

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

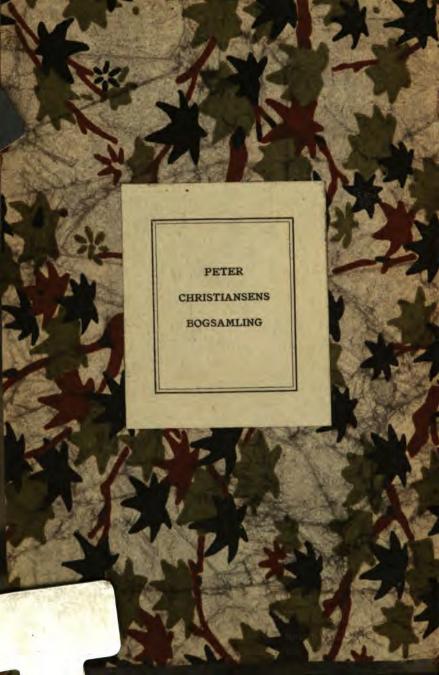
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1. Fiction Norwegian

7.50

HANS E. KINCK

PRÆSTEN

KRISTIANIA

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
HOVEDKONN FOR DANMARK: H. HAGERUP
1905

Digitized by Google

امنون سلسکیر کاد

HANS E. KINCK

W

PRÆSTEN

KRISTIANIA FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD) 1905 Qo

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
499038A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1930 L

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S.

Det var kølig aften inde paa den store lavloftede sal; men vaarlyset stod endnu udenfor de smaa vindusruter grønligt som rhinskvin. Der blaffed et stearinlys i en gammeldags messingstake, den var blandt de sager som den nye præst hadde overtat uset efter sin formand, som avbetaling paa aaboden. Man var netop kommet tilgaards og gik endnu i reisetøi, han i skindforet pels, hun i sin halvside sorte kaabe; de hadde som snarest her udenfor huset hilst paa bygdens klokker og lærer og paa pagteren, en gammel kall, lærerens far, som begge var mødt op paa gaardspladsen ved vandposten; men de hadde sagt at de var for trætte efter reisen til at be dem ind iaften. Det hadde ogsaa været usedvanlig tungt føre opover idag i snesmæltingen, saa de ofte hadde steget ud av vognen og gaat i bakkerne.

1 - Kinck: Præsten.

Den store sal var omtrent tom. Der stod et par kasser og en kurvkoffert, der var ogsaa kommet op fra lasset to grætne indsydde stoler. Der stod to tomme sænger fra før henne ved den ene væg - det var købegods efter forgængeren; det var ogsaa det gamle høie linnedskab paa samme væg. Derhenne gik en kone og hjalp de nyankomne - hun var ogsaa blit igen paa gaarden efter den andre præsten; det var en 40-aars enke, som nu sad paa Lilleækre, præstegaards-pladsene; men allerede hendes dragt viste at hun oprindelig hørte til udenfor dalen. Hun halte og slet sængklær op av en stor sæk, saa virkelysten og opskørtet, ligesom for ved hvert rykk at bevise at hun ikke hørte til det træge bonde-slaget. Der stod en hvid-lakeret barnesæng, som fruen selv sprætted strien av; for deres lille endog inat ha sin egen sæng! - Sals-døren var vid aaben ud til loftet og trappen. ramled i gangen nedenunder, det traakked og stamped tungt, der lød halvfærdige ord og korte støn, som folk løfted paa svære sager; det var kørekarene som var mødt op ved jernbane-stationen her en tre mil nede og nu læssed av. Især var de mange bogkasserne tunge. Det spurgte op av og til med dæmpet ærbødighed i ropene, hvor de vilde ha det, og det.

Det lugted vederstyggelig brændte filler op gennem trappen - konen hadde lagt i stueovnen nedenunder, nu da hun hørte dem komme kørende. Præsten kniste til sin frue, og han trodde det bare blev imellem dem, - men han snakked halvhøit, som byfolk gør den første tid paa landet som om man der er feilende paa hørselen: - De har nok brugt ovnen til søplekasse her under rengøringen! sa Og lidt efter: - Ja ja, det skal vi nu snart faa luftet ud. - Konen hørte det og hun kniksed, med aabenbart forsøg paa en liden dobbeltmening: - Den lorten blir nu ikke den seigeste, nei! - Men de to merked ingenting av det dobbelttydige. Han smilte og saa paa sin lille datter i den ene tomme sæng - hun var en 8 aar: - Hun sover fremdeles, du! sa han. Og han gav sig til at klæ av hende. Men fruen kom hurtig og overtog det med en overdreven selvfølgelighed, som røbed at hun var av en familje hvor der endnu ikke var pust av tvil om hvor kvindens opgave laa: - Men Brosme, kære da! sa det med den underlig ømme, gammeldagse ærbødighed for manden; hun benytted ogsaa familje-navnet, som fruer fra den gamle tid sedvanlig gør.

— Han hjalp til alligevel: — Ta bare kjolen av hende, sa han; — spar hende for resten!...

Ja her er stærk søvndyssende luft opover dalen!

Al den naaleskogen! — Saa løfted han den lille op, som blev ved at sove: — Ja bære hende, skal jeg da! — Og han bar hende sovende bort i hendes egen lille hvide sæng.

Der kom karfolk klampende op trappen - den var saa gammel at den hven under hvert skridt; det var kørekarene som satte fra sig resten ind paa salen, nogen haandkofferter. Og den unge præst trak lommebogen op for at klarere, lidt forlegen og tvilraadig, for de var jo mødt op paa stationen uden anmodning. Fruen saa nysgærrig forskende paa dem, for ægte døler hadde hun ikke set saamange av i sit liv. — Aa, det var rétur-lass! svarte det, saa det var ikke noget større ta for Noget større ta for! gentog det ruggende blandt dem. - Jo visst! Jo visst! svarte han. - Taksten er jo $1^{1/2}$ øre kiloen, sa stations-mesteren? jeg syntes dere sa, hvert lass kom paa en 600 kilo? -- Men lommebogen var da alt paa vei til at forsvinde af delikatesse. - Noget større ta for! brummed det utilgængelig; og klamped saa ned den knirkende trap. -- Vil de ikke ha noget! hvisked hun ivrig, bevæget over det gode indtryk. — Kanske det var selve bygden som mødte op av sin godhed, Brosme! . . . Snille de visst er, folk her! — Han gemte pengene dybt i lommen, lidt beskæmmet: — Ja, det maa jeg si! . . . Bare jeg nu ikke saared dem! — Men de andre blev staaende dernede paa tunet, stelte med vognene og hestene og repene; av og til brød en stemme igennem, og da var den ligesom indtørket av vedholdende hvisk.

Men heroppe paa salen la de ikke merke Nu kom turen til dem selv og deres Nils Brosme var en mand paa de 35; han var spinkel og spæd av vækst, et magert gutte-legeme. Han var næsten skægløs, hadde bare en liden knebel, som var halvblond ligesom hans haar. Han hadde en bratt pande; og under den laa der to blaa smaa, men villende øine; og de var rødkantede, ligesom der i det hele var noget tendert og ømfindtligt, næsten hidsigt ved hans ansigtshud, mest omkring munden, saaledes som man stundom ser hudsystemet i saakaldte gamle familjer, der hvor gennem slægtsleds kræsne vellevnet de ytre smags-anlæg har udviklet sig, og især en stigende fin gane gaar i arv. Næsen reiste sig stærk og tverr ud av ansigtet, og var ikke spor krum eller overflødig i nogen linje — en slags indkilet trekant stod den der; men den var smal. Det var et urørligt ansigt, et ansigt uden spil i trækkene. Et logisk ansigt. Han var eneste søn av en bekendt professor, ligesom hans far igen var eneste søn, og hadde været sygelig som liden; han var blit stullet med og var derved blit en smule forkælet.

Fru Anna var ved de 30. Hun var heller ikke høi, men bred, om ikke netop fast av legem; ja der var et budeie-fyldigt fang, hun var ligesom mor allerede i sit skøds bredde. Men ellers var hun fin- og spædlemmet. hadde merkværdig rørlige ansigts-muskler, uden tilløb til store monumentale linjer; det var et rigt, lidt rundlet ansigt, et ansigt fuldt av spil, fuldt av uro, og det vidste ligesom endnu ikke hvad vilje var; en rynkefri ungpige-kind; rige tykke læber med en kræsen gæp ved mundvigen; tynde tynde bryn, men mørke; og brunlige store øine; en rummelig, klog, hvælvet pande; og hendes haar var mørkebrunt og langt, frodigt av saft, mættet av farve og av glans. Hun var slet ikke hvad man kalder vakker; men der var denne rigdom i minespillet, i instinkternes uro, rent til at elske sig fortabt og blind i. Hun var mor ogsaa i sin

sjæls kime. Hun var væver, gik ligesom stadig paa vak og merked straks, naar én av hendes nærmeste rørte paa sig og fik et ønske, jaget av morsfølelse, let at opskræmme - denne hvileløse opslitende drift, som er dyre-morens særmerke, naar den har unger! Og stundom fik det løbe helt ud og lægge sig som denne tungsindige vellyst over blikket, der den kommer sigende over dyre-morens øie, naar hun suges av ungen, og som stiler udover sig selv. imod slægternes fornyelse. Der var ikke et enkelt herskende træk i det ansigt, uden dette ene, koglende, blændende, som blir sjeldnere som slægterne dør - den tørstige mors-uro, som ligesom aldrig noksom kunde komme sine kære til hjælp. — Men der laa hos fru Anna tillige opdragelse i denne selvforglemmelse, og hun følte sig, som følge av den, altid som mandens tjenerinde; hun var nemlig av en lidt borneret, gammel grosserer-familje i Kristiania, hvor den sidste menneskealders kvindesags-gæring var dampet sporløst forbi. --

Anna ba konen henne ved sængen gaa ned og hente et sjal . . . laa kanske igen i vognen! Og i det samme hun var væk, nytted hun stunden, gik indunder sin mand og hvisked: — Velkommen hjem, præstemand min!

Han sa: - Tak fordi du fik mig til at søge hid og sælge skolen og bryde over tvert med alt dernede. Vi var jo aldrig alene, dernede, Anna! En slik indfødt bygut og eneste søn fra en velstaaende familje, som gennem generationer har holdt aabent hus, blir jo plukket i filler av nedarvede bekendtskaber, som ikke kommer én ved. Selskabelighed! sangkor-øvelser! - jeg var jo et lappetæppe derinde tilslut! . . . Det var ligesom ikke saa farligt for dig, endda du ogsaa hadde tat grosserer-familjens bekendtskaber i arv: Kvinderne de har os med, de, naar de er ude! de kommer tilbage til os med ansigtet endnu lyst av minnets genskin og sindet ligesom fyldt av skælvende ny længsel. Men vi mandfolk har ligesom ikke vore koner med paa den maade: naar vi f. eks. kommer hjem efter en sanger-fest, saa kommer vi ligesom en liden smule til fremmede først; vi maa skrælle os av lange tider for at naa frem igen der vi stod og gik før. Vi leter for at ta traaen op. Og et lykkeligt samliv beror tilslut paa denne rutine i at ta traaen op.

Hun lo: — Og den rutine var du ærlig nok til aldrig at lægge dig til. Du var grætten, naar du kom tilbage — det var du! . . . Men her skal det ikke bli noget stræv med at finde traaen igen.

Han blev ved: — Og saa denne skolegærningen! Naar jeg nu tænker paa dem, — det var i grunden nogen forfærdelige aar! — Han kom i stille stigende oprør: — Gaa derinde som bestyrer, i forkastelige hensyn til opover ørene! Den pinlige ujævnhed i behandlingen av den slet betalende og den velhavende — bare det f. eks.! denne modbydelige tolerance, saasandt skolen skulde bestaa! disse karakter-optrevlende baand — dette som kaldes konduite, som passer streberen, men som ikke passer mig! Et spredende, forødende liv! Ens selvfølelse led av det, éns stolthed, du!

— Ja din bløde, men retlinjede karakter synes jeg ligesom ikke hadde godt av det i længden.

Han smilte overlegen: — Retlinjet og blød paa samme tid!

Hun blev bare ved: — Du var for hidsig, du hadde saa alligevel ikke kunnet holde stillingen. Du var blit saa nervøs paa det sidste, Brosme.

Han smaalo: — Jeg aad jo negler som en udslidt bestyrer . . . Men her har vi høifjæld, og dal, og nervestyrkende luft. Saa kan den staa dernede i byen den kalkede skolegaard og glo, blinkset og solblind!

Hun strøg ham paa brystet: — Barnaalluft for disse lungerne dine, du!

— Her faar jeg da ogsaa se paa, at lighed gennemføres. Lighed for loven, uden overklassehensyn, uden ærbødighed mod de store skatteydere! Nu kan man da ialfald træ frem, om det kniber, med bare sin samvittighed over sig! Slut paa al pinlig avpruting! — Desuden, livet flyder enkelt her. Man taler lige ud. Og «høi» og «lav» forekommer da visst ikke engang . . . Aa du er en skøier du — det saa jeg idag vi kørte opover: du tænkte nok meget længre frem end til disse svage lungerne.

Hun trak en haanlig gæp: — «Tænkte» — du!

— Jaja, jeg ved du siger det. «Blød, men retlinjet» beviser det jo ogsaa! . . . Men du har ialfald tæft for ti mandfolk!

De blev avbrudt. Det klamped i den hvinende trap, det var en kørekar — han kom med en væske. Der kom én til med en ulster, der kom flere; der var slet ikke sager nok til alle, og én blandt dem vilde saa endelig bære sjalet for konen. — De blev staaende lidt paa salsgulvet og pusted og saa sig op i taget, med en udsuget, næsten blodfattig mine: . . . Noget større ta for, sa det . . . Blev altids forlikte . . .

Jaja san . . . Og saa gik de igen, satte klampende udover den knirkende trap.

Men præsten fik grebet den sidste, trak ham tilbage: — Det blir altsaa 9 kroner lasset! Her er 50. Skal altsaa ha igen 41 av dig.

Bonden lod sig nøde længe. Men han fandt tilsidst frem vekslepenge; han var raus, talte dem op ligesom i blinde for at syne sin uverdslighed og pengeforagt: — 41, sa du? sa han.

Men det var med vilje blit fem tiere og der laa én krone ovenpaa dem. Og præsten tog imod i blinde og gemte pengene i tegnebogen uden at tælle.

- Du lyt' telja etter! sa det.
- Aa det trænges visst ikke.

Manden blev ængstelig: — Jau, du lyt'!

— Jeg tror dere! tror dere! — Godnat, godnat!

Anna sa lystig, da han var ude, men med en stemme som var lidt tilspidset over denne vending: — Det er da nogen raringer, dette her!.. Sandelig er det ikke underligt at dumpe op i landsbøida saadan direkte fra hovedstaden!

Præsten snakked til konen, som redde op sængerne: — Ja tak, nu greier nok vi resten! — Og han gæsped gennemtræt for at gi det eftertryk. Men hun vilde gøre sin pligt grundig og til ende henne ved de to sænger. Saa Anna tilsidst ba hende gaa ned og hente det andet sjal ogsaa.

Han nikked mørk efter kørerne: — Bare maskeret griskhed, det hele, altsaa!

Men da konen var vel ude, vendte Anna raskt tilbage til det forrige emne: — Aa saa deiligt lidt ensomhed skal bli!

Han lysned og sa: — La du merke til alle de lange, folketomme moerne vi kørte igennem langs vandet lige her syd.... Jaja, gud forlate os: vi er jo her for paa embeds vegne at omgaas mennesker, men —

Hun sa skælmsk: — Ja rent ud sagt: det skal bli bra deiligt ikke at ha for mange av den slags omkring sig!

- Og slik som det lugted skog gennem moerne! Der var gran og der var furu. Hørte du skydskaren fortalte, gran vilde ha fed, dyb jord, men furu greied sig paa bare skolten eller i sand? Det er noksaa interessant, for da ved man jo paa avstand en hel del om jordsmonnet.
 - Du er saa grundig, du!
- Husker du den sidste mo her lige ved præstegaarden, der den grønlige stjerne stod og blinked imod vaarlyset?

Hun lo: — Grøn stjerne! Er det stort bedre

end «blød, men retlinjet karakter»? . . . Det var jamæn bra jeg købte malerskrin med, saa du kan begynde lidt her i fristunderne.

- Købte du alligevel!...Ja her blir nok fred til at male. Du ved jeg fik anmodning av min ven redaktøren om et bidrag til hans julehæfte....Og den første sommer ber vi ingen paa besøg her op, du!
 - Undtagen altsaa din formands frue.
- Som har bedt sig selv, stakkar. Ja det blir nu ikke mange dagerne. Til hun faar krævet ind restancerne ude i bygden efter auktionen; saa skydser vi hende sørover igen . . . Og vi skal saavisst efter evne hjælpe til med inddrivelsen hva! Og til konen, som nu kom ind med det andet sjal, sa han: Her i dalen bor vel ikke videre storfolk? Han hadde paa turen opover idag lært den glose.

Der bodde en maler, svarte hun, oppe i Juvet. Og saa dæmped hun snu stemmen: men han holdt sig helst for sig selv — var av dem, maattru. Ja ganske alene bodde han nu ikke, da.

Men præsten spurgte ikke mer der; han vidste lidt om ham — det var hans klassekamerat fra skoledagene. Han bare snudde sig til fruen: — Gudskelov, her er altsaa da ikke engang anledning til nogen fordummende boston, naar distriktslægen kommer!

— Og han maleren maatte du kunne faa vink av den første tid, Brosme.

Konen blev betydningsfuld ved: hm, det var nok rare greier deroppe, — og saa hen efter fruen.

— Tak, nu klarer vi resten! sa han og gæsped eftertrykkelig for anden gang.

Men i det samme klamped det paany steg for steg nede i den hvinende trætrap. De lytted. Hun sa: — Og saa denne henrivende gamle trap, som melder visiter længe i forveien! Det blir mindst to besøg for hvert et! Hvad skal vi med omgang! — Den som hadde vekslet, kom først ind med en koffert og satte fra sig. Hun kniste lunt: — Disse raringerne blir visst ved at gaa her ud og ind inat! — De andre kom ruggende efter ham ind paa salen. De stilled sig alle op til at glaape i taget og svælge: . . . Det var i førefaldet nu, snakked en av de bagerste, saa det var just ikke let køring Bogkasserne var svinagtig tunge En tredje gliste frem: hesterne var endnu drivendes vaade av svedt! . . .

Da brød pludselig han ud, som hadde vekslet, og skar i som i havsnød: — La du dei særs!

- Særs? gentog præsten.
- Høire du inki! vil du telja etter, du din —!

Præsten syntes han hørte, hvor han saa summed sig og taug av ærbødighed — det var jo præsten han snakked til! Og han tog raadvild sin lommebog op igen: — Men du talte dem jo selv op? sa han.

— Du skjyna no vel altids pæng! blev det sagtmodigere ved. Men der laa endnu en rest av hans angst i den revsende tone — præsten syntes det lød som der her forelaa et bevist forsøg paa uretmæssig tilvendelse fra hans side. Og han saa spørgende paa manden, mens han aabned tegnebogen; det var et lidet tuftekallansigt, haaret og skægget, og inde i det buskete sad der to smaa klippende blaa øine gemt, som forresten nu alt var ved at gaa til hvile igen; han anstilled sig fattig i aanden, men svælged visst endnu av sindsbevægelse: — Eg æ no inki so inne paa, tælja op aa gi imot paa so store pæng, sa det.

Præsten talte efter: — Her var jo en ti-er for meget! sa han.

Da anstilled manden sig overrasket, som han fik den forærendes: — Jaja; æ da so e g ska ha den ti-kronaren, so —! Og tog imod den.

Men endda, syntes præsten, var stemmen helt rusten av bebreidelse. Han lytted endnu lidt til klangen av sætningen og var i tvil. Pludselig trodde han, at han saa sammenhængen; han fór hidsig op: — Hykleri! Hykleri! Du affekterer ringeagt for denne verdens gods og tæller flot op; og saa syntes du ikke det blev paaskønnet!

Men fruen holdt ham staggende paa armen og hvisked: — Brosme! Brosme! Du maa søge styre dig!

— Skal dette være vort første indtryk av dalen? blev han ved.

Og konen henne ved sængerne blanded sig ogsaa op i det for at dæmpe optrinnet, men med et sledsk grin, som samtidig tog avstand fra og hæved sig høit over alt som døler hed: — Skulde nu ligesom være den gildeste kar i dalen, han der!

— Gildeste kar eller en husmand! — jeg siger min mening uanseet person! Det slaar jeg fast en gang for alle! — Og han satte efter de andre med lommebogen: — Det er visst av slet dulgt graadighed at dere gaar her ud og ind og puster! Det er jo ikke andet jeg har ønsket end at faa gøre op! Jeg ber ingen møde av sin godhed og køre gratis.

Da satte alle i, og værged sig ihærdig med strakte hænder imod lommebog og denne verdens gods, mens de tramped hastig udover den hvinende trap: — Nei nei! . . . Aa slettes inkji! . . . Blev altids forlikte! . . .

Lidt efter skrangled det dernede paa tunet fra kærrer, som trilled bortover frossen mark.

Præsten stilled sig stum hen i vinduet, med ansigtet mod ruten for at køle sig ovenpaa sammenstødet. For dette var virkelig en lidt uheldig begyndelse ogsaa for hans vedkommende. Og konen derhenne based og klapped larmende med bolstrene paa de to sænger, som én som var pinlig berørt.

Det var mørkt ude nu. Røyslands-nuten, som de kørte frem under efter den sidste mo, lige før de naadde ind paa præstegaards-jorderne, var kulsvart. Der lyste en stjerne over nuten. — Han vented længe, før han turde si noget, forat hans stemme skulde være helt rolig. Han syntes, det tog en forfærdelig tid med den konen derhenne; der blev nedlagt overordentlig megen øm omhu paa de to sængerne deres.

- Vi fik jo ikke set stort i skumringen, sa han tilslut.
- Ser efter lønnetræet? spurgte konen og kom kipen frem paa gulvet.

^{2 -} Kinck: Præsten.

- Lønnetræet?
- Det utafor salsvinduet, vel! . . . Men det hugg de nok ned.
 - Hvem?
- Forrige præsten for fruas skyld . . . Bare stabben igen!
 - For fruens skyld?

Hun slog om og begyndte at lægge rolig ud, som om der ingen bagtanke fandtes: — Det var et svært, skyggefuldt træ, maattru, med greiner som tømmerstokker. Han holdt nu ogsaa paa i flere dage, før han fik det ned.

- For fruens skyld, siger du?

Hun fik nye skøieragtige kast i øiet ved det minnet: — Smaa dævla som krabba op i det, veit je — hihihih! — Men saa tog hun sig i det og sukked alvorlig: — Det var nok ikke alt, som det burde være mellem præsten og fruen. Men nu da de reiste, ja da, saa blei det som et slags fôrhold igen da, ser dere. — Hun sa godnat og gik: — Jaja, der monne foregaat rare greier her paa gaarden, san, før de kom her de fem mand fra øvredalen ruggande og fik slut paa det.

Han lukked salsdøren efter hende. Og de begyndte dødsens trætte at gaa til ro. Anna var bleg av træthed.

- For et uhyggeligt menneske! sa hun med de urolige brune blunk i øiet.
- Hun har bare ikke ordet i sin magt, svarte han undskyldende, og kniste saa, mens han gik paa gulvet: — «Et slags fôrhold» om ægteskabet! Det gaar i ét for hende.
 - Ja netop! Det er det det gør!

Han strakte sig pludselig paa taa, fordi han fik øie paa noget op paa linnedskabet, og trak det lattermild ned. Det var et støvet ris. — Det følger ialfald med gratis! sa han og kasted det lekende i luften; — kasted det ogsaa paa hende i kaathed.

- Nei uf! sa hun med væmmelse og saa hen til sin lille i sængen: — Brænd det, Brosme! Kast det i ovnen!
- Nei saamæn! smaalo han og slængte det op igen paa skabet: Denne miniatur av en moralsk soplime skal opbevares som museumsgenstand, som pant paa min pædagogiske teori, at en skarp, blankslipt vilje er et menneskes herligste eie! Han kniste indadvendt: Den som forresten avfolked skolen for mig i byen, fordi jeg udviste de smaa syndere istedenfor at bruge spanskrør!

Men Anna kom tilbage til enken: — Det uudgrundelige, væmmelige smil! Katteøinene

som lytter ligesom skadefro under de tykke laag! . . . Hvad ser hun paa mig efter bestandig! Og alt som hun siger, synes jeg ligesom bare er halvkvædet ymt: dette nedhuggede lønnetræet f. eks.! . . . Vi vil ikke ha hende inde! hun skal ikke rede vore sænger! Du Brosme: vi kan da virkelig ikke, synes jeg, være forpligtet til at overta hende efter din formand! Ligesaa lidt som dette fæle riset.

— Nei, sa han. Selvfølgelig! — Og han gik hen til hende og la sit øre indtil hendes bryst. Han hørte hvor opslitende hjærtet arbeided bare for dette — det var som der var baand herinde som tøired det for stramt. Han syntes, han lytted til selve mors-uroen i naturriget; ja herinde maatte ingenting slitne, for da blev der ingen hytter og hjem igen. Og han tænkte: herinde var bekymring nok for hele hans nye kald! — Nei, sa han. Ligesaa lidt som dette antike ris! Imorgen gaar vi om paa gaardene og saa fæster du din egen uforfalskede dølejente.

Men da hun var i sængen, levned hun til igen. Hun kniste endog tilsidst ved en pludselig tanke, og de brunlige øine blinked store frem av tæppet: — «Kalvehagen» — var det ikke saa klokkeren vor her hed, du? . . . «Kalvehagen»!

 ${f N}$ ils Brosme's far, ogsaa eneste søn, var en bekendt videnskabsmand, som i sin ungdom hadde skrevet et for sin tid opsigtsvækkende værk Om renæssance. Han hadde der leveret en psychologisk analyse av denne periode for individets opdagelse, av det øieblik da menneskeheden bevidst traadte frem av middelalder og askese ind i fri, suveræn livsnydelse — et værk som paa det tidspunkt, det fremkom, vakte megen røre og strid, endog sensation, fordi det var saa urædd, ja hensynsløst i sine deduktioner, saa utilhyllet i det historiske resultat. hadde i det værk føiet til en udsigt over renæssancens gang, at nemlig renæssancen var forfeilet i alle lande undtagen i syden, undtagen i Italien. Og den hadde faat sin vugge og sit udspring der allerede av den grund at folkestammens særpræg i det land var svagere,

mere udadvendt, mindre intimt; der var jo gennem aarhundreder foregaat stærk opblanding, racen var uden pedanteri - det vil si, uden inderlighed: der var, kort sagt, genopvækkelsen ikke saa anstrængende. — Han hadde endvidere i denne sin udsigt git et billede av den italienske renæssance paa dens vandring nordover, hvorledes selve bevægelsens idé og kærne, nemlig den opvaagnende fornemmelse av sin egen race og enkeltmenneskets myndiggørelse derigennem, fuldstændig tabte mening, straks den passerte Alperne og naadde ind i nye, helt forskellige racer av frodigt, mer indadvendt naturel: der blev blot skallen igen, jargon! der løb det f. eks. ud i latinsk aandsforladt lærdom, eller det, religiøst forhutlet, omsatte sig i konfessions-fornyelser som luther-Først 4-5 aarhundreder efter stødte dom. man der sporadisk paa noget av den oprindelige idé i endel blaffende forsøg.

Grundtvig var saaledes i virkeligheden en av de ytterst faa her nordpaa som fatted renæssancens idé. Men det var ulykken: der mangled i grunden her store fortidsminner at genopvække, saasandt man her vilde gribe efter dundrende historiske sammenstød eller lytted efter gamle kamplurers drøn; der skorted paa

glimrende race-manifestationer — de var ialfald ikke tilstrækkelige de som var bevaret fra hedenold; de hadde desuden et asketisk drag — de var, ialfald for den kunstneriske genfødelse, karrige. Men for at ha lidt mer at rutte med, for at gyde passion i retningen, skabe rus, sammenblanded han og stived han op bevægelsen med bibelske brokker fra stammer med helt fremmedartet religiøst følelsesliv, hvis fatalistiske religions-system kræved legemets underkastelse og menneskeaandens resignation og derved er al renæssance, al selvhævdelse fiendsk. Hele bevægelsen var fremdeles den dag idag udover bygderne og i daler et offer for denne konfusion.

Man vented endnu paa renæssancen her nord. Muligens den aldrig kom. Men muligens fandtes der alligevel stof til genopvækkelse og reisning. Og muligens vilde der ogsaa opstaa en mand, som ikke var blit døvhørt av kamplurens skratt, saa han kunde lytte langt nok tilbage, gennem det nationale bulder; — eller saa skarpøiet at han evned at stirre ned gennem slægterne og finde særprægets dunkleste kime.

Her nordpaa hed i ethvert fald fænomenet «romantik». Thi romantik var race-fornemmelse, enten av sin egen, eller av en fremmed naar denne var udpræget, som det forvildet skedde f. eks. delvis i fransk romantik, hvor man søgte mod Østerland, ligesom Grundtvig søgte til det hebraiske folkeepos; det var nemlig feil, naar man her hævded at det var, rent kunstnerisk, pragten og det blændende man søgte i Orienten: det var en udpræget race man søgte, i følelsen av at éns egen ikke var det, en race som hadde holdt sig uopspædd, i lummer inderlighed. «Romantik» var nemlig et psychologisk udslag, og ikke først og fremst en literær kategori, den var et folks trang til udfoldelse av sin intimeste virkelighed. Men aarhundredets retledere i kunst, hvilke for den største del var av hebraisk herkomst og derfor selvfølgelig uden stærk følelse av race, fik væsentlig -ganske naturligt! — øie paa nogen ytre, forkrøblede symboler som den «blaa blomst», eller de hæfted sig endog udelukkende ved den fare for reaktion som laa i det indestængte, i selve indadvendtheden i og for sig. «Romantik» var naturnødvendig race-eruption. Selv «folkevandringerne» var saaledes vistnok en slik mystisk eruption ovenpaa kuende forhold, eftersom en saadan langvarig udlængsel med dens uimodstaaelige realisation ikke psychologisk lod sig forklare paa baggrund av lykkelige, race-suveræne tilstande i det oprindelige hjemland. «Renæssance» eller «romantik»! — i ethvert fald, hævded den dengang unge docent Brosme, det var under race-eruptionerne at et folk blev sig sin kraft bevidst og udvided sig. Det var de frodige perioder i et folks liv. Det var da der skabtes.

Men ellers fandtes i folkeslagenes liv intet forsyn eller udenforstaaende styrelse og plan. Folkene, ligesom den enkelte, bodde alene paa jorden, forsaavidt gik alt paa slump; — men de hadde rødder og de hadde blade til at indaande luften, de hadde natur-love over sig, som alt andet levende, eller «nemesis» som man jo godt kunde kalde det. Thi i al historie var der psychologi og konsekvenser. Bare posøren eller den uvidende grønskolling paastod det modsatte. — — —

Man steiled dengang ved bogens fremkomst. Der stod stram blodrøg av den! forfatteren fik høre at det jo var komplet ligesom de 1900 aars kristendom var strøget sporløst forbi ham. Man maabed over denne gudsforgaaene mand: det var jo altsaa skære hedningen! — Andre, sikre i sin fremskredne kultur, snøfted avfeiende: det var jo det dyriske ret og slet han grov frem igen for os og forherliged! «Race»!

— skulde vi agterover? hadde vi da ikke hat rationalismen og den franske revolution og dens égalité! Menneskerne var lige, og jordkloden var deres alles fælles bopæl og eie! — Fra socialistisk hold trak man paa skuldrene: de deri indeholdte ideer var i ethvert fald saa uhyre lidet tidsmæssige, uden maal og med, rent ud sagt haabløse — bortkastet stræv! det hele var jo løierligt som om man vilde reise en bevægelse for at bevare vore gamle bækkenavne oppe paa ødeste høifjældet mod glemsel. —

Men saa en dag gled den unge docent paa gaden i holkeføre, faldt og slog sig i baghodet. Fra det slag i baghodet og sygeleiet som fulgte paa, var han som forvandlet. Han tog ikke netop i sig igen sine meninger, han gjorde det ikke saa; han var jo ogsaa vel ung endnu. Men ved 45-aars alderen begyndte han at udgi varmt skrevne studier over renæssance-Angelico og Francesco skikkelser som Fra d'Assisi, monografier aandende forstaaelse; han trak i det hele nu frem alle de tilsyneladende undtagelser fra sin teori om renæssancen som enkeltmenneskets selvhævdelse og ret til nvdelse. Og de samme som skrek op ved hans forrige arbeide, de kunde ikke nu noksom takke ham: fra alle hold fik han høre, at hans anskuelser, som følge av den modnere alder, nu hadde faat det avdæmpede ved sig — hvad man kalder, det avklarede: det var den ædle vin. Og da der blev post ledig, udnævntes han til professor paa disse monografier over undtagelserne.

Erindringen om hans første arbeid holdt sig alligevel i almenheden og ligesom ulmed uhyggelig: han hadde jo engang hat foden udenfor jordkloden! Og ved opdukkende stærkere retninger, som ved 80-aarenes krav til livets ret, den saakaldte Bohême-bevægelse, skotted borgeren igen mistænksom hen paa ham som paa et farligt minehul, man endnu ikke var helt sikker paa var sprunget. Professoren sad imidlertid uden en trækning i ansigtet, haardnakket i sin taushed.

Men saa kom bevægelsens efterslætt nærmest i 90-aarene, med sit helt borgerlige genskin paa hovedstaden, da det levned op paany eller spilled videre, blandt andet ogsaa hos damer, og kanske netop fortrinsvis udformed sig der. Det ytred sig især som en underlig, om sig gribende sandheds-epidemi; borgeren var under en forceret naturligheds-lov, i en slags pligtskyldig ublufærdigheds vold, da de saftløse naturer snylted, da alt det uoriginale, de ellers

bund-borgerlige i hver livsudfoldelse, nytted leiligheden til at stikke de mysende øine frem i solen. Den indadvendte, som ingen tørst hadde efter at faa sig flækket ud, virked som en komisk skikkelse, en kedelig pedant; han var ikke «morsom», som det hed. Der maatte ikke findes paa én en eneste skjult fold, som ikke hvermand kendte; offentlighed var sandhed. Det blev endog religion: man maatte vide med sig selv at ha synt publikum sit skidne linned for at fange den fulde samvittigheds fred i sit hjærte. Man kunde til og med den tid, paa gadehjørnerne, træffe brautende mænd, som i fanatisk oprigtigheds-ekstase paaløi sig kjønssygdomme; - og maleren op i Juvet nu hadde været en blandt dem. Og det hændte at digtere indsendte kunstraa bøger til justitsen med bøn om den udmerkelse at bli beslaglagt. Det var en underlig tid. Det var især en stærk konkurrancens tid.

Sønnen Nils kom an i dette, hans russ-aar faldt ind i denne løierlige selvblottelsens tid. Da vaagned professoren, han haante sin søn: det forrige hadde da i sin idé noget over sig av den første sommerdag, man kaster klærene og bader fra aaben strand, sa han, — noget som minned om den dagenes morgen, da vi endnu vandred ved Ganges! Men dette her bestaar jo bare i at man vil fortælle al byen,

man bader nøgen. For det er lettere flaa haren end klæ en nordbo av til hedning . . . Zigøinere i dyrehaven, med nogen leir-baal i det fri! Det er jargon, og ikke liv. Og som al jargon har ogsaa denne en fordummende virkning. Pas nu paa! — Hans far hadde været utrættelig i at paavise de «kuriøse træk», som han kaldte det. Straks det saaledes traadte frem i de lydhøre aviser, pegte han paa det; for det varte nemlig ikke længe, saa maatte aviserne saa nødvendigvis fortælle alt publikum, hvad ens lille 4-aars datter hed og hadde for morsomme indfald om dagen - det var kanske egentlig dengang en form som «barna» til det brug satte sig fast. Faren pegte paa de fruer, som skrev skødesløse artikler om besøg paa torvene og hvad man hadde faat sin kaal og ræddikerne for, med det uvorne a i hunkøn paa «frua»: — Zigøiner-truppen har opslaat sine telter i avisspalterne og gir opvisning i familjeliv for fri entré! sa han. Han gjorde ham opmerksom paa de andre gloser, som nu dukked frem paa det aabenhjærtige a: Solihøgda, Hakloa, Katnosa; — ligesom Nordmarken i det hele avgir de knakende modige endelser, sa han. - Og de uforfærdede skriver hver dag lyrisk om «møkka!» - Ikke en ytrings-form gik upaaagtet hen: - Se her, Nils! kom han leende en dag med en avis, -- her staar om et møde med den udødelige komiks høie himmelhvælv over sig! Man har holdt et stort diskussions-møde for at faa anledning til at bekende og omtale hvorfor man i det hele tar til ægte, og andre haarreisende sandheder! — Især da det begyndte at stivne i skablon, var han utrættelig i at finde de «kuriøse træk». Og det stivned temmelig hurtig. — Se nu paa den der! sa han en dag, han sad med en skisse foran sig, og det var som han knasked paa noget lækkert under tænderne: - Det er de bondefødte som holder længst ud, helst de som synes de ikke er naadd tilstrækkelig langt ind i bohêmernes geled og derfor i argskab og nid slaar ind paa sin egen renæssance, den «koselege», som tar sit stue-liv til udflækkelse og avdækkelse. Den dramme-slukeren der vil savle videre paa samlagene, bærgtagen og ukræsen hele sit liv, uden at merke at det ganske slægtsled er træt indtil døden av den samme sjælløse jargon. -En dag søgte et nygift par op i ødemarken med sin unge elskov for derfra at betro samtid og eftertid noget om den førstefødtes bleier: -Længer kan vi ikke komme, lo han høit, i denne ufarlige flirt med nøgenhed!

Og han samled sin dom om hele efterslætten: — Grønskollinger! Blonde livs-dilettanter, som gaper kæven av led over ord, saa de ikke kan hugge til, naar de bænkes ved festbordet! Hvem flaar en nordbo til hedning! . . .

Men dette optog alligevel den unge Nils Brosme, trods farens haanlige kritik, selv om det ikke netop kunde sies at slaa ned i ham; thi hans gærings-aar faldt jo senere end hovedbevægelsen, han mere mored sig og underholdt sig end opskakedes, saaledes som de tidligere studenter-kuld. Og da han ovenpaa en lang fodtur gennem landet efter russ-aaret, fik det raad av faren at studere teologi, «saa er du udenfor al den frilufts-jargon og hele det demimondæne pusleri paa det uvorne a», var han straks villig. Han arbeided med sin teologi som den mest gennemsyrede livs-tviler kan gøre det; hans logiske hjerne-vindinger fandt tilstrækkeligt og velgørende stof i de filosofiske distinktioner og i dogmatiske haarkløverier. Det var netop underholdning for et koldt hode som hans, det virked beroligende og absorberende som et vældigt schak-parti, mens den sedvanlige avis-spalte borgerlig frilufts-jargon slurpedes ind sammen med morgenkaffeen som opkvikkelse.

Da præsteparret nu dagen efter ankomsten til Røysland præstegaard var paa vei opover for at fæste Bol Juvet, saa faldt talen straks paa maleren, som hadde købt sig en stue inde i Juvet. De hadde naturligvis for skams skyld først været bortom og set paa kirken; det var en liden hyggelig hvid kirke med et spinkelt spir, saa en næsten skønte, hadde Anna sagt, hvordan klokken lød her.

Maleren var ogsaa blandt dem som pludselig var forsvundet fra hovedstaden og bevægelsens efterslætt. Lilleækre-enken fra igaar hadde igen ymtet noget forblommet nu, lige idet de gik, om «syndens bøle» op i Juvet; men da Nils spurgte om han ikke bodde alene deroppe, fik hun sit underlig lattermilde øie, som var saa propfuldt av historier, og gled sin vei: de fik nok sagtens besked om det og, naar nu forrige fruen kom! . . . Anna gik nu og snakked om maleren, som ogsaa hun hadde kendt til uden personlig at ha truffet. hadde nemlig et øieblik været smittet av jargon'en, idet hun i den søgte frigørelse fra sin gammeldagse snerpede familje og dens indestængte kedsommelighed, ja hun hadde endog indsendt et anonymt avis-causeri fra Torvet i den brede a-genre, som ogsaa var blit optat. Men allerede før hun traf sin mand, blev hun opmerksom paa jargon'ens ensformige, avlagte ublufærdigheds-tone, og det blev med det ene causeri i avisen.

Der er nemlig mennesker som der ved samvær altid blir noget ukendt tilbage efter, en ørliden kærne som smutter bort mellem fingrene for én; kultur-mennesker av kulturslægter er til syvende og sidst slik underlig glippende og sky - det er endog det som stundom gør gamle slægter, hvad man kalder, «kedelige». De mennesker er især saadan i kærlighed og hvad der rører den - kanske det er der deres sky har sin rot; deres instinkt gentar for dem her ved hver anledning at ved den fuldstændige selvblottelse er charmen strøget av dem, er kogleriet uigenkaldelig tabt. to som elskes, naar ikke altid hverandre tilbunds; den sidste, den allersidste sindenes sammensmælten ligesom udeblir; thi de føler at det at bundskrapes i kærlighed av et andet menneske, betvr at være udslettet. Slik føler de. der er bag denne sky, i denne instinkternes paaholdenhed ligeoverfor det, som udgør éns sinds kærne og sevjen i éns sjæl, en udødelig rest av et natur-væsens selvopholdelses-drift, som først kulturen har vækket, en forsigtig og

^{3 -} Kinck: Præsten.

klog bevarelse av evnen til fornyelse. De mennesker blir gerne ensomme; men det blir jo inderst inde altid kultur-mennesket, naar det er begavet, fordi det kun er sin egen særprægede naturs dyrkelse det føler som kultur. Man ser de mennesker i samvær oftest dække sig under humorets kaabe, og man hører dem stanse folk paa halvveien ved en munter eller vittig vending. Men den side, at i den sky laa der et evigt fornyende væld, hadde friluftsperioden og jargon-rien liden anelse om.

Fru Anna Brosme var, trods al mors-naturens selvforglemmende uro, i grunden et saadant sparsommeligt natur-væsen. Det var især det hun uklart hadde følt ovenpaa det ene causeri i avisen. Hun hadde tillige fra barn av gennem den gammeldagse opdragelse lært beskedenhed og tilbageholdenhed; av sin muntre far hadde hun arvet humorets skøier-tone til at dække sig. Kanske denne sky alligevel netop mest bunded i hendes store mors-natur, fordi hun følte at det var hendes væsen. Og fordi hun følte det med blussel.

Anna gik opover Leite-veien den morgen og snakked om at hun nok trodde hun forstod maleren: — Han var jo av dannet familje. Hjemløs av kræsenhed . . . En artistisk sammenskrumpet sjæl! . . . Blev han ikke ogsaa uven med alle tilslut?

- Han rømte vel fra zigøinertruppen i dyrehaven, svarte Nils, — som min far kaldte det. Redde hvad reddes kan!
- Og saa har han fundet sig den stuen deroppe for at bli alene med sig selv... for at søge indover til sig selv. er det ikke saa du siger, naar du er som filosofiskest?
 - Han vansmægted efter natur-mennesker.
- Jeg er saa glad at han bor saa nær, sa hun. Saa kan du, som sagt, faa vink, naar du nu begynder at pusle med malerskrinet. Naar folk tar til sæters, blir det jo stille hernede i dalen.
- Jeg er ialfald glad, at det ikke er en landsens doktor eller en fut eller andre kortensspillere som bor der. —

De gik opover i vaarbløte. Hun gik allerede i sit store, vinskibelige husmors-forklæ, som stak kridhvidt frem under den halvside sorte kaabe. Der var allerede store brandete flækker bart paa alle jorder. Sneen var gaat sin vei i bratte bakker og paa aker-rener. Solen stod paa og tinte i dalen, og der laa melkehvid vaardis over den mørke skog, som var sneløs i baret. Det var en tømmer-vei de nu gik;

der stak slidte stene frem i veien, og de var rustne av vinterens jernskodde slæde-meier. Der hang nye rakler i haslen, men olderen stod endda med sine fjorgamle mørkebrune smaakongler. — Emma, deres lille pige, som for første gang var paa landet, gik foran, ivrig og nyfikent snusende paa alt som en hund. De to stansed op ret som det var og tog smaa kik udover; men først oppe ved indgangen til Juvet blev udsigten helt fri nordover og sørover dalen. - Det var i den fremste stue Bol bodde, hadde Lilleækre-enken sagt. Lidt længer inde i Juvet i skraaningen saa de en stue til - det var vel malerens; den laa ligesom for enden av stien; der var tæt skog derinde. Stuevæggerne stod og skalv ustanselig i vaarens usynlig flammende soldamp; gangdørene i begge stuer stod paa vidt gap og fyldtes med sol, men gapet forblev sort og umætteligt.

Lige under dem paa flaten laa Røysland; der gik en lang allé av hvidstammet bjerk og av løn ret ind mod hovedbygningen fra postveien; der henne stod vandposten midt paa tunet endnu klædd for sikkerheds skyld i halm og strie imod frosten. Der laa gaarder op i hældingen tvers over for; det var glissen bebyggelse her. Men husene paa hver gaard var jo mange og

de stak sig ikke bag hverandre i klynge - de laa paa rad i ret linje bortover skraaningen som paa en hylde, saa de gjorde meget av sig. Eiendommene var opstykket i lange stengarer, saa de ligned et næt med svære masker. — Dalen kneb sig sammen netop her, det var dette fjældet - det hed Hestanuten - lige søndenfor Juvet, som skar sig saa stærkt frem. det fra siden heroppe de nu stod; det reiste sig stort, bratt og glatslipt som et glasbærg i eventyret, og øverst var det som en vældig halvkuppel paa form, saa glat at det sken paa solkins-dage. Der var hvide striber kvartsgange nedover: - Det maa være efter Grimsborken, sa Nils. — som sparked imod, da det bar udover. — Der stod løvtrær øverst, imod himmelbrynet, gulbrune av rakler. Nedenunder kuppelen var der graa ur, røis av smaa sten øverst, men de tiltog i størrelse nedover; det var svær kampesten nederst, og de som var naadd helt ud i vandet, stak op store som hus. veien hadde ryddet sig frem gennem uren; men skydsen igaar hadde fortalt at de kørte helst lidt i trav der, for der løsned av og til endnu sten deroppe, og var den tung og først kom i sig, saa —! især om vaarene. Og veien hadde lignet en gade et par steder, med smaa granit-hus paa siderne. Det var forresten næsten snebart nedenunder uren, for solen stod lige paa.

— Der er fed jord! sa Nils. Der staar gran i kanten. — Vær nu ikke saa vigtig! svarte Anna. Det var først igaar du ankom paa landsbøida.

Der laa et stort vand paa et par mil sydover. - Der skal vi seile med bark- og spaanbaater, Emma! sa faren, — naar sommeren kommer. — Og dernede vided dalbunden sig ud igen og fjældene veg tilbage med rummelige, langsomt skraanende sletter. Isen laa pudderhvid og sprød i solen og skørned; der var ligesom ikke vand paa den længer, men det var bare fordi den var kommet saa langt i opløsning, at den trak vand. Der var svære revner, sorte av selve fjorden. Men den gamle vinterveis meiespor kunde følges sørover isen, mørkebrune av maaneders efterladenskaber, som nu under tiningen samlet kom for en dag. De saa en mand endnu gaa isen tversover langt derude i solen; men han vassed sig forsigtig og langsomt frem paa ski i slapset — der laa en sort stribe vand efter ham; og han bar en lang staur i haanden, om saa galt skulde hænde at han alligevel steg igennem og faldt i, - saa gik han da ikke til bunds. - Der var lange furumoer mellem gaardene, som slukte sollyset og

forblev omtrent lige sorte i baret. Og udenfor fjorden løb dalen for øiet ud i bare aasrygger som mødtes, aasryg bagenfor aasryg; under en av dem skar jernbanen sig ind i side-dalen.

De to gjorde sig saa grundig færdig sydover, for det var nu egentlig nordover de vilde se. Og de var i spænding begge for det. Nordover delte dalen sig i to grene. Elven var alt sort flere steds og hadde brudt op isen paa sin krokete vei nedover. Begge dalfører paa den kant laa endnu i sne — det glinsed fedt gennem melkedisen deroppe som av tyk hvid silke, som det pleier det i det øieblik morgensolen faar bugt med nattens nyfrosne skare. Men selve naaleskogens trær var snebare deroppe ogsaa.

Det lyste gult langt inde i nord av stuebygningen paa Bratthus, den øverste gaard; der forbi gik rideveien over fjældet de tre mil til den fjældbygd, som ogsaa hørte kaldet til som anneks.

— Skøier! sa han, — som vilde tilbage til gamle tomter! — For de tænkte jo paa det samme begge to. — Stabburet til Halvor! sa han hurtig.

De saa snart hen paa hverandre, og saa saa de begge paa sin datter, og smaanikked hemmelig med sig selv som over et minne. — Anna — dyomene! blev han ved.

Hun la haanden paa hans mund: Hyss! — Men hun var blank i de brune mors-øine.

De blev tause. De tog hverandres arm og tænkte; det var som husvæggens ustanselig stigende vaardamp naadde ogsaa dem, hylled deres tanker ind, kogled dem i sit underlige flammespind, saa de dirred med opimod solluften. De stod tilsidst solblinde der paa bakken og stirred nordover mod Bratthus:

. . . De var endnu forlovet dengang det skedde. Men det var bare 8 dage igen til viel-Han var ventendes hjem efter en stor fodtur, som han tog lige efter embeds-eksamen - hun vidste at det var denne vei han vilde komme. Det var midtsommers. Bryllupet skulde staa i stilhed i byen. Men hun var reist ham Hun traf ham paa fjældet ved en hjemmesæter en lørdag eftermiddag nord for Bratthus — hun hadde kørt op dalen her. Han sad og hvilte sig op til rypeposen. hadde været over alle grænser spøgefuld, mættet av høifjæld, yr av guds fri natur - hans spidse næse var rød og veirbidt og hudløs paa tippen; han hadde fjaset og lekt og baset med hende, saa hun tilsidst skræmt og modstands-mat ba for sig; og da han laa med sit øre indtil hendes bare bryst og fik høre for første gang hvor et ungt hjærte arbeided bævende derinde, blev han stille. Og han blev skamfuld. Men da trak hun sig tilbage i sig selv med en munter vending og et smil: - Ved du hvad en pige sa her syd i dalen? sa hun. Byguten var underlig, naar han kom paa landsbøida! Det var akkurat som buskap én slap ind paa fedt beite: de spredte sig graadig ud til alle kanter og bare traakked ned i sin iver for at æde sig mæt! . . . Da var manden paa Bratthus kommet forbi paa nedvei med kløvhest; han hadde visst set noget, for han smilte, men han sa ingenting. De blev gaaende i følge med ham nedover til Bratthus, og de gik tause. Paa Bratthus blev de om natten; de fik det gamle mørkebrune stabburet overladt. Han laa nedenunder. Hun fik sæng ovenpaa. I svalen udenfor hende laa datteren paa gaarden, og hun var dødstræt av høionnen og snorked straks. I svalen udenfor ham stod drengens sæng; men den stod tom - drengen var nok nede i kirkebygden og «gik», hadde manden smilt, og kom vel først igen ud paa morgenkvisten, den skælmen! . . . De to klædde av sig samtidig, han nedenunder, hun ovenpaa; de konverserte hverandre imens; han fortalte under det nye ting fra sin fodtur,

han skrek for at høres gennem plankerne . . . Klær du helt av dig? sa han saa. - Her er vel insekter, svarte det. - Jeg tror jeg gør det alligevel, sa han igen. -- Ja, her er saa varmt, svarte det. - Hvorlangt er du kommet nu, Anna? - Jeg vil ikke si, svarte det. -Ja jeg er kommet længer. Men saa la han igen pludselig ud om høifjæld og herlige udsigter, hvorledes det, sa han, faar én til at glemme alt ondt og stygt. Det var i det hele ikke ordene det kom an paa. Det endte i klangen som et brusende elskovs-kvad op mod taget til hende, den hvide, den rene - vandliljen som svam længselsfuld med sit aabne blomster-bæger . . . Sover der andre end drengen dernede? sa det sagte ovenpaa. — Nei. — Det snorker for længe siden heroppe! lo hun; det sank som en regn av tindrende bluss nedover ham, hendes ord, eller som klingende sølvklokke-klemt. — Tror jeg kommer, siger godnat! sa han, fortæret i stemmen. - Da blev det dødsstille der oppe. · Og det var som der sprang ud tunge blomsterknopper over hele hans sjæl . . . Der stod hun i stabbur-halvlyset, hvid midt i sommernattens stille graa, som om hun just var sprunget ud av havets skum: - Anna! hvisked han, da han løfted hende op. Hvisked klodset og fortumlet,

brugte et slidt literært billede: - Anna-dyomene! . . . Men hver gang han siden tænkte paa den stund, var det dog som en gudinde paany i al sin hvide glans steg frem av havets skum og blænded ham, muslingen som bar hende . . . Men der tramped noget tungt nedover volden i dødsstilheden; de saa paa hverandre: nogen hadde staat og lyttet udenfor stabburet! Det var vel en anden som var ude og «gik», efter datteren, som snorked. - Og derfor la de penge for nattelogis efter sig paa en kiste og listed sig beskæmmet av gaarde længe før dag. Hun hadde været lidt bedrøvet ogsaa nedover veien et stykke: - Jeg synes næsten det er som dengang jeg skrev i avisen, hadde hun engang sagt, men da var hun alt inde i humoret; og lige efter gav hun det hele en munter vending: - Om vi mister mandens ytre, aldrig i livet vil vi glemme at stabburets eier heder Halvor! . . . Han læste dengang myndig lykke ud av denne hendes vending. Ja husker du lofts-trappen! sa han pludselig, der de nu stod arm i arm i vaardampen optil Leite-husvæggen og stirred solblinde nordover, - den gamle misundelige grinebiteren, hvor skammelig den hven skandalen om de unge ud i sommernatten! . . . Minned i skriket om sals-trappen paa Røysland.

Anna var stille.

— Den sang alligevel om kærlighed! sa han. —

Der traakked en mand ud paa trappen bag dem, rødsprængt i haar og skægg; han stod med næverne under bukseselen. Præsten sa, og der sad endnu klukkende yrhed i stemmen:

— Den karen saa flittig, ude, gaar? — Det var ogsaa et folkeligt ordtøke, som han hadde hørt paa veien opover igaar og nu agted at lægge sig til lige saa godt straks.

Hun puffed til sin mand og kniste: — Uf, vær nu ikke saa vigtig bestandig!

Manden stod sindig, men taus deroppe, for han var i vildrede over ordtøket. Og hun puffed paany til sin mand: — For det er jo vi som er «flittige, ude, gaar»!

Men præsten sa uforstyrrelig: — Detta ser eg! — Og var stolt.

Nu kluklo hun: — Det er jo spikende galt! — La nu mig greie —! sa han skøieragtig.

Han gav sig i snak med manden og sa hvem de var, og hvad de kom hidop for idag. Datteren Bol kom ud, og Anna tinged hende med det samme; hun vilde helst ha en dølejente inde, sa hun; det var ikke netop, fordi hun ikke var flink nok eller god nok, den som var igen efter forrige præsten, men hun vilde lære sproget, hun ogsaa, ligesaa grundig som sin mand.

De to stod og skotted bort mod nabostuen, mens de snakked, om han derhenne kanske kunde høre dem. Men der kom ingen maler ud og hilste paa dem. Han spurgte høirøstet om det ikke var maleren som bodde i stuen derborte. Og de to gik lidt tvilraadig ligesom henover stien. Da skøv endog husdøren sig langsomt i derhenne ved en usynlig haand og laaste sig sagte indenfra; men først da de naadde hen til trappen, merked de det. Det var som et aabent skæl, man hadde stukket borti med sine stemmer: nu var det lukket overalt. Men Nils steg alligevel op paa trappen og kendte Han kom ned igen, studsed, paa klinken. snuste: — Forunderlig fyr den maleren!

Og Anna syntes det var kedeligt, ja saart! hun tog ømt hans arm for at trøste ham.

De gik tilbage. -- Skal visst ikke plage ham! blev han ved, med næsen krænket i sky.

Der var kommet en mand til udpaa trappen, da de naadde tilbage. Det var kørekaren med tuftekall-ansigtet fra igaar, som Nils hadde git overhalingen. — Bor du her? sa de begge forsigtig.

Nei, han var fra Bratthus, svarte det med en saaret mands stilfærdighed, der var næsten noget forfrossent over ansigtet. — Var det manden paa Bratthus! sa de begge samtidig og ivrig som ved en kær kendings navn. — Kendte de ham da fra før? — Men saa stagged de sig: — Nei, svarte det behersket og forsigtig; — men det er vel det rødbrune stabburet — de retted hurtig: — gule gaarden vi ser der nord? —

Halvor Bratthus blev med dem nedover brækken; han hadde bare ligget paa Leite inat, sa han, for han vilde gerne «finde præsten som snøggest», før han kørte hjem til øvredalen. Han kom ikke til igaar kvæld, for han far var saa brændende braa.

Anna svarte, og slog ligesom en kappe om Nils: — Min mand var saa nervøs og dødsens træt igaar aftes . . . Og saa misforstaar man! Man er jo ikke helt inde i befolkningens skikke med det samme, naar man saa direkte dumper op i en dal lige fra hovedstaden.

De smaa sovende blaa øine smilte lunt og forstaaende inde i det buskete ansigt.

Nils sa engang, og nikked næsten skadefro op til malerens stue: — Han bor jo ikke alene?

Halvor blev klog i øinene ved det og spids i brynene, som en hund naar den uventet støder kloss paa en mindre proper levning efter medhunde: — han vidste ikke større, hvordan det var med det, sa han. Og han veg unna, helt over i nyt emne: det var egentlig hans mening fli han far tilbage de 9 kroner — præsten var saa braa igaar kvæld, saa han ikke kom til — til de fattige eller hvem han far selv vilde.

Nils stansed, studsed, næsten maabed:

— Var det det som var meningen igaar!

Saa gik de igen. Nils sa smaaleende til Anna, og han dæmped fremdeles stemmen for lidet, som byfolk gør naar de snakker om nærværende bønder: — Dette snoede høisind! Det var altsaa meningen! Disse kruseduller og snirkler i dyd!

Og hun svarte: — Der er jo rococo i dyd ogsaa, her paa landsbøida! —

Men det var ogsaa noget andet han hadde paa hjærtet. Manden gik efter dem og snakked, og som han snakked, blev stemmen høiere og støere; det var skolegærningen han hadde «interesse og lyst for», sa han. Det hadde i aarevis været hans agt at gi en sum til «skolegærningens opkomst» i dalen, naar han bare kunde finde helt trygge hænder at overlate pengene; og det hadde ikke forrige præsten i alle stykker kunnet siges at ha hat, syntes

han efter sin ringe formening. Den nye præsts hovedopgave kom til at ligge her, i arbeid for skolesagen i sognet; den var forsømt. - Og han tænkte specielt med denne sin pengegave paa en hel omlægning av skolekredsene, saa børnene kunde slippe de milelange veie; han tænkte paa et nyt skolehus i øvredalen En fik nok ogsaa ta haand i hanke med i andre henseender. Skoleholderen, denne Kalvehagen, var ikke som han burde være. Han gjorde i grunden hvad han vilde under forrige præsten; han laa her støtt i postveien midt i selve skoletimen og spelte sig, kørte frem og tilbage med denne cyclen sin. Paa samme tid var han saa rent urimelig og ujævn mod skolebørnene: én dag fik de gøre hvad de vilde, en anden var han stræng og tog sig ud en av flokken som etslags sonoffer baade for sig selv og hele klassen, og ekserte og slog, saa en kunde tro, han vilde spike ungen.

Halvor Bratthus snakked den hele tid. Og de følte mer og mer, hvor sagen laa ham inderlig paa sinde; hans smaa øine blev hete. De to andre kunde tilsidst ligesom ikke engang med sin erindring ta gaarsdagens ugunstige indtryk. — En kærnekar! hvisked Nils til Anna.

spike - slaa i knas.

— Utvilsomt dalens gildeste mand! — Og hun svarte: — Saa blaaøiet og aaben i blikket han i grunden er! Ham der kan én da visst lite paa.

Da de gik over Lilleækre-pladset og forbi pagter-stuen i veisvingen, taug han. Men som de vel var inde i præstegaards-alléen, begyndte han igen at snakke, men han snakked dæmpet nu. Nils svarte engang, og han snakked ogsaa mer dæmpet nu uden at være klar over grunden:

— Hvorfor fik han ikke en ordentlig skrape, Kalvehagen? Faldt han ikke til fode, saa fik man da ialfald foranlediget ham avsat.

Den anden svarte med et varligt suk, at én fik visst ha lidt fine papirer selv, skulde én kunne ruske efter eller gi skraper. End si, avsætte!

De stod nu paa tunet ved lønnetræs-stubben. Præstens og hans øine mødtes: — Han hadde muligens ikke det, pastor Berg? — Og nu næsten hvisked Nils, som om hans formand endnu ikke var ordentlig flyttet ud av huset — der sad ligesom noget igen i det mindste i bordvæggen efter ham.

Halvor Bratthus nikked smilende ned paa den avsagede stubbe: — Mus i pylsaa! Høved bedre som redaktør! blunked det videre. Og han vilde si farvel; — fik ønske at han skulde trives, baade han og fruen! sa han.

^{4 -} Kinck: Præsten.

Han blev da vel med ind! svarte han.
 Han maatte da spise middag med dem!
 ba hun.

Nils lukked op kontor-døren og sa — og det var et ufravigeligt program for sin embedsvirksomhed han ligesom slog fast: — Lighed maa der til. Lighed for loven for store og smaa, uden avpruting, uden persons anseelse! — Deres øine mødtes igen her paa tærsklen, og præsten likte ham: — Rigtig underligt at vi skulde træffes første gang paa det vis som igaar aftes og misforstaa hverandre i den grad! Du er nok saa venlig ogsaa forklare de andre igaar dette? Saa der ingen misforstaaelse —. Hun kom til: — Du gør os nok den tjeneste? — Jau, det skulde han.

De to lukked sig inde paa kontoret for at snakke nærmere om skolesagen, mens Anna gjorde istand middags-maden i køkkenet ved siden. —

Og da Halvor Bratthus gik fra dem om eftermiddagen, vidste de ogsaa at han var en ulykkelig mand. De vidste at det var hans datter og eneste barn, som hadde skæmt sig ud ved at ta tjeneste deroppe hos maleren i Juvet; han hadde ligesom ikke længer brug for denne verdens gods, hadde han sukket. Han eied ligesom ikke mer igen av det hele end denne stille grænseløse tørst efter at gi, gi! Det var en storbonde de var kommet ud for, av dem som egentlig optrær talrigst i bøgerne fra en halvanden menneske-alder siden.

Men de hadde med vilje undgaat at snakke mer om lønnetræet og stubben; for det gjaldt jo en embedsbror og kollega. Halvor veg desuden unna; — det var præsten selv som hadde saget det ned, og da hadde de vel været nysgærrige, folk, og siddet deroppe mørke kvælderne og keket ind i salen og generet dem. De fik forresten bedre besked, naar nu forrige fruen kom paa besøg.

 ${f N}$ ils Brosme var som mangen anden ung præst at se til, han var kanske bare endnu lidt urørligere i sit ansigt. Han præked hver søndag, han vied, han kasted jord paa og døbte. Det unge ansigt - «han far» - sad inde paa kontoret en stund hver dag og udførte embedets pligtarbeid, skrev dødsanmeldelser og indhented det forsømte efter sin formand, eller han modtog angergivne sognebørn i skrifte. Han arbeided for skolekredsens deling og konfererte stadig med Halvor Bratthus; og han indsaa mer og mer at det var denne mand som under hans forgænger hadde repræsenteret den moralske bevidsthed i sognet. Nils hadde nok det sedvanlige tungsindige præste-blik, naar han talte med almuen, og det alvorlige hæld med hodet, som vidned mildt for folket at livet ikke

var saa let at leve; der var dem som hadde hørt ham sukke i løn. Men han var, trods det, klar over sagen: det laa ikke i noget normalt menneskes magt at præstere virkelig medynk eller glødende hjærtelag ligeoverfor mere end 3-4; det var ganske enkelt imod naturen. Et almindeligt menneske bukked under ved en saadan, at si virkelig, opgaaen i hver enkelts sorg, et almindeligt menneske besad ikke en slik evne til at sørge, - og kunde man ikke sørge med næsten, saa gik man ikke op i næstens bekymringer. End ikke med sin psychologiske forstaaelse kunde man naa frem til en brøkdel av de hundreder som udgjorde et sogns sjæle. Den præstelige bekymring for alle éns sognebørn maatte derfor bli snak, vassvælling: det var det egentlige hykleri, som desuden fordummed én. Sjæle-sørger! - haah, det var jo latterligt som at ville holde en sleip ørret-køe mellem næverne: enten klemte man den til døde, eller man misted den! at si, saasandt det var en virkelig sjæl med blankslipt vilje; for der var jo sjæle som aldrig hadde været andet end døde.

Nils Brosme tænkte ofte saadan løselig paa sin stilling. Men én ting kunde der gennemføres: lighed for loven! Her kunde man gøre sin pligt og derved holde sin egen vilje blank. Det gjaldt bare at udregne og finde pligten som en anden algebraisk almen-formel til brug i det enkelte tilfælde. Da blev embedets gøremaal ogsaa noget som ikke vedkom ham personlig, eller rettere: greb ind i hans personlige udvikling og sjælsliv. Endog alle bøger som berørte hans embeds-førsel, var anbragt i hans nederste hyllerum paa kontoret, og laa uordentlig op paa hverandre i et forsømt rot, næsten som tegn paa at det hele ikke fik lov til at forstyrre ham personlig.

Og av og til, naar alle var gaat og kontoret var tomt, spilled det lystig i de smaa øine og han strøg sig dybsindig udover den skarpe næserygg: hvem var «hyklere»? Hyklere var de som sa ét og mente et andet, men vel at merke — her laa skillet! — uden at vedgaa aabent indenfor sin egen sjæls aasyn at de saa gjorde; det andet var simpelthen kun konduite, diskretion, intelligens, aandsoverlegenhed. Det var en dyd! Og éns selvfølelse var i behold, og dermed det som man forstod ved karakter. Vore gamle digtere var naive: de trodde karakter var som et blankt barber- eller baker-skilt til gaden, som skrek og gav sig og hven argt for hvert vindkast! . . .

Han sad der, et køligt hjærte, en klar hjerne, som den ofte træffes i gamle slægter. Naar han tænkte, kunde tanken komme ustyrlig skarp over ham, som blanke staalsplintrer fra en sprunget granat, -- skar sig ustanselig til bunds, uden ynk eller sky. Nils Brosme var nemlig inderst inde en stor gurmand, en slikmund, som ikke sjelden de som hører til gamle slægters avslutning; de hadde jo været eneste søn far efter far opover i hans familje, -- altid ligesom den sidste i en række, som i instinktiv følelse av at burde nytte tiden sætter dobbelt pris paa livet og nydelsen og blir udstyret med særlige evner der, med de kræsne organer; det som kaldes «evigheds-haabet» er ikke synderlig stærkt fremtrædende hos dem, og jordlivet blir ikke let en midlertidig kedelig ventestund paa jernbanestationen.

Bygden følte ogsaa noget underligt bundløst ved sin nye præst, noget hemmelighedsfuldt glippende som ligesom ikke lod sig naa i. Men de trodde da, at de skulde bli inderlig vel tjent med ham. Bare han ikke var «verdslig» av sig, tænkte de, lidt hovmodig, kanske; for folk hadde hørt snakke om det hidsige optrin den første kvæld paa Røysland. Men én ting var ogsaa de sikre paa: her var ikke «mus i pylsa», saa lighed for loven vilde her bli! Egentlig var det ogsaa det, som en forsømt og vanstyret menighed saarest trængte, — en kraftig haand som urædd greb ind efter sin overbevisning. —

Nils Brosme optraadte fra første kontordag uden persons anseelse. Kirkesangeren, lærer Kalvehagen, hadde øieblikkelig faat sin skrape; og han skulde saamæn ikke gi anledning til mer end én til, før hans avsættelse var given sag. — Og da Lilleækre-enken en dag kom ned og klaged over hans far Ivar, gamle pagteren: hun var saa leitt av ham! han fôr der i fjøset efter hende hver kvæld hun stied koen -, saa blev ogsaa han straks indkaldt paa kontoret og fik en eftertrykkelig advarsel i anledning av sine libidinøse efterstræbelser: saadant vilde selvfølgelig ikke bli taalt hos én som var knyttet til præstegaarden. Præsten hadde talt meget alvorlig; for, som ogsaa enken ganske rigtig hadde bemærket, den slags maatte plukkes grundig av ham nu, ellers udarted det rent, naar de siden flytted op paa sæterslaatterne.

Det led udpaa, vaarvinnen begyndte, og folk hadde ikke stunder tilovers for kæremaal. De blev borte fra kontoret, og han fik fred. Han kunde da falde i tanker derinde om rent andre ting end sognets ve og vel. Han mindtes saaledes ofte sin gamle klasse-kamerat, maleren op i Juvsleite: den sidste gang i byen han traf ham, hadde han sagt at han vilde skabe en national dekorativ type ud av den nøgne kvinde, og fortrænge baade det græske og barokkens ornamentale kvindelegeme. Og han mindtes det rødhaarede og haarde vilje-ansigt, da han sa det, som om han svor paa det. -En anden dag faldt han pludselig i tanker over en græsk tragedie. Han var dygtig i de gamle sprog og særlig i græsk; hans kontor-vægger stod klædd av bøger, som han hadde arvet efter sin far. Og han hented bogen frem, det var Euripides: Bacchantinder; han bladed, fandt stedet: det var denne pragtfulde skildring, der kvinderne sværmer udover det grønne. Han tænkte paa de elevsinske mysterier: kvinderne vandred ud av Athen ved nymaane, sværmed den hele nat - menneskelegemer flommende hvide i det grønne, mod bækken Kephissos! de søgte naturens sjæl, de grov, gramsed, for at finde den! . . . Slik kunde han pludselig sidde inde paa sit kontor og tænke, naar rummet var tomt for sognebørn.

Han begyndte ogsaa at tegne i fristunden. Hun tegned gang paa gang Anna, naar hun sad i sit husmors-forklæ over det brede fang og med sit strikketøi.

Det somredes i dalen. En varm sommer lod det til at bli, hvis man kunde ha nogen mening om det før Sankt Hans. Paa de vakre solskins-dage sad man ude paa den brede lønnetræs-stubbe og drak sin eftermiddags-kaffe; de likte ikke den lidt mørke veranda paa den anden side av huset, ind til haven, med slyngplant- og humle-taget over; de likte ialfald bedre dette store lyse tun, hvor vandposten ustanselig risled og pludred.

En dag sad Anna herude paa stubben med sit strikketøi — det var en uldtrøie til Nils av det fineste garn; nu hadde hun allerede to færdige til ham, til brug i den heteste sommertid. Emma sad lidt henne paa tunet og laged lænke av hesteblomstens hule stilk. Det var lige før middag. — Det gik i kontor-døren, Nils kom ud fra gangen og hid over tunet med en bog; han vilde læse noget for hende, sa han. Og Anna nøsted sig lunt sammen og hygged sig ved det som forestod. Det var et stykke av Euripides's Bacchantinder, sa han, han hadde fundet et løst papir i udgaven med en oversættelse av et pragtfuldt avsnit. Det var det parti hvor gæteren kommer sættende til

Pentheus og i rige farver skildrer hvorledes han tilfældig kom over Bacchantinderne oppe paa den grønne vidde den friske morgenstund, — saa dem vaagne, saa deres sansesløse jubel, deres vilde ekstase . . .

· Mens de sad der og læste, kom Halvor Bratthus ind paa tunet.

— En deilig skildring! sa Nils hurtig og stak papiret ind igen i bogen.

Og hun fik et skinnende brunt blunk i de store øine, som viste at hun følte hun hadde hat en kunstnydelse. Men hun sa: — Du skalv visst i stemmen, da du læste?

 Lidt underligt at finde igen papirer saadan efter sin far! svarte han kort.

Halvor Bratthus kom idag med nye klagemaal over Kalvehagen. Nils gik ind med ham paa kontoret. Sagen var at kallen, pagteren han Ivar, oprindelig var kommet op i skænderi med Lilleækre-enken her en dag — hun stod oppe i braatet mellem haslerne og svarte ham. Han var begyndt med at rope op, hvad de skulde ha til nôns idag? om det var kalvelabber med petroleum? Og det sigted til en klovesyg kalv, hun tilsidst hadde maattet slagte, men som først hun og forrige præsten sammen hadde gaat og kurert paa, og da blandt andet brugt petroleum.

Nils skønte at der var hentydninger i det; men han holdt præstekaldets forhistorie mest mulig unna sig og spurgte med vilje ikke mer Hun hadde git ham et drøit svar. saa var lærer Kalvehagen kommet ud og blev indviklet i mundhuggeriet, og derunder hadde han tat saadanne ord i sin mund, at Halvor vilde spørge om han efter dette optrin godt kunde bli staaende som de unges opdrager og veileder; det var vistnok foregaat udenfor skoleugerne, men kirkesanger var han da ialfald. Han fandt det som sin pligt at forebringe det, endda han var fra øvredalen; for præsten fik naturligvis ingenting vide her av nærmeste naboerne. — Glosen var utvilsomt fældende, ialfald efter bybegreber. Og Nils gentog, da han gik ud igen med Halvor fra kontoret:

— Paa selve præstegaardens grund!... Selvfølgelig! Han skal endog forskaanes for den sidste advarsel! Efter dette foranlediger jeg ham avsat straks. Jeg avfatter allerede idag en forestilling til rette vedkommende i sagens anledning.

De kom hen og satte sig paa stubben hos Anna. Men da Halvor vel hadde sat sig, blunked Nils tegn til hende, og de to gik ind sammen; Halvor trodde det kanske gjaldt middagsmad til ham, og sad alene igen og glaapte aandsfraværende rundt paa lierne. I stuen hvisked Nils: — Vi ber ham ikke til middag idag igen, du! Nu spiser vi særskilt hver vor gang herinde. Saa maa han jo fortrække av sult tilslut. For én blir jo indvendig mør av snak! én blir jo siddende igen med den fysiske klemsel i bag-hodet, som kun den grundige kedsommelighed gir.

Hun var straks enig, og tænkte i øieblikket slet ikke paa om det var ret og rigtigt dette.

Først spiste Nils middag. Og Anna holdt Halvor fast ude paa stubben. Han blev snaksom herude, hun følte at han blev det av forundring over, hvad de egentlig hadde fore; han talte om detaljer ved den nye skolebygning, om indredning og pulter. — Saa kom Nils ud for at avløse hende og holdt ham med selskab. Og som han passerte Anna, kom der et skøieragtigt blunk i hans øie, som om det sa: vi skal nok greie at sidde ham ihjel herude!

Nils sad nummen og mæt paa stubben, løst svarende til, naar han snakked, og utaalmodig dinglende med benene. Halvor la ud om skolesagen; han sa tilsidst at han hadde tænkt sætte op et gavebrev paa 10000. Da svarte Nils, men fremdeles ligegyldig: — Det var ingen liden sum, Halvor Bratthus.

Saa kom kaffeen ud. Anna satte sig til med sit strikketøi igen. Kopperne lyste i solen. Halvor blev snaksommere og snaksommere av forundring. Han snakked ogsaa om Kalvehagen og det sidste som var forefaldt, han vilde endog for Anna nøiere gengi ytringer og antyde glosen som var brugt.

— Uf! sa hun. — Jeg vil helst forskaanes for at gaa i detalj!

Nils stansed ham ogsaa myndig, næsten bed ham av: — Kort sagt, i det hele et scabrøst optrin!

Som de sad slik pludselig tause, gled der noget skinnende hvidt i solsteken deroppe paa Juvsleite-bøen; det gled hjemover fra fossen og lige i grantopperne, en høi skikkelse hyllet ind i hvidt laken.

Anna saa det og spurgte: — Hvad er det for noget, det hvide?

Halvor svarte ikke: — Noken so laugar seg, sa han mørk og svælged to gange, tyk i halsen.

Lidt efter kom en brunklædd mand frem deroppe bag badstuen og gik hjemover samme vei med et gult malerskrin. Det blev dødsstille paa stubben, og Halvor bøied sig, næsten som noget livsfarligt fôr henover hoderne paa dem.

Tilsidst reiste han sig fra stubben og laged sig til at gaa, med et underlig syrligt smil i øiet. Hun sa for at undskylde sin mand og deres ugæstfrihed: — Min mand er saa stærkt optat med noget idag.

Han svarte ikke paa det: — Du lyt snakke mæ han op i Juvsleite! sa han, næsten bebreidende i tonen. For han forlangte at faa sin datter igen, la han til.

Nils svarte ligegyldig i stemmen som før:

— Selvfølgelig! Jeg skriver ham til idag.

Kanske det var likest gi pengesummen i form av en skogteig? spurgte det.

Nils svarte utaalmodig dinglende med benene:

- Et fedt i hvilken form vi faar summen, du!

Saa sa de en skogteig da, svarte det haardt, næsten truende. — Tyskeskogen! sa det og gik.

Som Anna sad og saa Halvor Bratthus bli mindre og mindre udover alléen, blev hun saa underlig beklemt; hun saa efter ham næsten angrende i øinene, aandsfraværende av urolige spørsmaal — det var som en udaad hun hadde været med paa, dette at sende ham fastende fra sig, næsten som de sammen skulde ha git et menneske gift for at avlive det.

Men Nils sa, bare grætten over at seiren var dyrekøbt: — Slikt orke at udhungre ham! Jeg sidder alligevel igen med klemselen i baghodet. Han blev jo rent rædselsfuld til at snakke tilsidst! . . . Hvad kom han for denne gang: var det Kalvehagen? eller var det datteren op i Juvsleite? eller var det Tyskeskogen? altsaa ikke kontanter! For det lod som han pludselig vided sig ud, da han kom med det; det var ligesom han sprængte fortet i luften, før han kapitulerte.

Anna sad forstemt og svarte ikke.

— Saa du ikke: han fik dette sit propre, spidsbrynede hunde-blik, som han kom an i noget rigtig slemt? . . . Han er som en trontale, snakker i ring om selve sagens kærne. Er det nu igen en snirklet rococo-dyd som er under opseiling med det gavebrevet?

Hun sad taus. Med ét blev han hæftig:

— Jeg udstaar ham ikke længer! Man kan
være enig med mennesker, det kan være bygdens gildeste kærnekar, men derfor liker man
ikke det menneske personlig. Jeg skal si dig

— og han la forsigtig til: — Jeg vil ikke
netop ha det anvendt paa Halvor Bratthus:
Stoffet i de mennesker kan ligefuldt by én
imod! Det er ligesom med en mands menin-

ger det: de er nu alligevel ikke det væsentlige, men det væsentlige er, hvordan man fik sin mening.

Under det kom Lilleækre-enken forbi, og hun hadde de snøgge øiekast: — Den, som er rein, kan fulla ruske efter trygt! sa hun først. Saa trak hun sig ind i sig selv, at ja nu fik de da snart fuld besked, for nu imorgen kom forrige fruen hid, hadde en kørekar fortalt som fór forbi. Men saa slog hun om i det muntre: — Saa dere det kvite spøkelset opi syndens bøle nyss? . . . Bratthus-jenten han maler borti elven. Saa hun skal nu bli lauget rein i sommar — hihihih! kniste hun, og fortsatte dydig sin gang.

Nils sa grætten henfor sig: — Ved hvert kort besøg lægger det menneske efter sig et lidet skarngran i trappen. Hvad er en virkelig synder, som han opi Juvsleite, imod en slik liden koblerske, som hver dag stikker skarn indom døren til folk. Hun er simpelthen som smudspressen!

Anna søgte først at smile: — Maa ikke være saa stræng og dyster, præstemand min!

Og han følte selv komiken i dette udfald og holdt inde her; han slog over i det foregaænde og raste igen, nikkende efter Halvor:

^{5 -} Kinck: Præsten.

— Det er meningens forhistorie det gælder at holde ren, ligesom det er handlingernes aarsager som frifinder eller fælder. Selveste kardinaldyden er værdiløs, hvis den ikke holder sine grunde rene.

Hun reiste sig foruroliget, og sa, idet hun tog kaffebrættet: — Jeg synes, du ligesom tar alting saa grundig og filosofisk! . . . Og det er jeg forresten glad i dig for at du gør og ikke er overfladisk, eller slik. — Hun gik bedrøvet ind.

Han sad sturen tilbage paa træstubben. Det var i grunden den maleren deroppe som hadde stængt døren for ham, — som optog ham idag, hans utilgængelighed, hans ordknaphed — denne intense fortættelse deroppe i Juvsleite! Han var mandvond! sa folk; han var lidt stutt av sig baade i sind og i skind, men jentevond var han ikke! Var det ikke som en hund, som gik lurende bort med sit kødben, med knurrende rygg over sin fangst, og taalte ikke bli forstyrret? Mut, graadig i sin nydelse av natur! Den mand leved! . . .

Lidt efter lød der en melodi inde fra pianoet; det var akkompagnementet til en liden sang han engang hadde gjort inde i hovedstaden, den tid de to tørsted efter en stund alene. Det var en høstdag de hadde gaat en tur udover landet — en av de faa aftener de hadde hat tilovers for sig selv. Han sad ude paa stubben og hørte dette hendes forunderlig unge og rige anslag, hendes fingre rørte altid ved tonerne uimodstaaelig dunet og nyfødt — det var som en blød rypekylling lekte sig for første gang en høisommer inde mellem græs og kvist. Og han pleied altid ellers stille sig hen til hende og nynne med, naar hun spilte den:

Du maa lyse, Gud, du maa lyse! Vi gaar os en tur, vi to, over jorder, bortgemt i dise, i solskær-farvellets ro.

Og et vindpust let maa du sende, der jager hver taage dott: og saa haand i haand gaar vi tvende et øieblik bortgemt blot!

Men idag blev han for første gang siddende for sig selv; han sad og saa paa vandposten, som der var slikt selskab i, naar man taug.

Men alligevel kom hun glad ud, med ansigtet kastet tilbage, som om alt tungt var over; ansigtet var ligesom tørket for alle taarer nu og i al evighed! og hun sa i en moderlig skøieragtig tone:

— Kære, nu maa du virkelig ta hat paa dig og gaa en tur. En blir saa trist —.

Han klapped i uklar dysterhed paa stubben: — Det er som at sidde paa en brandtomt, dette her. — Forsøgte at slaa om og hentyded til Halvor's nederlag: — Eller et sprængt fort.

Hun blev uforstyrret ved som godlidende landsens præstefrue, og han saa hvor hun bredt moderlig kniksed i hofterne og mere vidste hvordan det skulde være end netop fik det til:

— Saa trist, og mismodig, og filosofisk, og utoen ved at sidde slik paa denne stubben hele dagen, og gnurre og kukelurre og saan.

Han blev smittet og kom i godt humør ved denne. splinternye udgave av sin kone: — Du er en skøier! sa han og reiste sig. Han tog hendes arm: — Saa blir du med! — Og ropte paa sin lille pige; snakked saa videre til sin kone: — Dette rige humor! Det er ligesom at plukke bær at ha dig — der er evig og altid og hvergang man kommer tilbage, nogen igen som man ikke har set og plukket! . . . Eller det er som at ville tømme en likørflaske: der klæber altid nogen søde, rige draaber igen!

De gik sin aftentur ud den lange allé. Emma sprang foran. De gik forbi pagter-stuen utoen — uskikkelig; upasselig, uoplagt. i veisvingen og bøied sydover, mod Hestanuturen. Engflaterne laa grønne lige ud i vandkanten, fjorden glatted sig blank udover. Luften blev lummer her indunder bærget - der pusted drivhus-luft. Her hadde granen aarsskud paa alen-maal, og lindeskogen laa udover stenene gammel og frodig, endda den saa ligesom gigtbroten ud, saa ilde medfaren av vintrenes vældige sneskred; den blev alligevel ved at vokse der, for her var hete og her var der fed jord, naar der først bare var rum til en Selv de som stod her hvert aar og lauved, fordrev den ikke; pagterfolkene fra Røysland præstegaard holdt til opi uren idag igen, det suste i luften av faldende store grene, der smaldt øksehug, og der var smaa knært fra kniven, som hugg kvisten av til kærv. var smaa jordbær-flækker i uren, og bærene var store som havejordbær, og nogen hadde endog deres smag. Mellem stenene stod grønt bringebær-ris, saa til høsten blev det nok av det slaget ogsaa. — Juvs-elven løb ud i fjorden her indunder røisen. Det var fladt, der hvor den gled udi, og grønt starrgræs stod tæt; her udi stak de vældige stene frem, op av sandbund. Der stod gran nedunder veien ogsaa og skygged, saa det var mørkt og grønt og varmt dernede; der var ikke den mindste luftning i dette lumre, osende blikstille.

De stansed op paa veien her. Han ropte paa sin lille pige: — Sank sammen bark, Emma. Saa skal jeg lage skiber! — Han satte sig paa en stabbesten; hun samled skibs-emner. Han stak hul og satte mast og brugte blade til seil; hun stod og saa paa for at lære. Han stak starrgræs i halen paa barkskibet som ror; saa var de nødt til at stevne fremover, ustanselig! sa han. Og eftersom de blev færdige, kløv hun ned av veien og bar dem frem paa starrgræs-odden og satte dem ud i. Men de flytted sig ikke fra land for vindstille.

— De blir liggende i dødvande idag! sa han, engang hun kom for at hente fler. — Vi gør istand en hel liden flaade, og saa sætter vi dem udpaa en anden dag, naar der er bør.

Hun bar nye skibe og satte fra sig i klynge ud paa odden til en anden dag. Nedenunder veien var der en mængde bark, den bar hun og samled i oplag ud paa odden. Av og til prøved hun at kaste sten paa dem, som var sat ud, for at drive dem fra land.

Nils og Anna blev alene oppe paa veien. Hun sa pludselig, og de urolige øine klipped store: — Er det fordi du ikke faar det til med tegningen, du ligesom gaar lidt trist her om dagen?

Han smilte skarpt med ét, og svarte ikke egentlig paa det: — Den levende trevl i éns aand maa jo ha noget at fimre med. - Og saa sa han: - Men det er det menneskelige legeme som er hovedsagen i kunsten! Det er menneskerne det kommer an paa. Dalen virker som en dansesal, berusende i sin vælde, i sit rumfang. En grænseløs festsal! Men der er ingen som danser. . . . Den er til syvende og sidst dum, og i og for sig uden hensigt. Man blir saa svinagtig tørst her! Det er samværet med mange mennesker man trænger, det er den daglige udstraaling av sit eget væsen, som hindrer lummer forsumpelse. Det blir nok med mig og den norske natur omtrent som med romantikeren og hans ven: de lever stærkest sammen, naar de er længst fra hverandre; han blir trist, naar de træffes, fordi den anden altid var mindre end han stod for hans tanke. . . . «Natur», det er ligesom guldlisten rundt om billedet. Jeg ser nu at jeg begynder at hade det som heder «natur». Det er med den som med det som er «oppe i tiden», som man siger: stoffet inde i det er alligevel mennesket. Og evig og altid mennesket! - Og derfor blir det menneskelige legeme hovedsagen i al malende kunst . . . Aa! den stuen deroppe i Juvet ligger som en evig, stor mening! mener, jeg skønner nu virkelig malerens problem: han vil fælde en nøgen kvinde ind i norsk natur, saaledes at det virker som dens uundværlige tilbehør. Finde naturens levende sjæl! Der skal være nogen som danser! -Nils stagged sig og søgte at smile: - Jaja, selvfølgelig, dette var blot noget jeg maatte ha sagt, saadan; -- bygutten paa bondelandet var som yr buskap, én slap ind paa et fedt beite - var det ikke saa jenten sa den gang? . . . Nu har han visst holdt paa i fem aar med det problem. - Saa blussed det op igen: -Men det er ogsaa blit min drøm: tænk dette at forundes at se et rødt, varmt legeme smælte sammen med det grønne, med vandet, med sommernatten, med maaneskinnet! - som naturens sjæl! som meningen med det hele! Der er ætte-fornyelse allerede bare i et saadant syn! . . .

Hun puffed til ham og la sig til en stræng grav-røst: — Præstemand min! Præstemand min!

— Aa! men denne fryd ved kød — den er som gane-henrykkelse, som gurmandens ved den excellente vin! — Og han hvisked — nu skalv han i stemmen: — Bader du ikke nu dernede? Det er jo ogsaa saa varmt iaften!

Hun svarte, og nu var hun ligesom skælmsk i øiet: — Det faar du mig rigtignok ikke til, min kære præstemand!

Han tagg hende, og næsten ynked sig: — Jeg vilde iaften saa gerne ligesom se naturens sjæl.

Hun vedblev, idet hun saa nedover sig, men saa fattigslig smilende midt mellem beskeden og blyg — det var et av de fattigste smil han hadde set: — Det kan ikke være noget at se paa, synes jeg ligesom.

— Som farve! sa han pludselig kort og mut ved hendes avslag. — Jeg mener: som farve —!

Da blev hun ligesom munter, næsten lystig: — «Som farve»! — nu ligned du en forsigtig snegle, som trækker sig i hus igen med samt alle sine følehorn!

Han kræmted tørt og lod sig ikke lokke ud i hendes humor: — Jeg mener, bare som farve!

Der fór en skygge over hendes ansigt: — Jeg forstaar nok! sa hun kort.

Men han snakked nu bare tørt og saglig:

— I det hele, det forundrer mig ved oldtiden at den i sin malerkunst ikke har behandlet

det nøgne legeme i det grønne. For det har jo de set; de har set de elevsinske mysteriers vilde tog forbi bækken Kephissos. Og deres literatur har jo pragtfulde skildringer, som den vi nyss læste . . . Men muligens er de malerier gaat tabt. — Han avbrød sig selv med ét, ropte ned til Emma, skarp i stemmen: — De rører sig ikke av flækken, om du bruger aldrig saameget sten, i det lumre dike dernede idag! Selv den mindste seiler maa jo ha vind! . . . Kom nu!

Den lille skyndte sig at ta baaderne iland og satte dem i klynge med de andre, for at avvente gunstigere vindforhold. —

Paa hjemveien, da deres datter igen var lidt foran dem, greb hun varlig efter ham og sa: — Den side der optar dig ligesom visst formeget, visst?

Han svarte ikke paa det. Men han gik en stund og tænkte paa hendes humor, som han nu idag for første gang tydelig følte egentlig var der for at dække hende og redde den sidste rest; og saa hadde han hvergang gaat og indbildt sig, at han fik alt, at han tømte hendes væsen tilbunds! . . .

Hun snakked varlig videre: — Jeg synes ligesom at kanske vi skal ha hver vort kam-

mer en stund, f. eks.? Det er kanske det, noget av den tristheden! — Om en stund igen sa hun: — For vi har jo været som nygifte heroppe?

Han sa, uforstyrret i sin tankegang, og han var i oprør: — Jeg trodde f. eks., det var fordi du følte dig skyldbevidst for det som hændte paa Bratthus-stabburet, — at det var derfor du ingenting svarte, dengang jeg nu ivaar nævnte det! . . . Eller jeg trodde det var raffinement, at det var æggende hemmelighedsfuldhed, hvergang du stak dig væk bag en munterhed! — Han hvæste endog: — Humor, det er et usselt luretæppe, som bedsteborgeren dækker sig med efter middagen!

Hun blev forfærdet, værged sig stakaandet og bedende, og de urolige morsøine slog underdanig og rapt med laagene: — Er jeg ikke din bær-tue længer? . . . eller din søde likør — hun fik tilbage en liden levning av humorets blunk: — hvor der maa faa lov at bli draaper igen?

Jeg griber. Du glipper. Glipper!
Hun sa, og opbød al kraft i et ansigt som vilde forvinde og hæve sig over en næsestyver:
Jeg synes ligesom der er saamange værelser indover i alle os arme mennesker.

Og næste dag lige før middag, just som Nils Brosme la sammen skrivelsen angaaende Kalvehagen og hans suspension fra stillingen som lærer og kirkesanger, kom fru pastor Berg kørende fra postveien ind gennem alléen og frem paa tunet. Hun var i hvidt slør, hun var gulhaaret og nyfarvet, saa det lyste gyldent i solen lang vei. Baade Nils og Anna sprang gæstfri ud og tog imod hende; han befried hende galant for sjallet og det plædd, som hun hadde liggende over sine ben i karjol-dumpen, la det hurtig hen paa lønnetræs-stubben, for at række hende haanden, som hun skulde til at stige ned.

— Nei! sa hun, og hendes haand strakte sig teatralsk ud. Nei! — Og hun skalv i stemmen, blev staaende opreist i karjolen: — Ikke ét plagg paa den stubben! Ikke én traa av det som er mit og hører mig til! Han sprang hen, tog det tilbage og blev staaende med det i haanden isteden; han og Anna smilte forlegne til hverandre, næsten lidt raadvilde. Men fru Berg saa taus rundt paa dem, med en hemmelighedsfuld triumf i minen. Hun var mager, høi — et forslidt, opjaget ansigt, med store mørke øine, fulde av syg gulbrun brand, det var som noget bestandig hadde suget hende for brystet. Nils saa at hun mangled kindtand, og hendes hjørnetand var stor og gul.

— Aa! sa hun med store fagter og kasted sig ned paa sofaen i stuen: — Her inden disse fire vægge har jeg vel oplevet mange oprivende scener!

De to blev paany forlegne over den utæmmelige aabenhjærtighed. Hun slog da smilende om, men blev ved:

— Lønnetræet, ja! . . . De blev visst forfærdet over mig De, herr Brosme! Jeg skal si Dem: han trodde, folk sad deroppe i træet og udspionerte, hvad han foretog sig inde paa kontoret, som han jo hadde flyttet op paa salen fra første etage netop for at faa være i fred . . . nogen sladderhistorier om ham og denne enken — jeg husker ikke nu mer hvad hun heder — der oppe paa Lilleækre . . . det var blit en fiks idé hos ham. Ja han gik ogsaa

lidt for langt... en gang! — Fru Berg saa det paany for sig, og det slog over i munter underholdning: — Aa jeg husker vel, hvor han var rasende! Han gav sig til at sage ned dette vældige træ i egen person. Jeg synes jeg hører ham stønne, ynke sig; jeg hører ham formelig — og fru Berg hærmed: «Rider dævlen dig, lønnetræ!» — Han fik et knæk av det . . . sprang noget slikt som et blodkar eller hvad det var. Han var jo ikke vant til den slags legemligt arbeid. Og dertil et slikt kjæmpetræ! — Saa han straks efter tog avsked av helbredshensyn, stakkar.

Nils søgte at avbryde al denne fortrolighed: — Men vil De ikke ta plads? Maden blir kold.

Da hun reiste sig fra sofaen, rakte hun begge hænder frem, én til hver, og sa med dyb pathos: — Tak! at jeg omsider er kommet til gode mennesker . . . gamle spøgelset som jeg jo er! — Og da der atter blev forlegen taushed hos de to, slog hun over i det skøieragtige og sa:

- Er De slet ikke urolig, frue?
- Hvordan? Anna lo klingende.
- For Deres mand?

Anna smilte av tryghed.

— Men De har en vakker, ung mand, ved De ikke det?

Hun blunked skøieragtig av tryghed: —

— Jo det ved jeg. Men her op kommer der ingen forførersker.

Da pegte præstefruen erfarent paa Nils, og der kom underlig stivsindet vanvid i blikket og i hendes pegefinger: — Hm, hm, den stilleste stuen er største tjuen, siger de her i dalen.

Nils reiste sig fuld av skælmeri og bukked:

— Tak for de ord, fru Berg!

Men hun lod sig ikke fordrive fra emnet, men blev ved, med en lystig øienkrik, som ligesom vidste saa mangt: — Aa dere mandfolk! — Gav sig saa til at knise og sa plat — det var akkurat som hele sagen faldt i vandet: — Kærligheita er heit hu, heitare end , noen veit!

Han bragte talen kraftig og raskt — lidt raskere end Anna egentlig forstod det var nødvendigt — over paa den udestaaende gæld efter auktionen, som det var hendes ærind personlig at indkræve, ved siden av at avgøre aaboden som den unge præst skulde ha ved overtagelsen av bygningerne. Hun nævnte at

Stue — avkuttet træstamme, helst med nye aarsskud (aske-stu, hatle-stu o. l.)

lensmanden, som hadde paatat sig inkassationen, var slap og forsømmelig. - Nils svarte at ja det hadde han hørt si var det sedvanlige i bygderne, naar man var naadd op til suppleant . ved valgmandsvalget og da hadde faat som en liden ærgærrig plan om at bli valgmand næste gang, saafremt man end yderligere gennem langmodighed og mildhed og den øvrige sum av gode gærninger forhverved sig den dertil nødvendige popularitet; for denne eftergivenhed og slaphed stod just ikke i forbindelse med nogetsomhelst ændret syn paa selve eiendomsbegrebet — paa det punkt var de saamæn hartad patriarkalske i bygden! Han forsøgte sig paa en morsomhed: - Hver dal og hver fjord har sin lensmand! sa han. Han foreslog hun skulde bekendtgøre fra kirkebakken nu søndag, at hun var tilstede paa præstegaarden og personlig modtog forhenværende pastor Berg's tilgodehavende. ---

Man drak ikke kaffeen ude paa lønnetræsstubben i eftermiddag; de satte sig isteden ud paa verandaen imod haven, hvor slyngplanter og humle gjorde det skyggefuldt. Og efterpaa tog fru Berg paa sig for at gaa paa bygden; hun ropte paa Emma som sad ude paa stabburs-tærskelen, om hun vilde følge. Hun svarte, at hun hadde ikke tid. — Og moren nødte hende ikke, og følte endog i øieblikket at det var ret til pas; for der sad en svie i hende ligesom efter et gult giftdryp: «urolig for sin mand!!» Og hun greb efter Nils's arm.

Men da hun stod der tilbage i stue-vinduet og saa fru Berg gaa alene udover alléen saa fattigslig i ryggen under det gyldne haar, følte hun hvor ufarlig hele hendes taabelige insinuation jo var!

Imens sa han, som fortsættelse paa en tanke: — Ja han var jo abnorm! Pastor Berg kunde jo ikke være rigtig.

Anna svarte pludselig lys, men fuld av uro: — Nei, tror du vel!

Han sa: — Emma vilde ikke følge hende
. . . La du merke til hvordan hun straks gik
ud av stuen, da fru Berg kom, og satte sig
derud?

- Ja hun likte hende ikke! Anna sukked mismodig: Hun vantrives ved hende.
- Og jeg er enig med Emma, sa han og blev dobbelttydig i smilet: — Man har ikke en stor gul hjørnetand for ingenting, kan du tro. Bare alt det smuds hun fik lagt efter sig om sin mand her den lille stund i stuen! . . . Den ved jo ikke hvad stolthed eller selvfølelse

^{6 -} Kinck: Præsten.

er, som rakker til med sladder det som man engang selv har holdt av! Det menneske spytter sig selv i ansigtet. Det bør hun la politikerne være alene om . . . Det er egentlig ublufærdig hun er. — Han snakked i uklart oprør og vidste ikke selv hvorfor han var blit sint: — Og saa kindtanden som er blit borte! hun ligner jo et gammelt øk i munden!

Da sa Anna pludselig og pegte ud mod alléen: — Slikt trøstesløst syn et saa mishandlet menneske! En forstaar jo først nu hvor godt én selv har det! . . . Jeg tror jeg vil følge hende.

— Ja la os bare skynde paa med inddrivelsen! sa han.

Anna sprang efter udover alléen og ropte paa fru Berg.

Om aftenen, da den fremmede hadde faat sit kammer anvist og var gaat ovenpaa, blev Anna en stund nede hos sin mand med sit strikketøi. Hans sæng stod nu inde paa kontoret; det ledige værelse ved siden af verandaen var fugtigt og befængt med sop og stod tomt.

— Aa, sukked det opgit, — hun har fortalt mig saa forfærdelig meget paa turen! Desværre, jeg tror hun har valgt mig til sin fortrolige. Hun har fortalt mig om sine børn. Tænk, sønnen var glad i indepigen her hos os, Bol Leite, som da var budeie, og han vilde simpelthen ikke reise. Saa de maatte føre ham med vold og magt ud av dalen! Og derinde i byen skeied han efterpaa saa meningsløst ud, at de maatte sende ham væk: nu er han paa vei til Congo eller et andet negerland!

Nils svarte i sin forrige uforklarlige harme:

— Jeg siger ikke noget om det! Et kadaver er visselig lykkeligere i et negerland end et friskt menneske hos en slik unaturlig mor.

— Ja ved du hvad hun sa — hun propped mig jo med regler for barne-opdragelse: Vænne bárn av med deres trang til at søge ud, slutte sig til andre mennesker, det var kunsten, da hadde man vundet spil; da var man trygg imod det man kaldte fristelser, sa hun, for det var jo fra menneskerne at fristelserne kom. Jeg har set saa nok av det, saa! sa hun. Hun gav mig gode raad og fortalte hvorledes hun gæted sin søn ind i en moralsk kalvegare, kaldte hun det visst. Det var f. eks. en halvmørk høstkvæld ifjor at en konfirmationsstod udenfor køkken-bislaget kamerat snakked til jenten, om ikke sønnen var inde - det var dans, eller leik som hun kaldte det,

ensteds. Da hadde moren været som en vind ude i døren, spurgt koldt hvad han vilde. det kulde-gufs var gutten lusket av gaarde uden ét ord; og til sønnen herinde sa hun, at han bare fik overhæng av dem siden, hvis han ikke i tide skydde deres selskab. Slik burde hun optraadt bestandig og fra første stund! sa hun. For da saa det med Bol kom paa, hadde hun mistet magten: han var endog vokset fra riset . . . Og nu skønner jeg det: fru Berg er blit bedraget av sin egen mand, og saa taaler hun ikke engang se andres kærlighed! hun gør sit bedste forat det skal skurre tilhøire og tilvenstre, over dem og under dem. Jeg forbød mine børn under ris-straf bruge ordet «kærlighed» og «kærest», sa hun; det som kaldes blufærdighed, er jo ikke andet end had til kærlighed! sa hun . . . Da hun snakked om dette, stansed hun op paa veien og retted sig, med det stivsindede gale blikket sit og med den underlige hule klang i stemmen, saa jeg maatte tænke paa teater: Enten imod mig, eller med mig! sa hun. Og naar sønnen holdt av nogen, saa var han imod hende. - Slik er hun blit! Aa! det er et forvildet menneske! Det er et forfærdeligt menneske! Stakkars, stakkars hende! ... Og tænk, at ha en slik mor om sig hver dag!

Nils sa: — som bare gaar og gæter sin mand og tilsøler sin barneflok, dræber deres stolthed, deres blanke vilje . . . Riset!

- Ved du hvad hun betrodde mig: at det var for hendes skyld at den gamle lønnen blev saget ned - hun klatred op og speided ind en dag; det var Lilleækre-enken som var paa kontoret; for hun er hovedpersonen --ja jeg hadde rigtig fornemmelse dengang i vaar: hm, man har ikke det væmmelige smil og de øine og det slidte halvfiff-væsen for ingen ting! . . . Ja, saa du ikke nu nyss hvor hun gled skrutrygget over tunet her i kvældingen, som en tyv! - Lønnen blev ikke saget ned for bøndernes skyld. For bønderne holdt paa præsten ligefuldt, -- bare lo av ham og enken og lod ham sidde saa længe i embedet, fordi han var saa «god til at messe». Men ved den hugst blev bare skandalen saa aabenbar, at der en dag indfandt sig fem mand fra øvredalen med Halvor Bratthus —
 - Naturligvis han! sa Nils raskt.
- som ordfører og fordred hans avsked.
 Nils sa da varsomt: Denne dalen har nok været som et lukket drivhus for pastor
 Berg. Sindet er blit frodigt, fuldt av vildskud... Det gælder at ha interesser, at sprede sig,

at bruge det der op paa andre veie. Det er ligesom med de unge det i gærings-aarene.

Hun forstod det ikke; men hun sank til ro ved hans ord og sa, fuld av tak for, at der gaves en forklaring: — Du er saa grundig bestandig, Brosme. Og jeg synes ligesom du tænker saa dybt over tingene i verden.

Og han kyssed hende for de fortryllende troskyldige ungpige-ord.

Hun husked sig pludselig mere om: - Ja tænk du, at Emma rømmer for hende og gemmer sig væk. Hun hadde spurgt fru Berg om det var hun, som eied det gamle stygge riset op paa linnedskabet! - Og saa blev Anna ængstelig i stemmen, eftersom det klarned sig for hende: -- Emma er et nydeligt sind, som søger ud i ensomhed ved ubehag eller modgang eller sorg; hun lukker sig visst inde i sig selv, - fordi stuen ligesom blir for trang, visst? Er hun av dem. Brosme? Da er hun farlig . . . For ellers saa vender visst barn sig til forældrene og opløser sig og flyter ind i dem og fylder dem med hvad ubotelig sorg der er. Er hun av de stolte, tror du? — av de følelses-fine? . . . Pludselig følte Anna at hun og datter var lige, og sa vart og fik taarer: -Av dem som glipper, Brosme? . . . Da synes

jeg ligesom det gælder for os at værne og hegne. Aa børn! er de ikke ligesom skøre blaaveisskud man tar med sig ind om vaaren! . . . Da er netop denne præstegaards barneliv et avskrækkende eksempel paa hvordan det ikke bør være. Hvad der end kommer imellem os, Brosme, — vi lover hverandre dette at hun holdes udenfor . . . For det er nok sandt det: kærligheden er stærkere end nogen ved; — men jeg synes ligesom at kærlighed er tillige ogsaa barnet.

Han smilte trygg: — Der «kommer» da ingenting imellem os.

- Og saa, du! sa hun pludselig efter en stunds stilhed: naar fru Berg skal si «kærlighed», tænk, saa siger hun «kærliheita».
- Det er humor! sa han imod sin vilje, og med et grin.

Hun blev stille og sa godnat og gik ovenpaa. Men hun tænkte ikke nøiere over det alligevel den aften.

Næste morgen — og da var hans sidste ord naadd Anna og der sad ligesom en torn igen — da sa fru Berg lige efter frokosten:

— Bestandig saa flittig De er! — Og trykked hende lempelig ind i et fortroligt hjørne

bag pianoet; hun begyndte om lensmanden: - Og saa har vi en institution som kaldes venstrepartiet; min mand siger, det venstrepakket forstaar nok at mele sin egen kage. — Saa dæmped hun pludselig stemmen og fortalte hvad hun saa den aften fra lønnetræet, da Lilleækre-enken var der oppe hos «han far»: - Hun blev gift her i dalen, det var jeg som fik hende gift - hun var indepige - for at faa hende fra huset, og skaffed dem husmandspladset attpaa. Men saa døde manden. det var netop, som hun var her for at be om liktale, at vi passed hende op. For hun var en gammel bekendt av min mand — hihihih! — Anna søgte at flytte sig: det var jo Lilleækre-enkens hvislende knis! Smitted virkelig den slags? — Den anden fortsatte: — Der var ikke rullegardiner paa salen. — Og fru Berg gengav hvad de snakked om; de talte om at kærlighedens magt var stor, var stærkere end nogen ved, og han klapped hende og strøg hende -

— Ti! sa Anna med hundrede urolige blunk i de store øine. — Jeg vil forskaanes for resten! — for at gaa i detalj! — Hun reiste sig for at klemme sig ud av den lune krok. Men fru Berg holdt hende myndig tilbage. Anna snakked nummen med sig selv:

— Dette er noget griseri! Dette gaar jo over alle grænser! — Men sa saa: — Desuden, De kunde da ikke høre alt det ude fra træet?

— Jo visst! — Hun hvisled, hvæste:

— Han ordentlig jafsed og slafsed i sanselighed, min mand, skal jeg si Dem! Jeg vil ha det godt hos dig! sa han. — Fru Berg lo pludselig skingrende av ytringen: — Og saa hadde de det godt hos hverandre — efter fattig leilighed!

Anna sad magtstjaalen av denne pludselige latter. Hun ogsaa saa i det øieblik at fru Berg hadde gule hjørnetænder, og hun syntes det lugted saa ondt av hendes aande. Det stinked! Men hun sad magtstjaalen i kroken.

— Det blev en lang taushed. Og saa gjorde hun et energisk forsøg for at reise sig op av maren:

— Min mand, sa hun, — siger, det ligesom gælder at ha interesser — sprede sig.

Men da slog fru Berg pludselig om, blev ivrig og kæphøi: — Ja, min mand har merkværdig slike aandelige interesser . . . en forbausende udbredt læsning! Han er rent et særsyn paa det omraade. Og derfor blev han jo ogsaa redaktør øieblikkelig — han hadde valg mellem en venstre-avis og en høire!... Hvad er nu ogsaa præstegærningen for en virkelig aands-begavelse! — Hun strakte sig forbi Anna som en traver i et kapløb og skrøt av sin mand: kom ikke der!

Og Anna blev stille ved det uventede syn; hun sa bare løselig hen for sig:

— Kunstneriske interesser f. eks. . . . male, tegne?

— Naa du milde! Saa De sætter Deres mand paa slikt! Da skal de jo ha modeller!

Anna skøv det fra sig: — Ja det forstaar ikke jeg mig noget paa!

- -- Det er forresten den fæle maleren der oppe i Juvet som har bragt slappelsen i dalens moral. -- Hun lod som hun sukked: -- Aaja, slike kunstnere har det nu ikke altid for godt heller.
- Men de lever da ligesom et rigt aandsliv alligevel.
- Aands-, siger De! Hun slog om:
 Ja det spørs nu det da! Det kom som et underlig plat tilbagefald.

I det samme traadte Nils ind og hørte de sidste ord; han sa flaaset drillende, idet han gjorde en sving bortom pianoet for at forstyrre de to: — Spørs det, frue? Hvorlangt da? over syv kongeriger? — Og han gik sin vei igen ud av stuen.

De hænger Dem i ord, De herr Brosme,
skal jeg fortælle Dem! sa hun underlig fiendtlig efter ham og vendte ryggen til.

Men Anna greb leiligheden til at reise sig op fra den fortrolige krok. Hun satte efter sin mand ind paa kontoret og sa i udbrud:

— Det er jo forfærdeligt! Pastor Berg, Lilleækre-enken, kallen, Kalvehagen — de er jo slik fæle alle rundt om os, synes jeg. Det er jo ikke til at holde ud!

 Ja, vi kan ikke huse det menneske her længe. Vi skal ordne os med den aaboden
 vi kan jo overta som aabod de udestaaende fordringer til inddrivelse . . . Bare for hendes guldgule haars skyld kan vi ikke holde paa hende, for det taber jo farve for hver dag.

Anna ba for hende igen: — Men hun maa faa lov at være her til over søndag hun vil saa gerne høre dig præke, siger hun.

— Du blir syg af dette besøg, Anna! — Dette var fredag. Og om eftermiddagen gik fru Berg paa bygden alene, mens Anna fulgte sin datter ud til jordbærene i Hestanuturen, hvor folk fremdeles holdt til og lauved linden oppe mellem de svære stene. Der var blandt andre pagteren og Lilleækre-enken, og Kalvehagen tog ogsaa del i lauvingen idag. Anna sad paa stabbestenen og hørte paa Kalvehagen — han var rasende deroppe; og faren vared ham gang paa gang mod at hugge saa uvorrent, han kunde skamfare sig! For idag var han gjort bekendt med indholdet av den forestaaende indberetning til rette vedkommende, saa denne søndag kanske blev hans sidste i kirken. Han stod og var høirøstet som en taler: nu var det saa fuldt i sladder og rygte og fanteri i bygden, at han ligesaa godt søgte avsked med det samme!

Anna blev med vilje siddende dernede saalænge, at hendes mand var færdig paa kontoret og kunde være tilstede i stuen. — Og da fru Berg den aften paany greb efter hende og sa: — Saa forfærdelig flittig De er! Altid strikkende for Deres mand! — saa svarte hun kort avisende: — For at sysselsætte tankerne med noget godt, fru Berg! Ellers kom én jo rent paa viotta, som de siger, her om dagen.

Ved aftensbordet sa Nils: — De kan la læse op paa kirkebakken at jeg overtar indkasseringen. Og saa lar De lensmanden levere mig skyldner-listen . . . Saa De ikke behøver at forlænge Deres ophold her av den grund.

Fru Berg sukked og gik tidlig ovenpaa. Den gamle trap hven i kvælden under hendes skridt; Anna syntes for første gang at den skrek stygt og at det ingen hygge var i den.

Men lørdag formiddag, som Nils sad inde paa kontoret for at studere præken, og Anna gik i stuen og tørked støv, passed fru Berg paa. Hun gik efter hende med det tørstige øie og lod som hun vilde hjælpe med at sætte tingene rigtig hen igen; men før Anna vidste ordet av, var atter den anden allerede langt ind i fortroligheden.

- Den skriker da lige forbistret, denne gamle trappen! sa hun først.
- Jeg siger til Brosme, svarte Anna. - der er saadan hygge i den - den melder fremmede saa lang tid i forveien. Det er ligesom én faar to gange besøg ved den!
- Vi blev jo avbrudt igaar, pusled det lunt ved siden av hende . . . Det var ganske rigtigt hvad De bemerked: jeg kunde ikke høre derude fra træet. Det var min søn som sad i lønnen — det er det virkelige forhold . . . Nei, ser De, disse gamle trapperne skriker jo saa forbistret - melder besøg saa længe i forveien, som De siger;
- saa det vilde blit umuligt at overraske da.

Anna gjorde en kraftanstrængelse og var skøieragtig: — Vi faar jamæn prøve smøre trappen!

Men den anden lod sig ikke drive ud av kurs ved en morsomhed: — Nu hadde jeg forlængst tat post ovenpaa i sideværelset, og bare stod og vented paa et vink fra min søn i træet —

- Deres egen søn!

Fru Berg risted sig med uskyldig spilede bryn: — Han vilde det selv! — Kniste saa: — Jagtfæller — mor og søn — hihihih! — Men blev saa alvorlig: — Han gjorde det av interesse for mig og sagen. Og jeg vilde jo netop indgi min søn avsky for kærligheita — jeg har set saapas av den, naar de kom her paa kontoret, voksne store unggutterne, og graat sine modige taarer, for at la sig indskrive som barnefar. — Hun gik ivrig tilbage til sagen, fortalte hvordan pastoren tedde sig, da hun uventet traadte ind til de to; hun gav det tilbedste for Anna som en scene. —

Nils hadde idag ventet, hun vilde beregne at Anna blev alene en stund udover formiddagen. Da han derfor fra kontoret hørte underlig høirøstet snak, stilled han sig straks ved stue-døren — det var lydt der imellem,

for døren slutted ikke nøie. — Fru Berg gav sammenstødet i en scene derinde — hun efterligned sin mands stemme; først skrek hun hæst, men høitidelig:

«. . . Du gør mig liderlig! Hver kvinde klær du nøgen for mig ved denne stygge mistænksomhed, som følger mig i hælene!» -«Aa, det har ingen fare,» svarte jeg - «det skal bare bli av de flygtige fornøielser! Jeg passer jo paa som en smed, som du ser!» --Pastor Berg blev ved: «Du peger paa de runde hofter, du hvisker om hvide barme!» - han brølte som en saaret løve: «Du besmitter tingene i verden for mig!» -- Hun lo kort og gengav sit svar: «Jeg betar dem charmen, synes du? er det det du er misnøid med, far min?» - Saa gav hun hans svar, stille hvæsende: «En slik en kommer igen, naar natten kommer, den!» — Da maatte jeg le hahaha!

Nils steg da raskt ind, hvid i ansigtet. Anna stod forskræmt og sat til vægs inde i hjørnet bag pianoet:

— Fru Berg, vil De ha gig eller karjol? Om en times tid staar hesten færdig. Bring mig skyldner-listen. Saa overtar jeg auktionsgælden som aabod. Hun svarte ikke et ord. Anna klemte sig frem fra kroken. Og han gik ind igen paa kontoret. Anna kom efter, og det var som al klang var blit borte av hendes stemme, da hun sa:

— Tænk hun ber sin søn — sit barn at klatre op i den gamle løn for sig!

I det øieblik saa de gætergutten komme springende fra uren benveien over jordet og ind paa tunet; han ropte andpusten at Kalvehagen hadde hugget sig med lauv-kniven og skamskaaret livaaren i armen.

— Spænd hesten for! svarte Nils. — Og kør øieblikkelig efter distriktslægen! — Bli her i kontoret, du! sa han til Anna. Og han gik ind igen til fru Berg, rakte hende papiret: — Her er kvittering for modtagelsen av aaboden stor 500 kroner. . . . Gør Dem færdig straks: der gaar ilskyds sydover efter læge — en av folkene har skadd sig.

Hun gik ovenpaa uden et ord, som en dømt som finder straffe-udmaalingen retfærdig, — pakked hastig sammen sine faa ting. Og Nils kom saa ovenpaa og hented selv hendes haandkoffert, bar den ned, og han hented hendes plædd og sjal paa knaggen i gangen. Hesten kørte i trav frem paa tunet. Han læs-

sed hende og tøiet op i, og han selv hægted skvættlæret fast. De sa ingenting, og han rakte hende mut sin haand til farvel; hun fik ikke engang spurgt efter Anna, hun bare sa, og der gik hul sandsiger-klang i de lallende ord, og i blikket kom der et kast av stivnakket avsind: — Enten imod mig, eller med mig!

— Kør paa! sa han haardt til gutten. — Du ved det gælder menneske-liv.

Svepen smaldt. Og præstegaards-karjolen dured udover i alléen, med en skranglende løs fjæl bagpaa.

Anna kom ud, og nu var hendes ansigt bare et eneste rødt taarefyldt øie. Hun stod og saa efter hende; hendes hvide store slør vifted i vinden derhenne, reiste sig høit opover hendes falske gyldne hode, reiste sig og faldt vekselvis.

- Vanvittig! mumled han tørt.

Men hendes ord var brændende, da hun snakked, flyttende sig i bange rykk ligesom hendes øine, og det var som hete mors-arme greb efter smaa menneske-væsener: — Mishandlet! sa hun . . . Aa! hvis jeg kunde ta i armene hvad skinsyge heder i verden! Og sætte det ned her foran mig! Og snakke al-

7 - Kinck: Præsten.

vorlig med det og si: spar dog de smaa!...

For de smaa forstaar jo ikke kærligheden, hvad den er for fryd alligevel, ligesom de ikke forstaar dens smerte. De forstaar ingenting av det. Og derfor føler de bare det kolde gufs, som ligesom lægger sjælespirerne i frostrim, veirslaar dem.

Karjolen nærmed sig postveien; naar de svinged ind paa den, kunde hun se hid. Anna stod netop og vented paa det øieblik. Der saa hun hid mod lønnetræsstubben! Anna vifted til hende først med haanden; siden vifted hun med lommetørklædet. Men Nils stod urørlig.

— For glæden ved det at leve, sa hun videre, — rusen, det er ligesom bare den ene side ved det, synes jeg. Men alle de smaa som ødelægges, — som kryber musestille sammen op i en krok forskræmte over fest-larmen, — det er ligesom den anden side ved det at leve

Nils kendte ikke Anna igen, slik som hun snakked! For hun pleied aldrig ta i sin mund en saa stor og vid glose som «livet» og «det at leve».

Borte i veien, hvor ilskydsen var blit væk, kom han, som hadde skadd sig, kørende langsomt i en høikærre — han laa blødt op i linde-kærv. Det var som et lidet likfærd derhenne. Og Emma var iblandt dem. Nils tog sin hat for at gaa dem imøde. Og Anna gik ind for at vaske sit ansigt, saa Emma ikke skulde se at hendes mor hadde graatt. —

Men Kalvehagen var blit saa rædd, da han saa blod-spiren og folk sa, at det var livaaren som var gaat, at blødningen stansed av sig selv. Han vidste jo det var fire mil til doktor, og vandt var det, om han var hjemme, ogsaa.

Næste morgen var søndag. Ovenpaa gik Anna og stelte sig; hun nynned ikke, som hun pleied ellers, naar hun gjorde toilette; — endog søndags-morgen, da ellers husmødres humør i et stort hus ligesom sættes mest paa prøve. Hun gik og speilte sig og stelte sit haar; hun prøved flere forskjellige opsætninger idag. Der var siden misnøie med det hun hadde i halsen: skulde hun ha slips — det eller det? skulde hun bruge blondekraven? . . . et hvidt brus, kanske? — Der var tvilraadighed over alle grænser. Og uroen fik lidt efter lidt bestemt retning: var hun uvakker? Kunde hun selv overhodet i grunden siges at charmere sin mand?

spir — straale.

Nils stod nedenunder i samarien og hørte paa trinnene der oppe og vented. Saa gik han tilslut op til hende. Da stod hun foran speilet.

Blir du aldrig færdig idag? sa han.
 Nu maa jeg ialfald gaa.

Der kom noget uventet kastende over hende, og hun sukked som efter langt forgæves stræv: — Ja, synes du, det er noget at ha med sig, dette spøgelset?

Han forundred sig, og hun forundred sig; de var begge ligemeget i vildrede hvorfra denne skygge egentlig kom. Og hun snakked videre i et uklart mismods stille oprør, ja næsten argskab: — Nu skønner jeg en av mine veninder, som haded al lyrik!... Fordi den besynger kærlighed; — og den igen forudsætter skønne slanke kvinder, — og saa følte hun sig underlegen! Som du sa: det menneskelige legeme er hovedsagen. Derfor likte hun heller ikke klassisk skulptur.

Det var tillige sagt i en bebreidende tone, saa han straks følte at han var skive; han tog det ogsaa til sig og svarte grætten: — Men behøver det gaa ud over mig?

Den gamle trap hven under deres skridt, da de gik ned fra salen. Han greb ud i luften for at prøve paa en liden morsomhed ialfald: — Synger om «kærliheita»! sa han. De skvatt til begge ved ordet, stirred paa hverandre som sjøfolk, naar de uventet kender skuten skure nedpaa grunden. De mindtes ogsaa begge en anden gammel trap i dalen.

— «Kærliheita», gentog hun nummen og mismodig.

Den søndag morgen var de tause som graven paa veien til kirke. Og de, som mødte de to præstefolk, trodde at de tænkte tungt paa dagens tekst. Der gik næsten en uge, og denne doktoren nede fra slettebygden kom ikke til Kalvehagen. Men det gjorde jo ikke større denne gang, for den syge befandt sig vel; man hadde slaat filler om skaaret, og blodet levred sig og det hele var forlængst størknet til en stenhaard bandage. Det hadde været noget lidet værre, sa folk, om det skulde været en barselkone som trængte læge.

Lilleækre-enken smøg sig fremdeles over tunet som en tyv eller gik den nedre vei, naar hun skulde over til gaardene paa anden side præstegaarden. Hun var ikke kommet til mod igen efter det besøg av fru Berg: de saa ikke paa hende ligedan som før, for nu var hun blit en synderinde i de nye præstefolks øine. Hun la ogsaa merke til at de to kom ikke ud og drak eftermiddags-kaffe paa lønnetræs-

stubben mer. Saa de hadde sagtens faat besked!

De par sidste dage vilde nu det været mindre behageligt allerede for veirets skyld; nordvesten var kommet kold over heierne, laa og plaged dalen, red i de nye sommer-blade; og springen over vandkarret stod som en vaiende hjælmbusk. Under vindkastene reiste støvet sig høit over postveien og i alléen.

Men mer end én gang de sidste dage hadde alligevel en karjol pakket sig ud av støvskyen og var kommet svingende ind paa tunet foran præstegaarden. Det hadde været folk nordenfra og søndenfra dalen, som ivaar ikke hadde kunnet faa betalt sin auktions-gæld hos lensmanden, fordi han hadde «mysst denna lista», som han sa, for at være sine vordende vælgere til viljes, og isteden var de blit buden ind paa en bolle hjemmebrygget øl. Nu da det blev læst op paa kirkebakken, at pastor Brosme tog imod, kom de ærlige straks kørende, for at avgøre sin gæld; der kom flest fra øvredalen. Det hadde været helt folksomt her de sidste dage. Det var jo ogsaa over Sankt Hans og al vaarvinne var forbi: — saa Nils tænkte: nu faar de vel ogsaa snart lidt tid igen til at angre for «han far»! —

En eftermiddag kom Halvor Bratthus dukkende frem av alléens lysegraa veistøv og svinged ind paa tunet ved vandposten. Den dag var Nils optat inde i haven ved verandaen paa den anden side av huset, hvor han stelte sig istand til sit første maleri. — Det var lunt her paa denne side av bygningen. Nordenvinden druste paa mod bordklædningen paa den anden side, klapped av og til med de mindre faste fjæle, og den suste videre avsted oppe i trærne og lige ned i volden, fingred sig saa i mørkeblaa rosser sydover fjorden. Der laa en truende stormsky i nordvest.

Anna var ogsaa herude; det var egentlig hendes forslag, det hele billede: — Du kan faa Bol ud at sidde for dig! sa hun ogsaa. — Og saa skedde, Bol blev ropt ud.

- Men denne uhyggelige himlen? sa hun saa.
- Aa! skravled han skøieragtig: Stormskyen der er som paa gamle portrætter av engelske eller spanske mestere. Ravnsort som feltherrens eller fyrstens stridshingst. Den skal gøres begsort av uveir og gru, som det sig hør ved tragiske vendepunkter eller lige foran et blodigt slag. Det er Shakespeare's tragediehimmel, Macbeth's og Richard's himmel, hvor nat-stormen ildevarslende slaar feltherrens flag-

rende teltdør op og fylder hver krok med sit gufs.

Han hadde netop sat sig nede i sandgangen og var begyndt at tegne Bol, som sad oppe paa trappen som midtfigur, da han fik øie paa Halvor, der han svinged ind paa tunet. Han kom i oprør, da han saa ham, han kunde ikke forklare sig hvorfor; han la blyanterne fra sig og sprang ind gangen, fulgt av Anna, som han saa nu vilde gøre godt igen sidst, da de ikke ba ham til middag. Der gik en gang tvers gennem bygningen, med en dør i midten, som delte den i to; naar den aabnedes, blaaste der en storm gennem huset.

Nils mumled ærgerlig: — Denne evindelige skvaldre-bamsen fra Bratthus! — Anna smilte svagt. — Denne kedsommelige agtværdighed! — Han tog imod ham helt ude paa tunet for at stanse ham i farten; han styred ham ind i kontoret, og ikke ind i stuen. Han lod kontor-døren bli staaende oppe bag sig for at ha retræten helt fri; han satte sig heller ikke. For han hadde jo Bol siddende derude i landskabet.

— No? sa det fra Halvor, og de smaa øine klipped næsten muntert: de hadde vel faat besked om forrige præsten nu, kunde han tænke, og om stubben og alt? Nils svarte staalkvass i blikket, og gik slet ikke ind paa de lystige blunk i den andens øine: — Manden kom jo hidop i ensomheden direkte fra Antwerpen, hvor han var sjømandspræst! Dette dalens kedsommelige celle-liv har git anledning til den erotiske fordybelse: man blir selvfølgelig blodfuld . . . og éns tanker blir blodfulde. — Han slog om og søgte at smile: — For blodet i hjærtet vil ud i hvert legemets lem, og ingen magt i verden kan faa det til at stoppe op inde i hjærtet. Selvfølgelig! selvfølgelig!

Halvor rugged skraasikker paa sig; han saa op, og saa længe: — Men so ha me no Kristum! sa han.

Nils svarte ikke paa det: — Har dere f. eks. aldrig tænkt dere hjærteklapperne? De aabner bare udad, de!

Anna sa: — Var pastor Berg ikke abnorm, altsaa? — Og Halvor kom til, som om det nu engang var en opgjort ting, at nei han var ikke rigtig!

Der f\u00f3r en kamplysten gnist av et smil i Nils's \u00f3ie: — Paa den maade blir vi abnorme, alle mandfolk her nord under polen.

Halvor sa igen: — Ha me inki Kristum?— Jeg forstaar pastor Berg: en sund mo-

derne mand kommer hidop, fortætter sig, samler sit sind og sine kræfter og mangler pludselig byens murvægge omkring sig: adsprer det saa, sløser det væk, sætter det ud av sig - i kraft av naturens lov for mands kærlighed, som altid er det skummende og boblende overskud i bægeret. Jo mer ensomhed der er, des mer overskud er der. Selvfølgelig! . . . Det kaldes, før udbruddet, at «kede sig», eller det kaldes ikke at ha «stort nok virkefelt for sine aandsevner». Det er det opdæmmede, som undrer folk paa landsbygden, og som jenterne tænker paa, naar de klager over bygutten, at han er saa uvorren i kærlighed, akkurat som graadig buskap én slipper ind paa et fedt beite: han bare traakker ned for at æte sig mæt, siger de, og det paa flyvende flækken!

Anna søgte at dække ham og sa betuttet:

— Min mand tænker saa tilbunds i alt! . . .
har ligesom saadant anlæg for det filosofiske.

Halvor svælged: — Eg sku bitalt mi skuld te Berg! sa han hæs.

Nils traksig baglængs ud av den aabne kontordør og pegte bredt folkelig, men med stikkende blide øine, som dog ikke var til at misforstaa: — Kærringa har fuldmagt! kærringa tar imod! — randt ligesom ud av fingrene paa dem, mens han pegte.

Anna kom alligevel efter ud i gangen, og de urolige store øine klipped indtrængende: — Hvem har da ret, Brosme, præsten eller fruen?

Han svarte letvint og muntert, for han hadde ligesom hast: — Har du hørt make til spørsmaal! Du kan jo lige saa godt spørge: har kvinden ret? eller har manden ret? Har granen ret som gaar med roten i dybden og liker fed jord? eller har furuen ret som sprer de lange, nøisomme rødder og derfor kan staa paa sand eller endog paa bare bærget? . . . Jaja, du har altsaa fru Berg's skyldner-liste derinde og kan ta imod.

Hun smilte spørgende, da hun gik, — sa sagte, uden brodd: — Og kærringa ligesom forvises til kontoret.

Han lukked midt-døren i gangen, greb sine tegnesager og satte sig igen kloss ned paa sanden. Han hadde anbragt Bol op paa trappen; hun sad saa høit, at han fik hendes ansigt op imod fjældsiden og den truende stormsky i nordvest; hun sad med sunde, runde budeiearmer ud av de opbrættede ærmer — det lyste rødt som et æple imod halvlyset under den slyngplante-tækte veranda. Det var netop mod den baggrund han ønsked at male Bol's ansigt; han følte det i sit hjærte hvor det passed idag,

denne oprevne himmel, dette underlige gule stormlyset. Han sad der med et kærligt syn paa den ravnsorte tragedie-himmel. Men inde i stuen, vidste han, sad hans lille pige musestille og skalv veirsyg; hun var krøbet i hus, fordi hun var rædd denne haarde, uhyggelige mesterværkernes forjættede himmel — hun sad endnu med natursyn fra naturfølelsens blinde morgen.

Han mumled høit for sig selv, mens han sad paa sanden: — Nu vil jeg ikke forstyrres! Jeg blir forfærdelig sint, hvis jeg forstyrres.

Saa smaasnakked han lunt med Bol. Han spurgte hende engang ligesom tilfældig, om hun nogensinde hadde været inde deroppe paa Juvsleite hos maleren. Og det hadde hun; hun fortalte om stuen; der hang saameget skilderier, saa én mest ikke kunde se bjælkevæggen for «bare disse nakne kroppane», — sa hun og sukked med øienlaag tunge av dyd, for hun vidste tydeligvis ikke, om hun turde knise. Og han lod hende med vilje være i den uvisshed. Men det slog ham hvor hun dog saa ligetil og ukunstlet, siden hun først blev var, at der mangled klær: der laa kanske skillet mellem kunstner og hverdags-menneske! — Og

saa maler han Bratthus-jenten da? sa han lavt og skotted varsomt ind gangen, hvor Halvor hadde staat.

Han hørte klinken i kontoret. Saa gik det i midtdøren; det var Anna: — Faar jeg snakke med dig lidt? sa det.

- Du kan komme herud! Det er vel ikke saa hemmeligt at ikke Bol —.
 - Han er her med gavebrevet -
- Men luk døren! her staar jo en storm gennem gangen!
- Skønsmænd har takseret Tyskeskogen
 . . ialfald 10000 kroner netto —

Han avbrød: — Ta bare imod!

- Han snakker om fordelen ved at ha en skogteig til udhugst, at én da kan hugge og drive ud, eftersom én trænger penge —
 - Bare ta imod, du!

Men hun vinked haardnakket, og da han kom ind i gangen, hvisked hun, forat ikke Bol skulde høre: — Men nu begynder han at ymte om renter av summen?

Han for op: — Denne trontalen! Er det det som er under opseiling!

— Nei nei, Brosme! . . . For det er da ikke underligt, naar han føler, at hans store gavmildhed ikke tilstrækkelig ligesom sættes pris paa. Han vil ha tak eller paaskønnelse for sit ædelmod; — og det synes jeg da ogsaa ligesom er saa naturligt. Husker du ikke hvor vi misforstod det hele ved skydsopgøret, da det tilsidst viste sig at være hans hensigt at forære dig de penge til uddeling blandt sognets fattige.

— Du faar ordne det, Anna! sa han træt:
— Jeg kan ikke komme ind nu og synge hans pris. — Han gik ud igen til billedet og Bol.

Hun smilte næsten vemodig: — Skal jeg forvises til kontoret, jeg? — Og gik ind igen til Halvor Bratthus.

Nils var nu blit bange deres samtale-emne herude paa trappen og kræmted en stund først. Saa sa han lavt, og smaalo: — Det var jo av venskab til dig, Bol, at præstesønnen ikke vilde reise fra dalen?

Det kom pludselig over øiet hendes som et blinkende solglitter, en tindrende knis; men hun kvalte det paa halvveien, satte sine blaa øine op mod slyngplanten og humle-skuddene langs lækterne paa trappen. Han saa paa de øine — han hadde aldrig set øine himlende saa over al maade træsk, — men de hadde Bratthus'ens moralsk spidsede hundebryn! — Og nu vilde hun for enhver pris naa over i

nyt emne; hun snakked hastig om hvor det var koldt idag, til at være midtsommers.

Men som han malte videre og snakked fra sanden, kom der et par nye kærrer svingende ind alléen. Da de var vel steget frem av støvskyen derhenne, saa han at det var kørekarene fra ivaar, som han ikke hadde truffet siden ankomstdagen og ikke faat gjort op med, fordi de «altids blev forlikte», som de hvergang sa. Han sprang op, skyndte sig ind gangen og ud paa tunet for i tide at stanse dem og drive dem ind den rette dør. Han viste dem ind paa kontoret. — De hadde faat en regning her om dagen fra auktionen efter forrige præsten, sa de.

— Aa ikke andet! svarte han lunt. — Kærringa tar imod og gør op! — Han ropte forretningsmæssig ind gennem den aabnede kontordør: — Det var jo 1½ øre pr. kilo — 600 kilo hvert lass — 9 kroner. Det trækkes altsaa fra regningen, Anna!

De sa ja og mumled igen noget om førefaldet og ødelagt hjulredskab og smed. De risted paa hodet: disse bogkasserne!

— Ja, kærringa tar imod! sa han uforstyrrelig og drev den sidste ind den rette dør. Og gik saa fra dem. Bol snakked igen lidt om nordenvinden herude paa trappen: naar det satte sig til med nordenvind midtsommers, saa brugte den altid druse paa tre dage i træk, før den fik sprængt sig; dette var det sidste døgn.

— Det er som den i kvæld — svarte Nils til — sanker al sin kraft for at faa gjort noget rigtig ordentlig ud av den sidste natten. Det blaaser visst op til en hel liden storm.

Saa kasted hun tvetydig hen at det sagtens var for koldt for spøgelset paa Juvsbøen og idag; ... tænk, spilder — spilder —! og i fossen —!

Men i det samme kom Anna ud igen for at spørge: — Ja, de forlanger det beregnet efter 3 øre kiloen — altsaa 18 kroner lasset... snakker om ødelagte køregreier. Saa de faar tilgode av os lidt, hver av dem.

Da sprang han rasende op fra sanden, fór ind gangen, slog døren op til kontoret: — Hvad er det for fanteri dere nu igen har udspekuleret! — Det mumled derinde: — Spolert redskab . . . sokk neri til hjulaasen . . . disse bogkasserne! — Hvad er det, dere tror dere kan by mig! Skal jeg ovenikøbet skylde dere! — Saa snudde han sig til Anna: —

^{8 -} Kinck: Præsten.

Men betal bare! saa er vi kvitt dem. — Han slog døren i.

Men Anna fulgte ham nu raadvild helt ud. Han næsten fræste: — Nu er jeg ked av disse aabne blaa blik! Det er bare staal som lyser slik ud av gluggerne paa rakkerpakket. Jeg hader dem!

Og det gjorde nu ligesom ikke længer noget, om Bol hørte alt. Det la Anna merke til. Og hun gjorde en sving paa trappen; der randt en forunderlig uklar spænstighed i hendes skridt, som hun selv ikke skønte, næsten som en fanatisk rus. Hun pegte paa Bol:

— Moro! stammed hun. — Bare som farve . . . Saa har du lidt sysselsættelse . . . tænke lidt paa sin egen udvikling . . . skaffe sig skønheds-indtryk . . . selvudfoldelsen, Brosme! . . . Selv den mindste seiler maa ha vind! — var det ikke saa? — Ordene virked løst springende som urolige lyskast paa hoppende bølgetopper. Hun gik hen til Bol; hun tog hende først paa de nøgne armer, gramsed saa urolig bortover brystet: . . . Tegne hende mere! sa hun. Og Nils stod den hele tid opreist og utilgængelig, og vented paa at hun skulde gøre sig færdig herude: . . . Gerne lidt aaben slik i halsen! blev hun ved; men Bol

værged sig: — Joho, saan jo! Nu Bol! . . .
Finde naturens sjæl, Brosme! . . . Ja, som farve!
— Ja, som farve, gentog han i kold trods.

Av vanvare gav hun hende et stød under haken: — Om forladelse, det var ikke saa ment! — Hun ropte pludselig: — Emma! — og styred tilbage ind i gangen, stak nu ind i stuen: — Sidder du her, du! Er du virkelig rædd denne mørke, uhyggelige storm-himlen? . . . Kom heller, sæt dig herud paa verandaen, moro for dig høre, hvad de prater om! For her er de ikke rædde.

Og Emma kom ud til hende. — Det klang i kontorklinken i det samme, Anna skyndte sig did ind: — Jaja! — stansed hun dem. Men i den aabne midtdør sa hun høit, saa det skulde høres tilbage, helt ud paa trappen: — Min mand er saa nervøs idag! — Og til Emma, som vilde følge hende, sa hun: — Nei! det er bedre for begge, du er derude! — Men Emma vilde være med moren ligefuldt.

Nils ropte i: — Luk døren! Her blaaser jo en storm!

Og Anna vred endog nøklen om denne gang. Der blev efter dette besøg et øieblik stille ude paa trappen av uklar skyldfølelse. Han malte lidt og forsøgte at plystre; han hutred og trak ryggen til sig, som han frøs. Hele haven var som en eneste hvirvlende bagevje av rige, tunge hændelser! Bare disse armer av rundt, rødt kød! — der var slægtsfornyelse allerede i synet! — Han reiste sig av sanden, han steg op paa trappen, kom nær ind til Bol, for at se bedre. Han sa skalkagtig, og det var som ordene uvilkaarlig klasked i gulvet, et for et, bortimod som henslængte vitser, og slet ikke paa nogen maade vedkom hans følelse, endda han næsten hvisked dem: — Det menneskelige legeme er hovedsagen. Og da for os mandfolk selvfølgelig det kvindelige! Da kommer sjælen i den nødvendige skabende vibreren.

Hun saa op og skønte ikke alt, og slet ikke det om den «skabende vibreren». Han saa igen. Men der var altfor hvirvlende meget, som flød rundt om her i haven nu, til at blikke kunde fatte noget klart; der var ligesom bare en eneste skælving. Det blev pludselig saa stille herude i nordvestens blad-sus. Han tænkte med et paa de elevsinske mysterier, naar Bacchantinderne sværmed i natten, stimled i ustyrlig natur-glæde, flommed hvide over de grønne sletter forbi bækken Kephissos, — hvad de dog maatte være som farve!

Det klang igen i kontor-klinken; han hørte at det var kørekarene, som blev hældt ud. Halvor Bratthus klemte sig visst ogsaa frem — han sa høit derude at han hadde hug finde «han far sjøl». Men Anna snakked, og gæted dem alle ud den rette vei — hun stod visst med ryggen til den laaste midtdør: — Ikke idag! Ikke idag! Min mand er ligesom saa nervøs. Kom igen en anden dag.

Da de var vel ude paa tunet, kom hun tilbage; og hun gik rundt og kom ud i gangen gennem dagligstudøren: — Nu er vi blit enige om at la hele opgøret henstaa indtil videre, sa hun. — Jeg kan jo ikke beregne slitagen paa køretøiet og den slags.

De taug herude paa trappen. Og hun merked at de taug, og at tausheden var tung ogsaa, men hun forstod den ikke. Bol gik; hun randt væk som en orm i græsset. Men Anna forstod endnu ikke tausheden.

— Det blir nok klækkelig aabod tilsidst! var det første han fik sagt; han var da blit aldeles rolig i stemmen.

Det kræmted bag have-stakittet i stilheden mellem to vindkast; der stod Halvor Bratthus og gav sig ikke paa det at «finde han far sjøl». Men der var saamange trær av stort og smaat mellem Nils og ansigtet derhenne, og nordvestkastene suste, saa han kunde forsvare ikke at se ham, end si høre kræmtet udenfor stakittet.

— Disse morsomme stikkende smaa øine derhenne! mumled han knisende, — som bestandig «ser mus i pylsa».

Anna svarte: — Ja han forlanger 5 procent rente av 10000 paa levetiden.

Det hosted bag stakittet; men forgæves.

— Denne gang er der nok ingen kruseduller eller snirkler paa dyden. Denne gang er der visst grei plan. — Men pludselig sa han, og hun saa at der ligesom ulmed indadvendt, underlig ligesæl tilfredshed i hans ansigt, ganske som hans gane endnu mindtes noget lifligt: — Men er det alligevel ikke moro at se: de krabber, de lever! Storartet — denne pragtfulde blaaøiede levedygtighed!

Da først studsed hun, og sa betænkt, men der var endnu lidt av den gamle skalkagtighed bag hendes ord: — Er det præstemand vor, som snakker slik?

Han stagged sig og dukked sig: — Hyss! hyss! Ja du har ret. — For han skønte heller ikke selv hvorav det kom, dette havblik av pludselig overbærenhed og lyst ligesælt syn.

Det snød sig larmende bag stakittet. Men fremdeles til ingen nytte. Da kløv Halvor med stræv op paa tvertræet i stakittet, hopped saa over de spidse spilrer ned i haven.

Nils ropte til ham, og han var nu lutter smil og munterhed: — Ja Halvor far, indberetningen ligger færdig; men, ret betænkt, vi kan nok ikke vælte Kalvehagen av cyclen, hvis han ikke selv behager at stige ned. Han har brugt nogen mindre parlamentariske udtryk, som allerede forefindes i sproget — lidt grovt skyts ja! Men naar skytset engang forefindes i det sproglige arsenal . . . Herregud! naar vi selv skal være ærlige: hvem har ikke engang —?

Den anden lod som han ikke hørte præsten; han sa, at ja han fik vel ogsaa av fru Berg greie paa hvorfor Kalvehagen var blit siddende som lærer under pastor Berg? — Saa satte han sig i græsset og tog et straa, mens han snakked videre: han far sa nyss, han forstod Berg? han var kanske ikke galen? — Men da han ikke fik noget svar, blev han ved at mumle: — jaja, somme var kloge og forstod alt; men den kloge, som hadde set alt, han forstod ogsaa svik og svaghed. Det var det . . .

Nils avbrød ham i hans livsvisdom: — Skamfór du dig ikke paa stakittet nu, Halvor?

Halvor mumled videre: men nu forlangte han at præsten skred ind og foretog noget ligeoverfor han maleren; saa han fik datteren ud av syndens bøle, mens der endnu var tid.

Nils var fremdeles lige munter: — Ja jeg kvier mig for det der, jeg kvier mig, rent ud sagt . . . Brevet har jeg jo sendt; der indløber intet svar. Der maa beviser til; og ingen lov forbyr at være en malers model. Vi kan nu ikke bortføre jenten med vold heller.

Men Anna hørte ikke paa, hvad de to snakked. Det var ligesom et fremmed væsen vaagned inde i hende og gned sig i øinene — et utyske med strid ragg, som hun aldrig før hadde set eller vidst om, og endnu heller ikke vidste var hendes eie. Hun stod med de store urolige øine; hun skotted hen paa den tomme stol, hvor Bol hadde siddet: da hun gik nu, — var det ikke som en forsigtig snegle stak i hus? . . . Og hun saa paa ham og denne nye brede, overlegne havblik-ro, denne pludselige ligegyldighed ligeoverfor det som ellers hed synd . . .

Dette hang sammen: kærligheds frugt var fordragelighed! — Hendes øie stod med ét stille, opspilet, fuldt av bæven; hun sa ikke et ord, hun bare følte paa dette nye pindsvinsutyske, som var født inde i hende, og som hun endnu ikke vidste om hun skulde kærtegne.

Men Nils saa ikke dette endnu, han vidste ikke klart hvad her var skedd; han bare saa denne buskete tuftekall, som han ikke kunde bli kvitt. Men han sa pludselig op mod den revne stormhimmel og snakked til det nyfødte modige væsen i sit bryst:

Der vokser liljer paa jorden!
 Da vilde just Anna til at svare.

Der svinged en karjol ind fra postveien i det samme og hidover alléen. — Doktaren! sa Halvor. Den løste sig ud av veistøvet og kom travende frem. — De sprang ind fra haven og gennem gangen; de stilled sig alle tre paa tunet i nordvesten for at ta imod ham. Deres lille pige kom ogsaa ud.

Solen var alt gaat ned. Der var mørke, rundslidte skyer, glatte om kanterne som rullesten i en elve-os. Nordvest-himlen var stirrende gul og klar, vestaasen i dalen mørkemørke-blaa, akkurat som den endda randt av fersk farve, og kulsvart i skaarerne — med et rosenskimmer i luften nedover lien alligevel, vigende for øiet, let som skælvende spindelvæv. Gaardene her øst laa lysegrønne og lyste. Den

svære vandpost paa tunet blinked urolig i vindkastene og uden stans, og speiled vesthimlen, gul som messing; den ligned et stort lumsk trold-øie.

Men Nils lo høit til Emma: — Og denne deilige himlen er du rædd, Emma!

Det lyste som en sol av den gamle tykke distriktslæges ansigt, da han svinged ind paa tunet; det lyste av genskinnet fra den gule nordvest-himmel og av rødlig knitrende skægg og av guldbriller, og av en liden smule lommelærke lyste det vel ogsaa. Han sa ingenting, han hilste ikke --- han var ligesom for fyldt op til randen av skøi til at han straks turde røre bægeret; Anna kom til at minnes sin far, grossereren, naar han en enkelt gang hadde «lidt i toppen» efter et selskab, hvorledes han da pleied stabbe rundt i værelserne efter at gæsterne var gaat, med en stum skælm i hver eneste rynke og krik og stulle og pusle lunt med sig selv. — Distriktslægen gjorde fødderne fri, for at stige ned av karjolen; men just som han skulde ud, faldt han fremover ned paa græsvolden. Han mumled med sig selv, lidt forlegen til en begyndelse: — Blit doven i benene av at sidde stille. Fan ogsaa! — Og Halvor Bratthus sa, for at komme til hjælp og kærlig dække over mulige andre aarsager til faldet, — han kom springende til og sa, at han hang visst igen i skvætt-læret med ene foden, doktoren!

Men denne løierlige entré løste op for Anna og Nils; de greb begærlig den uventede latter og klukked, og det kunde blit en høi skoglatter ud av det med det samme; men de kvalte det forsigtigvis paa halvveien, straks de hørte at han selv var lidt forlegen i stemmen over faldet; — og de kendte ham jo heller ikke personlig.

Doktoren lytted til Halvor og blev liggende paa alle fire, og lytted sig sint til denne velmente fordragelighedens kaabe: — Adjø Di, mand min! — Han rakte sin haand op til præsten isteden: — Kom her hen! . . . Detektiver og skumlere og kaldflirere er det s'gu klogest straks at permittere. — Han reiste sig med besvær, og da han saa Halvor alligevel bli staaende, brølte han i kommando-tone: — Trrræd av, far min!

Han skotted skøieragtig efter ham og sa ædru: — Nu faar vi straks en anonym avisindsendt fra øvredalen om de to kulturer i Noreg! — Han gav skydskaren ordre: — Bær ind medicin-skrinet, Jørn! — Og munled efter Halvor, mens han stabbed ind med præsten under armen: — Skriv dere, hvad fan dere vil! Jeg holder ikke bladet.

Inde i stuen først hilste han paa værtsskabet. Anna sprang omkring som en ungpige; det var som det uhumske utyske i hendes indre var strøget væk, da hun saa det knitre slik i blik og ord og skægg, og hun var saa nynnende fuld av tak for det.

- Stakkar! sa hun; for De var slem mod vor ven Halvor Bratthus.
- Han trodde naturligvis jeg var fuld! Han laaste op sit skrin, mumled munter: Men hvad du ikke est, det kanst du vorde. Og tog frem en butelje spiritus; han ba om en flaske og slog forskellige ting ned paa den, risted: Kaffe-likør! sa han, han gjorde et galant buk og rakte hende flasken: Maa jeg faa lov at overrække husets frue —? Jeg kan selvfølgelig faa tag over hodet her inat?
- Selvfølgelig! svarte Nils. Og Anna sa:
 Doktoren kan faa dit værelse nedenunder,
 Brosme! Jeg skal straks —! Hun blev væk' for at gi ordre om det, og for at gøre istand til aftensmad.

Men doktoren kom efter for at hænge fra sig sin frak. Først vilde han kende paa sængestedet, sa han: — Man skal ikke købe katten i sækken eller binde sig til en sæng man ikke personlig har undersøgt. — Han gik hen og satte knokerne i madrassen og knaadde den en stund; Anna lo høit: - Hm? drog han sig kritisk paa det. — Aajo! sa han saa. — De ler, De frue! Men det var denne knaaingen min, som blev aarsag til det dødelige had der var mellem mig og fru Berg, Deres forgænger i fadeburet. — Saa rev han frakken av sig og hængte op paa væggen i en krok. Men den gik i gulvet, straks han slap den. Han stod forbauset, han lytted: det surred i den mørke krok. Han mumled med løierlig gru i stemmen: - Nei gud døde mig, var det ikke en flue, som jeg --!

Det blev høi, klingende latter i kontoret fra de to andre. Og doktoren humred lunt:

— Jaja. Jaja. Men la det for guds skyld bli mellem os! Ellers blir det et nyt bevis paa de to kulturer i Noreg . . . Og saa ind til likøren! — Og mens de to fulgte efter, ustanselig klukkende, pegte han løselig ud paa tunet og lønnetræs-stubben: — Kender De dens saga, frue? . . . Det gaar den vei med os alle:

vi sages ned og mister vor krone for bare kærlighed.

De kniste og klukked bare videre av frakken og spikeren. Og hun fryded sig over Nils's friske latter. Doktoren sa, for at forsøge paa en redegørelse: — Men det var av de store, svarte fluerne — det vil jeg ha fremhævet! Saa feiltagelsen med spikerhodet er let forklarlig, og endog undskyldelig. — Nils kræmted til svar og drog sig paa det skøieragtig humrende.

Der kom glasser frem. Og Anna skænked i.

— Livets lønnetræs-tomt! — jeg vil skænke det motiv bort, straks jeg træffer en av de sidste dages sørgmodige symbolikere . . . Har De en flaske til, frue? — Og han laged en ny likør: — Til tjenerskabet og de andre paa gaarden! Ingredienserne er lidt bastantere her . . . Folk trænger glæde og fest oppe i en slik avsides krok av verden! — Han ropte paa Jørgen, at han skulde være kældermand, for ikke at kompromittere pastorens: — En spiseske ad gangen!

De skaalte med hverandre i stuen og drak. Han fortalte historier fra dalen og om forgængeren paa præstegaarden. — Han pastor Berg var vel abnorm? fik Anna sagt engang. — Abnorm! — da blev vi s'gu abnorme, alle mandfolk her nord under polen! - Men nu, naar han sa det, virked dette svar, som jo var det selvsamme som hun forleden av Nils, bare humoristisk. Selve sagen var løftet op i nyt luftlag, og de sad begge overlegne, revet ind i skøiertonens sjæls-helsebot og lægende rus. - Nils fortalte om sit mellemværende med kørekarene; doktoren lo: ja, det var tjuepak som én aldrig var sikker for, som flaadde én til sidste plagget, hvis de kunde. - Han fortalte ogsaa om Halvor Bratthus, som hadde faat betænkeligheder ved at skænke de 10 000 i kontanter. Doktoren løfted sin advarende finger skælmsk i veiret: - Ta ikke imod skogen! Han snyder Dem tilsidst, endskønt han er fruens ven.

Man jubled i stuen. Og da aftensbordet stod dækket, rusled doktoren hemmelighedsfuld ud i sit skrin igen og trak frem en flaske akevit. Ved bordet klang latteren ved den mindste antydning til morsomhed fra gæstens side; den sad løs og overdreven villig og høit oppe i halsen, som den gør det der hvor nyss sindene har været trykket av uro. Og deres lille pige sad spørgende og glad og saa paa de voksnes stigende munterhed.

Hos folkene der ude paa gaarden gjorde ogsaa likøren sin virkning, det var efterhaanden som hele tunet stod i en lys soldis av munterhed. Naar der kom nye til gaards for at søge doktor, blev de ogsaa skjænket av likøren, saa alle gik og svev glade omkring. Men det var især én, som man saa det paa: det var den netop udnævnte kældermand, doktorens skydskar. Endog Lilleækre-enken viste sig paa tunet igen. Folk blev saa høirøstet tilsidst, saa de næsten døived nordvesten. Og Emma glemte rent den mørke tragedie-himmel; efter bordet tog hun sig et løb ud i stormen av bare taknemlighed for det nye humør, rundt vandposten og det nærmeste træ i alléen. Da hun saa bragtes i sæng, sovned hun ind med høirøstet tale og glad latter i sit øre.

Doktorens stemning steg stadig i samværet med det unge muntre præstepar, som i saa høi grad forstod at skatte hans mindste morsomhed. Tilsidst satte Anna sig hen, rent overgit for bare latter, og gisped efter luft op mod taget: — Aa! det er bra deiligt at le!

Da spurgte doktoren pludselig: — Men patienten?

De stemmed imod med løftede hænder begge: — Er i bedste velgaaende! I bedste velgaaende!

Men det nytted ikke at stagge ham, han 9 – Kinck: Præsten.

blev med ét rasende energisk i sit indfald, han vilde se patienten nu paa øieblik! Bol blev sendt avsted for at be Kalvehagen komme paa timen. Selv steg han ud; han vilde holde til bort paa stabburs-trappen, sa han, for der var det lyst. Nils fulgte ikke ud; han og Anna blev staaende tilbage i stuevinduet og se paa; det syntes som de ikke var rigtig støe paa foden nogen derude, og da vilde han helst holde sig unna; man kunde jo ikke heller vise sig for menigheden i selskab med en drukken mand! Og saa hadde han det jo endog med at ville gaa arm i arm med én.

Doktoren stabbed barhodet og i skjortærmer henover tunet, de graa haarfliser flaksed i nordvesten.

— Minner om kong Lear paa den vilde hede! sa Nils i stuen.

Hun lo til ham: — Kostelige de er slike tykke i skjortærmer, set bagfra! Der er han da ingen kong Lear!

— Bagfra er han en kakse fra Trøgstad. Bagfra er han et slaaende bevis imod de to kulturer i Norge.

I alléen kom Kalvehagen frem paa tunet, mager, med store kindben og de urolige blaa øine; faren, den gamle pagteren, fulgte ham i hælene. Der stilled sig folk tæt rundt om dem, da doktoren begyndte.

Nils hvisked videre til Anna: — Nu da han tog av sig trøien inde paa sit værelse, hængte han den op paa en ny flue!

Han derude arbeided med Kalvehagens arm under sinte rykk, ligesom en hund som gnaged ben og slet kødslintrer løs.

— Det gaar aldrig i verden bra! sa Nils. Og hun myste for at se bedre: — Uf jeg tror han vil rive av forbindingen! Se hvor han napper i! . . . Jeg tror, han er gal! — Da svarte han: — Men han har jo erfaring som hestedoktor og maa vide hvad døler taaler.

Det gav et sæt i klyngen derhenne, de traakked ivrige som noget var paa færde. Doktoren ropte, skydskaren kom springende hidover tunet og ind i gangen — han skulde hente medicin-skrinet. — Hvad er det? sa Nils. — Aa, det blødde lidt, svarte det og sprang.

Kalvehagen blev lagt overende paa stentrappen derhenne. Doktoren roted og grov i saaret, mumled grætten med sig selv: — Kan ikke faa tag i nogen ting her! — Og ledte forgæves efter aaren: — Sleipt av alt dette blodet! — Saa blev han sint; han opgav aaren og skrued klemmen paa: — Svinet! — ligger

her og dunster som oraklet i Delphi! — Men blodet risled frem, drypped, reiste sig med ét i veiret. Klyngen fór skræmt fra hverandre: — Bloe spire! sa det med gru. Da sa han pludselig knækket, og stemmen graat: — Gud trøste og bære os! — Kalvehagen laa paa stenhellen udstrakt og stønned, bar sig tungt som i barnsnød: — Hjælp mig! Hjælp mig i gud herrens navn! — Saa høimælt at ordene naadde frem mellem vindkastene helt ind til de to bag stue-vinduet.

Men doktoren trak sig fortabt væk, mens han ynked sig: — Nu kommer jeg, mand min! Nu kommer jeg! — Og han søgte ly ind i et rødmalet lidet udhus.

Da stormed Nils og Anna til. Et par av klyngen slutted sig tættere om Kalvehagen, og de arbeided med forbindingen.

Men kallen, den syges far, lusked efter doktoren, lytted udenfor udhus-døren; han hørte, det bar sig fortvilet derinde: — Nu kommer jeg, mand min! — og at han væved sløvt: — For noget maa der jo gøres!

Kallen skrek i skærende fars-angst: — Du reiv dæ upp, du! Vil du ut mæ deg, doktar!

Og skydskaren, som var blit dumdristig av likør, kom til med en brækstang. Der sam-

spire — staa i veiret som en straale.

led sig flere til. Der kom én med en kæp; én fandt sig en staur. Alle de som ingenting kunde gøre med Kalvehagen, drev hen til udhuset. De stod sinte og overmodige av likøren og brugte kæft udenfor; og nogen blev langsynte i tanken, ropte:

— Ha inkji me, so te seie, beskikka deg! storting aa regering! . . . Vil du no ut mæ deg!

Han med brækstangen ropte: — Kjem du inkji ut, kvælve me heile huse i bakkjen! — Og han med kæppen gneldred: — Me ska pinede peta deg fram att, din forbanna —!

De anfaldt rasende det røde hus fra alle kanter, de stødte, de brækked; bordvæggen dundred for stauren, den smaldt for kæppen. De skrek imens i munden paa hverandre:

- Han blør seg i hel!
- , Høir kor han øier seg!
 - Vil du ut mæ deg!
 - Æ du ratt dau darinne!

Doktoren holdt paa kroken paa indsiden. Men han med kæppen fik tilsidst git fingrene et rap, saa de slap taget, og han sprætted kroken av. De brød sig ind til ham. Han sparked olm imod derinde. Men de hented ham ud med vold, og da han stod her paa

peta — stikke. — øie seg — ynke sig.

marken igen, faldt han helt sammen, og væved sløvt hen for sig: — For noget maa der jo gøres . . .

Men da den syge gennem stormkastene hørte braaket derhenne om doktoren, som var rømt, og skraalene, og han saa præsten staa her hos sig, og alt blodet, og den gule uhyggelige himmel deroppe med truende rullestensskyer, saa slog det ned i ham, det forfærdelige, at nu var hans sidste stund kommet, og rædslen krysted ham, saa han misted samling og ligesom blev kold op i hjernen. Kalvehagens blødning stansed for anden gang av sig selv. Lilleækre-enken gneldred mod dem, som kom trækkende med doktoren, som de hadde brudt frem som en anden kampesten, at nu stod blodet!

Da skød der som blussende fryd op i doktorens ansigt og han nikked en stund umælende med hodet av bare sindsbevægelse. Men saa smilte han pludselig, forfaren og overlegen — og Nils la særlig merke til det smil; han hadde ikke set maken: — Hm, det var nett det jeg vilde. Der gives tilfælde, da rædslen alene binder blodet. Ved siden av guds bistand — naturligvis! . . . Bring ham saa forsigtig bort, uden at han faar øie paa mig . . .

Nett det jeg spiklerte i! — humred han folkelig videre.

Han med kæppen svarte, og ansigtet gnistred av ironi, at ja de skønte det paa timen, de ogsaa, det. — Men kallen mukked knurrende fremdeles: — Ja—a, du reiv dæ upp, du!

Han gav sig ny mine, som knuste alle knurr og indvendinger: — Min specialitet er desuden indre-medicin. Jeg er ikke chirurg. — Og stabbed sin vei ind i kontoret for at vaske sig for blodet.

Da stod allerede Nils og Anna der. — Bare det ikke begynder at blø igen inat! sa hun først. Men saa nikked de to til hverandre og kniste over smilet og den fornøielige vending, som doktoren forstod at gi begivenheden: — Man maa ha praktiseret længe blandt de indfødte, for at naa den rutine! sa de. For de var iaften gledet saa langt ind i udadvendt skøi og spilopper, at den overstandne skræk allerede var som strøget av dem.

— Nu er da gudskelov al fare over! traakked doktoren ind, tilfreds som ovenpaa et dygtig endt dagsværk. —-

Det var sængetid. De sa ham godnat; og de to steg iaften efter flere ugers adskillelse jævnsides i den knirkende trap til fælles soverum op paa salen. — Man gik til hvile ogsaa i de andre rum. Doktoren begyndte at hænge fra sig klædningsplagg paa sovende sorte fluer. Bol og de andre jenter laaste sig inde paa stabburet, hvor de sov om sommeren som jenterne ellers i dalen.

De to paa salen laa længe udover og hørte paa spektaklet av nordvesten; den larmed i bordvæggen og klapped de løse fjæle med stærke smæld imod hverandre. Hun sa engang:

— Jeg synes ligesom vi hadde levet lidt for længe i celle. Det lille blir ligesom saa sygelig stort ved det; hver misstemning, hver smerte, øger i omfang ligesom en værkefinger, — tar slike store, vide, onde ringe. Og det store blir lidet. Vi trængte sund adspredelse nu.

Han svarte: — Kanske vi maa ned igen blandt menneskerne, ind i udadvendtheden, hvor alle napper i én. Jeg tror, at mennesker maa optrevles og udstykkes lidt.

Og de laa og var enige i alt, fyldte av lette, lyse tanker. Udpaa natten var det som nordvesten derude sprængte sig; der blev først en lang stans før næste vindkast, og da det saa endelig kom, var det mer et pust end et vindkast. . . . Det er ialfald som der igen er godveir og høi himmel over dalen, sa de lettet. —

De vaagned pludselig ved stemmer ude paa tunet; det var doktorens stemme den ene. Der fór en rædd tanke i Nils: Kalvehagen blør igen! Og han sprang frem av sængen og hen i vinduet. Det var skydskaren, som stod helt op paa stabburs-trappen. Doktoren var der ogsaa, men han stod nede ved det lille røde udhus -- han stod barhodet med en kniv i haanden og skar visst i udhus-væggen. Skydskaren sparked i stabburs-døren og snakked høit. Brosme lytted. De vilde se til patienten! sa Et hvidt jente-ansigt svarte op fra gluggen lavmælt, at Kalvehagen bodde da ikke her paa stabburet! — De vilde ind og se patienten! blev det halsstarrig ved. Doktoren saa op: - Gi dig ikke, Jørn! brummed han. - Skydskaren sa: . . . og lukked ikke hun op, saa vidste de pinede hvordan de skulde faa døren op! Der blev svaret lavmælt indenfra, man lo. Og de udenfor svarte igen; skydskaren forhandled. - Og Nils huked sig paa salen, for de skotted visst herhen fra stabburs-gluggen, og trak sig tilbage, krøb taus i sæng: --- Nei, det er ikke Kalvehagen, sa han rolig til Anna.

Men snakket blev ved endnu lidt derude. Anna steg da frem av sængen for at se, lytted til de drukne raa karsstemmer; trak sig saa tilbage og i sæng: — For galt! mumled hun for sig selv.

Da kom det lunt smaaknisende fra Nils:

— Ja det er jo ikke rigtigt, det der. Det er jo unægtelig kvalificeret natteløberi. — Han smaakniste længe: — Disse stabburene, du! sa det.

Da steg hun frem igen av sængen, banked skarpt paa vindus-ruten til dem. Men saa saa doktoren op, saa hun i sin natdragt maatte gemme sig bag gardinet.

Anna fik ikke sove resten av natten. — Nils var tidlig oppe næste dag. Han hadde hørt det knise og le nede i køkkenet fra den tidlige morgenstund av, og han skønte at det gjaldt nattens oplevelser. Da han saa ud gennem vinduet, blev han var nogen vældige bogstaver, som lyste ferske fra den røde udhusvæg. Det var det første han spurgte om i køkkenet — der sad ogsaa Lilleækre-enken. «DETTE HUS TILHØRER NILS BROSME», stod der, sa de. Bol kunde næsten ikke snakke for latter; — ja, sa det, det var nok visst doktoren inat! . . . han forbandte sig paa at denne

røverbanden, dette bondepakket, de hvælved et slikt lidet letvint hus i bakken og strøg avsted med det og stal det, hvis det ikke blev forsvarlig merket! . . .

Han spurgte derpaa efter skydskaren, hvor det tilsidst blev av ham inat. Da blev det stille. Men saa mumled Bol uvilkaarlig, ligesom forarget, noget som: -— Midt i høgste haaballen og! . . . mens nætterne var lyse! . . . hørt paa maken!

Anna kom ud i køkkenet til dem i det samme. Da blev alle jenterne falske i øinene, og Lilleækre-enken reiste sig. — Han sa tilsidst han vilde bort til Lilleækre, høre efter patienten, sa én.

— Han kom op til dig tilsidst da! sa han næsten oprømt og vendte sig til enken.

Hun sukked hykkelsk; men der var en klar understrøm av forsvar for ham i stemmen; han hadde lidet gran paa, sa hun . . . saameget én kunde just saavidt si det, ja.

Da sa Anna, og der var noget dirrende i stemmen: — Da var det jo dobbelt slemt: var han ikke engang beruset!

— Akkurat just passelig fuld!... Og siden ... godt som forlova, da, fra gamalt, haaball — midtsommer. je og han Jørn! — Hun drypped væk ud gen nem døren.

Og Nils og Anna gik ind i stuen igen. Der sa hun, og var i oprør; men hun rased ikke, eller kasted med nakken og brugte sin tids slagord om «éns værd som menneske»; hun snakked lavt, bare hvisked det mellem tænderne — det var som ordene syded: — Virkelig skandaløst!

Han blev forundret, men han svarte smilende og skælmsk, som om harmen gjaldt doktorens forhold til patienten eller det røde udhus:

— Ja jeg tror neppe, han kunde gøre regning på nogen videre udbredt huslægepraksis inde i hovedstaden, du.

Hun blev ved med sit: — Man er éns gæst, og saa —!

Da blev hans smil lidt spidst: — Ja du bør se at rydde op i forholdene her i dalen, Anna. Dette gaar ikke længer.

— Og saa være med paa at trænge sig ind —! Det hadde jeg rigtignok ikke ventet av en dannet mand! — Hun spaserte op og ned paa gulvet; hun gav sig helt hen til det navnløse utyske, som vittighederne og latteren hadde lullet ind og stagget nu et halvt døgn; det vided sig ud og vokste sig myndig, og nu strøg hun langs dets ragg med vilje og velbehag: — Rigtignok! hvisled det gang paa gang.

Han slog om; han bukked, klapped hælerne sammen med et galant smæld, idet han sa med en tjenstlig alvorsmine, hvori der glimed av plirende latter: — Jeg beklager dybt det indtrufne, og haaber jeg at samme ikke skal genta sig.

Da stansed hun paa gulvet og saa paa ham, sa langsomt: — Forhaaner du mig ogsaa nu, Nils Brosme?

I det øieblik kom Emma springende ind i stuen og ropte muntert godmorgen. Han stod midt paa gulvet og saa imod solskinnet, som flød i strimer ind gennem de smaa embedsgaards-ruter, mens han tog sig for sin guttepande. Han sa nummen hen for sig:

— Idag blir det blikstille veir.

Moren svarte ligedan: — Ja det gør det. Han sa igen som før: — Ja det blaaser visst koldt endda. Forresten.

Og Anna gik beredvillig med paa det ogsaa: — Ja det gør det.

Men ved dette merked Emma noget alligevel; hun saa usikkert bortover paa dem. Saa sa hun hæftig, for ligesom at slite de sammenvasede traade av og faa endskab paa det:
--- Det blir kokende varmt idag!

Moren sa: — Kom, Emma, — la os skynde os at spise; saa gaar vi en tur ud i Hestanuturen.

Men han gik først ind i den tomme stue ved verandaen, som man ikke brugte for sop. Han kendte i dette øieblik ikke Anna's ansigt igen; hun hadde ligesom med en gang samlet alle de skiftende træk til et eneste, og det var uden uro og bæven; hun sa «Nils Brosme» saa underlig fremmed og omstændelig helt ud. Var det dette ansigt som gemte sig paa bunden? var det dette han aldrig naadde for lun humor, naar hun glipped og skar ud til siden for ham? . . . den lille sky rest av egen sjæl? - Han gik ud av stuen, gennem gangen og forbi sit kontor; han saa løselig gennem vinduet ind paa doktoren, som laa for unedrullede gardiner og sov rusen ud - alle hans klær, plagg for plagg, laa langs væggerne: han hadde igen hængt dem op, allesammen, paa fluerne! - Nils gik rundt huset og kom tilbage til det tomme sopværelse, stansed midt paa gulvet og tænkte igen paa dette splinter nye ansigt. Han tog sig for sin pande og lukked øinene for at huske udtrykket frem igen. - Han steg atter ud i

gangen. Herfra saa han hende med Emma ved armen spasere raskt, med en resolut ung spændstighed i benene, over tunet og ud gennem alléen: hun skyndte sig at spise og gik nu sin vei, og vilde ikke præsidere som værtinde for doktoren ved frokost-bordet! . . . Han la merke til at hun hadde ikke noget haandarbeide eller strikketøi for ham med heller, dennegang.

Da først faldt der skæl fra hans øine, og han forundred sig over, hvor sentænkt alligevel mandfolk var i kærlighed: Det hele var en demonstration imod ham! og det var ikke doktoren det gjaldt. Dette var jo skinsyge!

Og han mindtes Bol paa trappen: han maatte nu indrømme for sig selv, det var ganske rigtigt av de massive blik de dengang hadde vekslet, hvorom det heder i skriften at man med dem bedriver utugt i sit hjærte.

En stille aften en fjorten dages tid efter sad Nils i haven og malte paa billedet med den uhyggelige stormluft, men uden Bol - hun sad langt nede mellem stikkelsbær-hækkene og plukked kart til at koge paa flasker. sprang mellem de gamle hække og kendte og klemte for at finde modne. Anna steg frem og tilbage paa sandgangen, og nu strikked hun igen paa en ny tynd sommer-uldtrøie til sin Hun vented tillige paa Halvor Bratthus, som hun vidste var paa Juvsleite idag hun hadde nedlagt bud til ham paa Lilleækre at han skulde høre indom, før han tog opover igen. Nils hadde ikke set ham nu søndagskvæld, han kom over fjældet og annekset og forbi Bratthus; han hadde nu heller ikke set efter ham, men bare redet i trav tvers over tunet begge veie. Ellers laa han altid paa Bratthus om natten paa de anneks-reiserne.

Anna kom drivende op forbi Nils, saa paa billedet, drev videre i gangen, og sa let, ja lod næsten munter:

— Kan du greie dig uden stormskyr og nordvest?

Han svarte: — Det kan jeg — selvfølgelig! — Skotted forurettet op mod himlen i nordvest og plystred: — En kan greie sig uden saa mangt.

Hendes ansigt skifted spil ved den stemme, trækkene ligesom sank tilbage, ind i raadvildhed. Om lidt kom hun igen forbi: — Har du sendt avsted indberetningen over Kalvehagen?

— Det blir naturligst at han selv søger avsked, du — det har han jo ogsaa selv sagt at han agter, du hørte jo paa det ude i uren . . . Jeg kvier mig ved at gribe ind. Ialfald bør han faa tid til at komme sig helt efter skaden. . . . Synes ikke, jeg godt kan . . . — Han plystred og malte.

Hendes ansigt blev sørgmodigt over denne vedvarende lemfældighed: — Men er det ikke et slet eksempel for sognet, naar en slik én blir staaende som skolelærer, om saa bare én dag? Har du virkelig ikke sendt indberetningen?

— Man skal nu engang i det hele være var med at gribe for nærgaaende ind i menne-

^{10 -} Kinck: Præsten.

skers privatliv. Man skal, som almen regel da, ikke for tidlig trænge sig ind til dem eller overhodet røre ved dem, saalænge der er en rest stolthed i behold. — Han blev tør, næsten officiel i stemmen: — Det er av samme hensyn retspleien nu har indført betingede straffedomme.

Hun følte sig først ligesom forstødt, sa sagte: — Du tænker ligesom saa fornuftig over alle ting, Brosme. — Men saa retted hun sig underlig udfordrende — det var dette navnløse utyske som reiste ragg: — Sognet skulde biet med pastor Berg ogsaa? — Hun vented ikke svar, hun ropte paa Bol at hun fik komme frem fra stikkelsbærene og sidde lidt for pastor Brosme — han greied sig nok ikke uden hende! Hun gik nedover og hented hende, trak hende opover have-gangen. Men Bol vilde slet ikke sidde, allerede fordi hun følte dette underlige oprør hos den anden: — Ta ialfald denne uldtrøien! sa Anna. — For der bort i alléen ser jeg Halvor Bratthus komme.

Nils stelte uforstyrrelig med billedet. Han hørte hvor Anna ude paa tunet tog imod Halvor Bratthus i et veir og førte ham begeistret, ligesom i triumf, med sig ind paa kontoret. Her mellem hækkerne sank Bol forlegen ned og strikked ligesom saa hjælpeløst keitet paa hans sommer-uldtrøie.

Emma kom op til ham: — Skal mor være inde paa kontoret nu igen? sa det, og der var noget som et svagt forhør i ordene. — Skal visst det, svarte det ligegyldig.

Og den lille gik ligesom forundret sin vei og ned til Bol, stilled sig op foran hende; han hørte det spørge: - Skal du strikke paa fars sommer-uldtrøie nu? sa det. - Bol blev ilde berørt og forklarte ivrig, at ja mor maatte saa endelig finde han Bratthus-manden . . . Men imens hun forklarte, gik Emma sin vei; hun gik ud av haven, over tunet og op i græsset borte ved alléen; der satte hun sig med ryggen til huset. Og han syntes, han av og til hørte, at hun smaanynned derhenne. Han malte og , smagte paa den svagt irettesættende tone i den lilles spørsmaal til ham: det var ikke muligt! tænkte han; han maatte ha hørt feil. Og ialfald var det da vel noget som hun fandt paa av sig selv, og ikke var blit indgit . . .

Men Anna blev ikke længe inde paa kontoret. Hun kom ud igen i haven med et kunsthæfte i haanden, og da var hun rød i ansigtet. Hun fortalte at maleren netop hadde kastet Halvor Bratthus ud av Leite-pladset — han var

gaat derop for at snakke datteren til fornuft og faa hende med sig hjem; — det er en sag som ikke vedkommer dig spor! hadde maleren ropt . . . Men Halvor hadde da været inde i stuen alligevel og set hvordan de hadde det. Og nu forlangte han at præsten skulde skride ind. For han hadde set sit snit til at nappe med sig et hæfte av et kunstværk som bevis paa usedeligheden deroppe:

— Se her, det er jo udelukkende nøgne kvinder i alle udspekulerte stillinger! — Anna gjorde en sving nedom sandgangen og snakked høirøstet, saa Bol reiste sig nede i hækken og lusked ud, spidsbrynet og sky; hun satte sig helt bort paa stabburs-trappen. Men Anna blev ved, og nu var hun fortrolig i stemmen: — «Le nu dans l'art!» Dette er da virkelig dyrkelse av kødet! Malernes respektive mætresser uden klær! — Hun slog et øieblik over i det lystige: — Noksaa pikant! Det er bare den ene ting: det er lidt for meget hvidt flæsk saadan paa én gang!

Han bladed i hæftet og smilte ligegyldig:

— Du har ret, det er sandelig lidt meget flæsk saadan paa én gang. Selv for en sulten!

Men ved hans utilgængelige smil blev hun paagaaende: — Mellem den slags billeder skal en far være nødt til at vide sin datter! Og jeg er enig med Halvor . . . Skal han ha lov, tillade sig hvad han vil, den maleren deroppe!

Nils holdt hende fremdeles unna: — Ja vi faar nu først se, om de ikke ordner sagen selv - jeg har jo sendt ham et brev. er jo det naturlige at de to avvikler sit forhold mest muligt paa egen haand, uden fremmed indblanding. . . . Dette hæfte er jo desuden, strængt tat, heller ikke noget bevis. Jeg kvier mig ved at gribe yderligere ind, ialfald paa dette tidspunkt . . . Du sa her ivaar. du trodde du forstod maleren? . . . Han stængte jo forresten døren for os, husker du; - saa «skride ind», som du siger —? — Saa sænked han forsigtig stemmen: - Og du ved, det var jo desuden datteren, som laa udenfor os paa stabburet dengang paa Bratthus. Saa netop nogen ret til at skride ind -? . . . selv om saa ikke hun eller nogen her har kendt os igen . . .

Anna kom paany stikkende med hæftet:

— Du! tror du virkelig der findes brand i det kød her længer? Jeg tror det er dødkød, det er slagt! Pirringen og tiltrækningen er væk. Det ender som et dagligdags syn, og forholdet

blir ækkel liderlighed. Jeg synes ligesom, naar hyllet kastes saa frækt, som her er skedd, det maa bli uden fortryllelsen, uden alt drømmenes og længslernes skær, uden hemmelighedsfuldhedens og avsløringens spænding, den som saa deilig tar pusten fra os andre —

Han smaalo: — Nei nu synes jeg virkelig det er du som er filosofiskest og tænker grundigst av os to. Og du som før var saa sky for at gaa i detalj i «den slags ting», som du kaldte det!

Hun fortsatte i sin tankegang: — Aaja stakkar, de har det nok ikke altid for godt, slike kunstnere. — Men da holdt hun pludselig inde, for det var jo næsten de samme snusfornuftige ord, som fru Berg brugte, da hun vilde ribbe, — ja endog klangen i ordene! Og Anna kasted sig fortvilet om og blev tryglende: — Jeg skal si dig en ting, Brosme, jeg synes bare det er saa vondt at denne søte mannen min skal mene og tro og synes det samme som slike stygge mænner.

— Men det synes jeg jo slet ikke!

Men hun vilde stadig længer væk fra den forfærdelige lighed med fru Berg, og hun lo nu lunt og fortalte pludselig noget morsomt, mens hendes store mors-øine klipped urolig:

- Ved du hvad Halvor Bratthus siger om doktoren: det er karen sin, som ikke lar korketrækkeren rustne fast! . . . Jaja, Halvor kan komme tilbage om nogen dage for at høre dit endelige svar, om du føler dig berettiget til at skride ind deroppe paa Leite? Han svarte ikke. Og da saa hun med ét kamplysten paa ham: Du forsvarer kanske endnu pastor Berg?
- Denne pastor Berg! hvorfor kommer han bestandig drattende? . . . Engang for alle: nu er jeg ked av din evindelige pastor Berg!

Hun knækked fortvilet sammen: — Ja jeg ved det: jeg føler ikke normalt længer! Men der sidder noget igen overalt her i det gamle hus! i vægger og i tag . . . Disse møblerne vi overtog! — dette gamle riset . . . altsammen!

Da kom det pludselig som udbrud fra ham: — Man skal hegne om menneskernes stolthed, og ikke nedbryde den. Det er stolthed som holder viljerne blanke. Det er stolthed, naar kunstneren leverer det ægte. Det er stolthed, naar en enke forblir ugift. Rør ikke menneskernes stolthed! Det er egentlig stolthed, som avholder én — vil du vide det! — fra at være sin hustru utro: man vil ikke gaa med en søleskvætt paa ryggen!

Hendes øine saa spilet paa ham: -- Stolt-

hed —? Er det ikke vel heller kærlighed —? — Hun rykked til ved glosen.

Og han blev nervøs og springende: — Naturligvis er det det. Det ogsaa! . . . Men jeg mente: en karakter omvender sig aldrig; han bare udvikler sig . . . Men jeg mente: menneskerne er enten stolte, eller de er ikke stolte! Selv i sin synd er de det!

Hun sa med et selvsikkert, fortærende smil, og der kom en hvislende lyd i de blide ord: — Forhærdelse, heder det vel, det du mener, Brosme? . . . Og ikke stolthed!

— Jaja, hyss! dukked han sig fornuftig, pakked billedet og malersagerne sammen: — Du har ret. Jeg leker bare! jeg bare leker! Det heder ikke stolthed. Nei.

Nu sa hun betuttet: — For nedstemme livsbegæret, det synes jeg ligesom maa være det som vi skal lære i livets skole. Dertil har vi jo ogsaa religionen, vel?

Da vided han sig forsigtig ud igen: — Men kunstnerne i dette hæftet, de blir jo netop som de skal være da; al tiltrækningen var jo væk for dem, sa du? Med andre ord: begæret er faktisk nedstemt . . . Nu ønsker du og Halvor Bratthus ogsaa en blass, blaaøiet præste-ydmyghed av mit ansigt?

Hun tog sig om hodet: — Aah! jeg er saa bange. Jeg synes ligesom huset brænder ned over hodet paa os. — Hun ropte og skyndte sig gennem gangen og ud paa tunet: — Emma! Emma! Kom, saa gaar vi en tur ud i uren! samler bark til nye skibe!

De to og Halvor blev i følge udover alléen. Nils gik ind paa sit kontor og stilled sig i vinduet. Bol sad endnu derhenne paa stabburs-trappen og strikked saa keitet paa hans sommer-uldtrøie; hun sad med et dumpt blik i øiet. Hun var krøbet sammen selv som et lubbent nøste, trind og opsvulmet av mangelunde indre hændelser og tanker; han saa at hans massive blik var omsider naadd helt ned i hendes dyrekød. Han mindtes med ét en tyk rognfisk han engang hadde set, som gemte sin livsfrugt i dynd, logrende stille med sporen av vellyst. Han følte sig ved det syn av hende rykket bort i en underlig dvale -- var det ikke pludselig som han stod i en graalys sommernat og sov?

Saa var det nogen dage efter, at Nils sad ude i Hestanut-uren og forsøgte at male; han hadde lat motivet med Bol og uveirs-himlen fare engang for alle; for én fik jo ta hensyn til husfreden, om ikke andet. Nu sad han de sidste sommeraftener ude i uren. Folk var flyttet paa sætren, saa det var stille nede i dalen nu; og naar tykengen var tat hernede, skulde man jo efter skik gaa igang med at slaa i stak paa alle fjældslaatter indunder nuterne og i de lune sol-skaarer imod syd. Saa da vilde det vel bli omtrent helt tomt for folk her nede.

Det var et stykke søndenfor broen han holdt til, lige nedenfor postveien, der hvor han hadde antydet at Anna burde badet den gang. Der laa en vaad flate tæt grønt starrgræs nedenfor grantrærne langs veien og en sandgrund, hvor de svære kampestene stak frem. Længer ud paa odden, hvor Juvs-elven randt ud i fjorden, laa endnu den brune bark, som Emma gik og sanked sammen til skibs-emner og som fremdeles vented paa hans tilskæring. Videre tilbage derhenne paa flaten laa præstegaarden, lav og hvid, fugtig, fuld av sop, fordi den laa uden grundmur lige i volden. Men paa en av kampestenene under veien sad han og malte, og det var dette grønne mørke han vilde søge at gengi. Det stod lummer hete ovenfra uren og ud av stenene. Han kunde netop saavidt se Leite-stuen mellem to grantopper. Og han faldt i tanker over maleren der oppe i «syndens bøle» bag skogen: hvad var det egentlig han stiled imod? . . . Og det var som præstens natur ved det spørsmaal med ét vaagned til et vildsomt syn, han spiled næsebor: - Ligeoverfor ham er vi alle livs-diletantter! Hvad ved man om livsnydelse her nord! . . . Thi al varig livsnydelses hemmelighed laa i bevarelse av selvfølelsen, i stolthed. Endog de som hed «syndere imod naturen», — oldtidsklassikeren i sin specielle amor, - blev nogen av dem vanvittige eller sløve? Mere end hundene i Studenterlunden eller abekatten i sit bur? Cæsar selv, som skalv paa sit legem av medtagenhed! - misted han sin forstand? Hvorfor? Fordi de kunde vedkende sig sine drifter og behøved ikke duknakket at stikke noget under stol. Med andre ord: fordi deres stolthed rørtes der ikke ved ... Men menneskerne engang i vor historie hadde ikke kunnet styre sig og holde maade. De stirred glupende, med spilede næsebor, ustanselig efter nye nydelser. Der skulde gøres ud av menneskelegemet hvad gøres kunde! De leved aleksandrinsk vildt, hvor østerlandsk raffinement og kold seksuel beregning mødtes med vesterlandsk nyfikenhed, og de gav sig hen i en kønslighed, udspekuleret sammensat av vellyst og grusomhed, ligesom naar gurmanden tilbereder appetitskærpende mellemretter. - Kybele, Astarte! saadan udover alle grænser og skranker, indtil fysisk selvlemlæstelse, endog indtil den allersidste legemets indsats, indtil døden. Da summed nogen sig, holdt inde, udaset, udtømt paa sit kød efter nydelsernes delirium, med en skælvende og rædd sjæl siddende løsnet inde Det hed anger. i brystet. Da var «tidens fylde» der, da kom kristendommen, og korset avløste det abscøne symbol; -- og var ikke den Kristus kommet, saa var der nødvendigvis fremtraadt en anden asketisk religions-stifter: selvopholdelses-instinktet i middelhavs-landenes folkeslag kræved det. Den ny religion kom med hegn og skranker: menneskernes stolthed rørtes der ved! - kom med sit husholderiske raad til de rædde; - og den slog av den grund ikke ned i den erfarne asiat, fordi han, ganske enkelt, behøved den ikke, fordi han ensteds underlig paa bunden i sig selv bar den nøkterne selvbevarelsens evne som kold drift midt i kønslig graadighed. Da var coelibatet netop naturligt, som diæt for enkelte; men ikke for alle; -- og derav kom ogsaa kristendommens vankelmod just paa dette punkt. nye religion var en historisk og sjælelig begrundet bagevje. Men heller ikke mer end en bagevje! Kristendom var forbigaaende diæt. . . . Saa kom middelalderen. Tankeløst og uden modstand gled diæten ogsaa ind i den; det menneskelige legeme holdtes indpakket i plagg og var fremdeles synd. Og middelalderen varte lidt for længe: den varte her nord i det haarde klima ned til vore dage. Her hadde den dag idag hvert éns skridt en klamp om foden i form av et bondsk forbud; livsmodet var sluknet, livsbegæret var stivnet under aarhundreders kulde, og der sad endnu i mørk middelalder bønder op i øvredalen og styrte fanatisk, i spægende selvplageri: de hadde én form for nydelse igen, den at døde kødet, selvlemlæstelsen! — Men middelalderen gik ogsaa tyk igen hos landets digtere: der Brand og Agnes stod ved kommode-skuffen og nappedes om barnetøiet, - over den scene hvilte middelalderens aandsformørkede, monomane scholastik! Hvorfor slog hun ikke op en klokkelatter og lod den tindre som sol over den opstyltede isklump, saa han smælted og der blev igen paa gulvet ikke saameget som en vaad flæk efter ham og al hans middelalder og dualistiske kamp-alvor? Hvad aner de mennesker om liv! . . . Det var blit et forfærdeligt oldinge-land, hvor der kun gik et eneste levende suk gennem naturen: straffrihed ved livsudfoldelse! — Thi nu var vi da vel ialfald over hint oldtidens ustyrlige vildbassesløseri og over reaktionen: der var i virkeligheden opsamlet livsmod, og der var livssafter. Der var sund og stærk appetit! Men isteden sloges pastor Berg med gamle lønnetrær: rider dævelen dig! . . . Ja, hvad vidste man om livsnydelse her nord! . . .

Slik streifed det forbi Nils Brosme, der han sad paa stenen i hølen, som vildsomme, sviende tanker: det streifed forbi saa dunkelt. at det næsten ikke kunde kaldes tanker engang. Men pludselig faldt der skæl fra hans øine: han forstod for første gang sin fars ungdoms-bog, hvad der laa bagenfor den! Han hadde passeret den alle disse aar, ligegyldig som man passerer fremmede byer fra et jernbane-tog, eller som man blader gennem albums over den klassiske skulpturs marmor-værker uden at føle noget, fordi man ikke har set sydens sol. En kold og klar aands hedenske anfægtelser var hans fars bog! — Og maleren oppe i Juvs-leite hadde det samme kolde øie for det centrale: det gjaldt her at finde et stolt udtryk for sit eget hjærtes, og derigennem for éns eget folks, mandlige livsmod . . .

Det var stille, lummer sommeraften rundt om. Han sad og pusled med disse penslerne; men han fik ingenting til: dette grønne mørke over hølen leved ikke, der mangled sjæl. Han sad her isteden og ligesom sulted: Natur, den var i sig selv tom! Den behøved saa saart mening, en straffri sjæl. Maleren deroppe følte sukket; det var imod en udløsning her, at han arbeided. Al kunst her nord, ja hvert noksaa mislykket kunst-hæfte i de tusen hjem, - det var alt vink om det samme, at naturen her mangled sjæl; det bar bud fra forkrøblede, uklare drømme om Ganges-tiden, - før det taabelige indfald av menneskeheden, at flytte her langt nordpaa, hvor den dag idag modejournalerne utrættelig fører sin latterlige kamp imod klærene, for ved alle mulige midler, trods dem, at fremhæve linjer og former i det menneskelige legeme . . . Al kunst overhodet var det, en saadan magtesløs drøm om Ganges-tiden. Og derfor avtog ogsaa drømmene og kunst-trangen, jo længer syd man kom mod sol og sorgløst liv for dagen; der længst syd var drømmene døde; der sydligst var alt liv! selv søvnen var vel drømmeløs . . . Men drømmeløsheden rykked nu nordover i følge med og paa grund av kunsten! Det var tilsidst mer sandt end Anna ante, at

kunsten var en langsom ødelæggelse av blygheden, den var som den glødende sol. Thi med den forraadtes og svandt menneskeformernes lokkende hemmelighed, mystiken. Den intime kunst hørte de lange nætter til, de lukkede øine til; den største kunst i verdenshistorien var den som var skabt i hemmelighedsfuld længsel. naar man saa hadde blottet sjælens og legemets former i gnistrende solskin —! Ja, vilde maleren nogensinde finde naturens sjæl? Magted nogen flaa en nordbo? Vilde drømmeløsheden en gang naa øvredalen? Kanske da hele kloden var kold . . . Men i ventetiden vilde kunsten leve her nord, grassere med menneskernes sind, falde om som jargon, knuses, reise sig igen! . . .

Nils sad saadan og lod tankerne flyve. Høit oppe i den brede ur løsned en sten en steds; det gik med drøn deroppe, skrabing, skrubbing — det var nok en svær kampesten. Det blev igen stille, stenen la sig til ro; en mørk høstkvæld vilde det gnistret av den, for der gled ned imod ham en svag lugt av brændt. Og han begyndte at vaagne op fra sine tanker. — Lidt efter hørte han stemmer oppe i veien bag grantopperne; uren reiste sig saa bratt bagenfor, at ordene kastedes hid og lod sig skelne straks. Det var hans lille pige og

Halvor Bratthus; han skønte at Anna hadde sendt hende med for at vise hvor han pleied sidde. Nu følte han ogsaa at hun hadde gjort det for at forstyrre ham i ensomheden.

Manden stansed paa veien, med tufte-kallansigtet mellem to grantopper. Emma pegte ned paa faren. Men Nils lod som han malte og ikke merked Halvor. Han paa veien hosted; saa sa han ned til ham mellem granerne: Goddagen! - Aa goddag! svarte det grættent og uden at se op. — Han stod deroppe og spurgte om præsten var saa flittig, ude og malte? — Det svarte muggent ja og plystred. Den anden satte sig ned paa stabbestenen og sukked jaha. Om en stund sa det igen deroppe, og nu, han sad, var hodet gemt bag granerne, — at doktoren det var karen sin som ikke lod korketrækkeren rustne fast. -- Aa. Haa, grynted det til svar. — Men om han var kommet slik, i den tilstand, stupende ud av karjolen, til en barselkone, - hvordan trodde præsten da det var gaat? — Det svarte ikke. Og om en stund snakked det paany deroppe, at nu var gavebrevet om Tyskeskogen renskrevet. — Aa. Haa. — Men just nu paa veien hid var han kommet i hug en ør-

^{11 -} Kinck: Præsten.

liden ting, som han skulde sætte sammen lidt anderledes. Og saa vilde han gerne vide: hadde han far nu faat svar fra Juvsleite? — Kærringa gir besked! svarte det nedenfra. — Det var nok heller ikke alt som det burde være her paa slaatten bagom Hestanut-kampen, snakked det lidt fastere, — efter som folk fortalte . . . kallen, far til Kalvehagen, igen, og Lilleækre-enken. — Det svarte ikke. — Det sad og pusted en stund paa stabbestenen bag granen. Emma kløv ned fra veien og gik ud paa odden, hvor den brune haug baad-emner laa; hun satte sig med ryggen misnøid til faren. Saa reiste Halvor sig og gik sin vei nordover postveien, uden at si farvel.

Han var saavidt kommet op over forbi broen, saa mødte han Anna; han sa bare et par ord og gled krænket forbi nordover, med et syrligt smil. Hun ropte efter ham:

— Jeg skal snakke med ham om det, jeg. Min mand er saa nervøs om dagen.

Da hun naadde ud i uren, var Nils kommet op paa veien; hans billede stod fæstet med stifter til indsiden av malerkassens laag. Da han saa hende komme, følte han der nærmed sig ligesom et ustyrligt natur-element, som nu var sluppet løs. Han satte sig paa stabbe-

stenen og vented og stelte fattet med sin snadde. Han saa at hun fremdeles var uden strikketøi.

— Du er rigtignok en underlig præst! sa hun først. — Der nord i svingen gaar nu Halvor Bratthus hjemover til øvredalen, paany med uforrettet sag. «Sad der og plystred og malte!» sa han . . . Denne gang ønsked han blandt andet at du skulde være ham behjælpelig med at skrive en klage for bygden over den gamle distriktslæge.

Nils smilte som ved minnet om et løierligt syn: — Halvor har naturligvis et horn i siden til ham efter den bortvisningen, du husker. Men jeg kvier mig ved at gøre mig medskyldig i en saadan privat hævn.

Hun blev ivrig: — «Kvier dig, kvier dig!» — hører vi andet nu!... Og saa skulde han jo ogsaa ha besked om Kalvehagen! om maleren opi Juvet!... Hvorfra kommer dog denne vægg av betænkeligheder?

Han tændte rolig sin snadde: — Jeg forstaar mig ikke tilstrækkelig paa det der, jeg. Det var jo angsten som redded Kalvehagen, og den skaffed jo doktoren tilveie ved at gemme sig bort.

— Det ved du jo, ligesaa godt som jeg, bare var et latterligt paafund for at dække sig, da de med vold hented, ham frem igen. Han rynked brynene klogt: — Ja jeg ved ikke saa ganske det jeg, du. Slike heste-doktorer kan ha mange kneb . . . Jeg var jo desuden ikke selv tilstede fra først av og saa eller hørte hvad der passerte.

Hun lod sig ikke rokke: — Jeg sætter det tilfælde at doktoren var kommet frem til en barselkone i den tilstand! . . . Og derved sætter du dig jo i spidsen for ædrueligheds-arbeidet her i dalen, Brosme?

Han kendte igen Halvor's ord om barselkonen: — Hans specialitet er jo desuden indremedicin, sa han.

- Du vil altsaa ikke være med paa at faa fjærnet dette udslett, dette sidste vildskud!

 paa landets hæderlige lægestand? Hun saa at han smilte ved dette stive udtryk og blev ivrigere: Du indsender ikke klagen over Kalvehagen? Du lar maleren uforstyrret drive sit spil der oppe paa Leite?
- Du er jo mørkere end en pietist fra øvredalen, stansed han hende. — For en udenforstaaende er denne moralske harme ikke let at gennemskue.
- For den uomvendte og vantro, mener du. Si det som det er! . . . Og idag hadde Halvor noget nyt at forebringe, om kallens forhold der oppe paa fjæld-slaatten. Men du!

— Du formelig stener mig, Anna! — Jeg kan da virkelig ikke gribe ind paa løst bygdesladder, alligevel!

Hun tog sig opgit for panden: — Uf! Jeg synes ikke der er andet nuomstunder end slikt fælt noget. Er det ikke den ene, saa er det den anden . . . Og det er jo rimeligt, naar der først vises slaphed. — Der blev en lang stilhed; saa sa hun: — Skal jeg da bli gaaende her som en gammel skrikende trap!

Han svarte ikke straks. Om lidt sa han stille: — Du er blit mager i ansigtet paa disse tre uger, Anna?

Hun sad stum en stund. Hun saa bort paa billedet, hun saa rødlig kødfarve i det mørke vand, som lyste op — noget som en foroverbøiet nøgen krop eller slikt.

— Det skal være en sommersky, som speiler sig, sa han let, men hurtig.

Det redded ham ikke: — Det er lummert herude, sa hun tonløst, og maatte svælge for at faa det sidste ord frem.

Han svarte igen let, som hendes ord kun var bogstavelig at ta: — Ja her er rigtig lummert idag.

Hun snakked ligesom saglig hen for sig, og det smaahvisled underlig av giftige bagtanker mellem hendes tænder, saa han saa op som paa en fremmed: — Der er noget stort ved en stærk vilje og ved en karakter. Han griber ind ogsaa, naar det ikke er behageligt for kød og blod. Den embedsmand følger sin pligtfølelse, og kender ingen anden rettesnor eller lov. For ham gælder lighed for loven; han er ubønhørlig pligt, uden persons anseelse! Slik er f. eks. Halvor Bratthus ogsaa. Han er ikke inde paa det farlige skraaplan. Han holder ikke paa at miste det barnslige syn. Han har enfolden i behold og har ikke set svik.

Han sa: — Dette lyder som du sætter ild paa en halmvisk og vifter mig om øinene. Tar du mig for en av Hannibals okser, til at skræmme ind over fienden?

Hun fortsatte, og der gik rusten hæshed i hendes ord: — Og nu staar der en avgørende kamp ligesom... mellem den Nils Brosme jeg kender, og den ny som jeg ønsker aldrig i evighed at lære kende. — Saa svinged hun tilbage og knækked sammen: — Stik fingren i jorden: du er naadd ud i opløsning! Jeg ber til gud for dig, Brosme! Du er syg paa sjælen, Brosme! — Hun ropte og vinked: — Emma! Du, kom hid! — Men Emma bare snudde sig lidt, og blev saa igen siddende

dernede, med ryggen til, og laged baader. Anna sa pludselig advarende, idet hun skotted hen paa den røde kødfarve: — Jeg synes ligesom dette maa bli en mani hos dig . . . Vil du tilbunds i kærlighedens mysterium! Da blir du gaaende mættet omkring, fyldt av den store lede! fyldt av den tristhed som er bundløs, . . . fordi bunden er skrapet! — Hun ropte igen paa Emma. For den lilles rygg dernede gjorde hende langsomt syg om hjærtet. Og nu reiste Emma sig tilsidst og kom opover.

Han smilte: — Der var jo, sa du, mange værelser i dig: hvad er dette for et værelse jeg nu er kommet ud for? For jeg farer visst med syvmils-støvler her om dagen, gennem værelse efter værelse.

Hun slog gneldrende om: — Du vil altsaa ikke skride ind! Er du feig? sa du sandt den aften vi kom hid: du var et lappetæppe? — Og hun brast ud i en gemytlig skoglatter, kasted med kroppen og skabte sig: — Er der mus i pylsa, Nilsemand!

- Nu minned du om fru Berg, Anna.

Da værged hun sig fortvilet imod lignelsen:

— Men hun brugte sine børn i kampen mod sin mand, hun! Til at klatre op i lønnen, Brosme!

— Men Anna følte armoden ved sin selvtrøst.

— Ja, svarte han. — Og saa hadde fru Berg gul hjørnetand.

Hun satte bortover til Emma, rakte hende haanden og hjalp hende op paa veikan-Nils sad urørlig paa stabbestenen og Det var blikstille, het somrøkte snadde. meraften paa veien. Gran og lind laa udover grøften paa øvresiden, med store fordrevne aarsskud; der stod en gammel hassel op til en svær kampesten, og bladene var store som haandflater; de endnu umodne nødder lyste hvidt, næsten tindred av bleghed. Det var saa stille at røken blev liggende i fred i luften, spandt stolte ilende ringer bortover postveien, naar han stødte den ud, og ringene vokste og vided sig, til de blev saa tynde at de ikke formaadde mer og stansed op av svækkelse, fik kanter og slagsider. Han sendte ustanselig ringer ud, mens han vented paa Anna, som kom leiende tilbage med deres lille datter hun var saa tvilraadig i ansigtet: - Her er saa kokende isende varmt! sa hun hodekuls.

Men Anna var endnu opløst over selvtrøsten, da hun snakked: — Be for din far, Emma! Han er ulykkelig! Saa ulykkelig! Vi skal reise ham op igen!

Han stødte rolig de blaa røk-ringer ud.

Den lille slog om og søgte at holde paa faren. Hun hopped pludselig op i veiret og hugg efter hans tobaks-røk; hun lo, pludred: — Der tog jeg den, far! . . . Stak hele haanden min inde i en røk-ring . . . ligesom en arm-ring, slik!

Han sad og saa paa sin datter hoppe; hun ligned en fugl som kasted sig og snapped efter mygg. Og han indsaa sammenhængen, at hun vilde bringe de to sammen, til at mødes i lidt fælles moro. — Anna satte sig paa en stabbesten, endnu lammet over den lighed med fru Berg, fordi hun var slaat ind paa en forslidt alfarvei; hun forsøgte at tænke at det var jo hendes stolthed det at hun nu følte dette med fortvilelse. Men hun sa:

— Men med al den stolthed blir det jo simpelthen uudholdeligt at være til.

Han svarte ligegyldig, og sendte nye ringer ud: — Tja. Derfor er der ogsaa saa faa stolte mennesker til paa jorden.

Da reiste hun sig, ude av sig selv, vild av minnelsen: — Du er som en forfærdelig ambolt, Nils Brosme!

- Nyss var jeg et lappetæppe?
- Og menneskernes sorg og kvide preller av imod dig, springer tilbage, skingrer væk i luften som en slægges syngende klang!

Den lille lod som hun ingenting hørte, kvidred høiere og høiere for at overdøve dem:

— Faa flere ringer, far!... Saa du? Jeg trædde den helt indpaa til skuldren nu!... blir flinkere og flinkere!... Bare én gør det lynende fort, saa gaar det! — Og han svarte lunt opmuntrende hm! og gav hende ring paa ring. Hun hopped og trædde dem indpaa sin arm, uden hvil, endda hun følte at hans beundrende tonefald kun var aandsfraværende velvilje. Hun mased saa ivrig, at hendes ansigt var dryppende rødt av sved og hendes blonde øienbryn lyste kridhvide som de umodne nødder, av bare modsætningen.

Moren mumled hen for sig, syg om hjærtet for sin datter, opløst av al selvtrøstens kummerlighed: — Men be mit barn klyve op i noget lønne-træ — nei, saa langt er jeg endnu ikke kommet.

Der gik nogen dage, og Anna var stum; men da Nils nu først hadde faat øie paa det, saa han, hvor hun i stilhed svinged voldsomt fra ytterlighed og til ytterlighed; det var som hun ingenting hadde at holde sig i, ikke engang hans sommer-uldtrøie, som nu Bol til stadighed sad og strikked forlegen paa. Han blev fra nu av ogsaa lydhør og merked, hvor hun ligesom overalt og bestandig hvisled, naar hun talte rosende til ham om andres vandel og pligtopfyldelse. Og han blev helt klar over det, at felttoget imod Kalvehagen og de andre, —det gjaldt ikke Kalvehagen eller doktoren eller maleren: det gjaldt i virkeligheden ham selv.

Men hun gik aldrig saa langt at hun direkte stikled ham; de to var jo desuden præstefolk, hvis lære gik ud paa fordragelighed

og genreisning ved Kristi naade. Hun agted ved Halvor's hjælp langsomt at taarne uløseligheder op rundt om ham, saa der tilsidst kun fandtes én udvei: upartisk optræden, uden persons anseelse! uden feig skyldfølelse! — med karakterens frigørelse som uavkortet resultat. Den dag maatte komme, at han krøb frem. Og hun var inderst inde taknemlig for alle nye uregelmæssigheder av den slags, som kom paa i bygden, fordi det førte ham fremover imod genreisning og frigørelse. Men til sine tider følte hun paany selv at hun var slaat ind paa en haardtrampet alfarvei, og da ligesom sank hun udmattet om, sønderknust og saar; og da søgte hun igen at trøste sig selv: - Men bedt mit barn klatre op i noget lønnetræ, det har jeg da endnu ikke! - Da gik hun gerne fortrolig pludrende aftenture med Emma ud til uren.

Av og til denne tid kunde Nils pludselig bli munter, ja overgiven. Og det skræmte hende som uhyggelige gufs, at det kanske alligevel var langt frem til sindets frigørelse. Det var især en dag han saaledes kom hjem fra kirkegaarden efter en jordpaakastelse, hvor han hadde talt: — Nu har jeg igen holdt en tale ved graven, skravled han uvorren og sparked verdslig med benene inde i samarien: — Den nøkterne pligtens trevl i éns aand maa jo ha noget at pusle med! Og jeg har fulgt jargon'en, som bruges. . . Gud alle de «bramfri» som dør aar om andet! Har du lagt merke til det, Anna: der graves i grunden bare ned «bramfri» mennesker for tiden — de kan ha været saa storsnudete eller saa skravlevorne de være vil! selv en hovmodig øvredøl ender som bramfri! Det kan umulig ligesom være nogen udmerkelse at dø bramfri længer nu.

Hun blev forfærdet; hun syntes han ligned et rovdyr just som det ser op, veirer bytte med de røde næsebor og fyldes av blodtørst: — Men, hvordan er det du snakker! sa hun.

Hyss, hyss! dukked han sig snedig.
Du har ret. — Og smilte saa: — Men den levende trevl i éns aand fimrer ogsaa lidt! —

En lørdag morgen tidlig stod Halvor Bratthus ude i præstegaards-køkkenet og ba i al hemmelighed om at faa snakke nogen ord med fruen; — for præsten var vel nervøs idag og! la han til saa høimælt at det hørtes ind i kontoret, hvor Nils just var ved at staa op. — Anna kom ned fra salen. Han vilde bare fortælle hende, sa han, at ikke alting gik for sig, som rigtigt og ret var, paa præstegaards-slaatten

bagom Hestanut-kampen; det var naturligvis pagteren, denne gamle kallen, og rygtet om hans færdelag løb ind over alle sætrene: nu var det naadd helt nord i nordligste øvredalsstøilen! Han kunde visst ikke være rigtig vel bevaret; for hvor han saa et skørt, kunde han ikke la det gaa i fred, selv midt paa lyse dagen! Og især hadde det været slemt de sidste døgn, for der var kommet en landstryker over fjældet, og de to hadde slaat sig sammen, til stor forargelse og ulempe . . . Ja, de fik gøre hvad de vilde med det, sa Halvor; men han syntes for sin del ikke, at han godt kunde la præsten være i uvidenhed om hans egne folk.

Anna gik ind til sin mand og forebragte ham hvad Halvor hadde betrodd hende om forholdene bag Hestanut-kampen. Han saa der var et blunk av jubel og tak i hendes øie.

- Ja, hvad har han gjort? svarte han ærgerlig. Hvad!
- Han siger at pagteren har «eltet» jenterne indover vilde fjældet midt paa dagen, jeg ved ikke hvad «elte» er. Uf jeg vil forskaanes for at gaa i detalj i alt dette fæle!

Han spiled de smaa øine, og de var fyldte over alle bredder av latter: — Den gamle kallen!!

elte - forfølge hidsig (om bjørn o. l.).

Da gik hun kamplysten ind under ham, nikkende med sammenklemte læber: — Jaha; netop — — den gamle kallen! — Hun nævnte ham med en gæp, som hun spytted noget ud.

Han smilte: — Hvor du nu igen ligned fru Berg!

— Han er jo abnorm! blev hun ved. — Han er jo gal! Eller er han ikke abnorm, han heller?

Han blev hidsig: — Der ser du følgerne! det ender med satyriasis for de gamle her opunder polen. — Og retted sig ligesom i stolt trods: — For er vi ikke 35 aar, vi andre!

- Men Brosme!
- Hyss hyss. Ja du har ret. Dævelen rider —!

Emma kom ind i kontoret i det samme for at si godmorgen. Men det var Anna i denne stund ligegyldigt om datteren hørte paa. For nu var det skedd, saa alligevel: datteren var nu engang indfiltret i deres mellemværende. Hun satte fuld fart paa. Et ustyrligt vandalismens øieblik grasserte vildt i et bundborgerligt hjærte.

— En faar da ialfald feie for sin egen dør! Han er jo vor pagter, han hører jo da med til vor egen husstand. Nu kræver jeg derfor at du griber ind! For din egen skyld! for sognets skyld! for din datters skyld! Befri os for alt dette usigelig fæle omkring os! Vi vil se rygrad! — Og hun tog sin datter i haanden: — Vi venter paa dig, Nils Brosme! Jeg og Emma, her staar! Enten med os, eller i mod os!

Ved de sidste ord hørte hun pludselig sin egen enstonige staalfjær-pathos, og hun holdt forfærdet inde, fordi det var netop endog fru Berg's stivnakkede teater-ord. Og imens smøg Emma raadvild ud av kontoret fra dem — hun smilte visst av forlegenhed. — Anna svinged sønderknust tilbage: — Nu synes jeg ligesom at du har bare én ting at gøre, Brosme.

— Denne gang er jo sagen klar. Jeg faar naturligvis op og tale kallen til rette.

Hun greb efter ham med ord og blik: nu var altsaa genreisningens arbeide begyndt! Hun sa: — Ja ikke sandt, Brosme! . . . Kunde du ikke ogsaa holde gudstjenesten der oppe paa sætren denne søndag? Halvor ba om det i vaar, — der har staat kirke der oppe engang, siger han; han paatar sig at bringe besked rundt om til alle sognets sætrer, saa folk møder op. For de fleste ligger jo derinde paa slaatterne sine nu . . . Søg op dine sognebørn der, saadan de staar og gaar! — Hun satte ud i gangen efter

sin datter, oprevet av nag, syg i hjertet av tørst efter at reparere skaden; det lød, da hun snakked derude, som erfugl-morens kaklende lok svinged saa underlig mellem det skræmte og det myndige: - Far vil holde præken paa sætren du! - Og hun kom trækkende tilbage med hende, ivrig masende for at gøre alt godt igen paa enhver optænkelig maade: - Kan ikke Emma faa bli med? Hun har jo aldrig set en sæter . . . Gaa op allerede i eftermiddag og ligge der inat! . . . Jeg steger goro og vafler nu straks; der oppe faar du fløde! Aa, du faar saa meget deilig fløde, Emma! . . . Og saa overrasker du kallen personlig deroppe, Brosme! . . . Saa skal du faa min rypepose, Emma — hun forsøgte endog det skælmske og titted hen paa Nils: - den er nok lidt kendt der paa fjældet fra gammelt engang! . . . med goroen og det gode i! Og strømpeskifte maa du ha med, for der er saadanne store, søkkvaade myrer op paa sætrer, kan du tro! . . . Men far, stakkar, faar ta den store tunge rypeposen; og der skal vi spænde to store uldtæpper udenpaa, stappe ordentlig i, saa han ikke skal kunne stryke sin vei fra dig! . . .

Anna gik uden at vente paa Nils's svar og gav Halvor besked, at ja, pastor Brosme 12 – Kinck: Præsten. vilde komme derop allerede iaften og holde gudstjeneste der imorgen. Nils saa ham lange ud gennem alléen, for at faa det i tide bragt gaard imellem og rundt paa slaatterne, at præsten vilde præke paa fjældet imorgen. —

Om eftermiddagen, da far og datter gik avsted, stod Anna igen, ligesom plantet saa trygg paa tunet, fri uro og sjæle-slit, og hun hadde igen overtat bindingen, som hun rækked op, munter leende: — Nei du Bol! du strikker nok for fast! — Og der var atter den gamle humor i stemmen: — Adjø med dere da, støilsfolk!

De to steg opover sæter-stien — den laa om Juvet. Det var hedt i solen opover brækken. Og faren rugged overdrevent under rypeposen, for at syne sig og vise at han blev i billedet «støilsfolk». Den lille gisped av fryd, naar hun snakked — det var som det ustanselig smaahauked inde i hendes bryst.

Da de var naadd ind i Juvet, stansed faren op i bakken lige imod husene og ledte efter en sten for at sætte sig: — Hvor vakkert stuen derhenne ligger! sa han.

Da blev hun pludselig alvorlig, og hun svarte — og en underlig isnende, enstonig pathos gik i ordene: — Der bor den fæle maleren! Det lød ganske løierlig i den lille mund; det var Anna's stemme udspædd. Men det kom saa uventet, at han skakked paa hodet, lytted, søgte interesseret i hendes ansigt. Han skimted at hun ikke i øieblikket selv forstod sit sinds skælving; men uviljen imod det menneske derhenne i stuen hadde hun uudslettelig faat ind, og den var hende allerede hellig — simpelthen en religion!

Emma satte spændstig forbi faren, og tvang ham til at reise sig med det samme; han rusled videre uden at faa betragtet stuen. Han saa paa sin datters moraliserende rygg, kold av forundring; hun ligned visst ogsaa moren i det mørke store blik, der var tilløb til det samme rigt spillende mors-ansigt.

Om lidt sa hun snusfornuftig: — De har det nok just ikke for godt altid, slike kunstnere.

Han smaalo over den lille mund, som strammed sig veslevoksen om den kristelige smaaborger-fornuft, og svarte ikke. Men han skønte nu med ét hvad mor og datter gik og pludred om paa sine aften-ture ud til uren: den lille indpodedes de rigtige antipatier! — Var det ikke fru Berg som gik igen: det gjaldt at vænne barn av med at slutte sig til fremmede mennesker . . . «den moralske kalvegare»?

— Og idag var datteren sendt med for at «redde» og genreise faren: «vi venter paa dig, Nils Brosme» . . . for at indgi ham rene, barnslige uskylds-tanker? . . . et redskab til at holde ham fast, saa han ikke strøk sin vei, som moren saa skælmsk bela sine ord? . . .

Veien tog indover nogen myrer og væk fra Juvet. Her inde i skogen mødte Emma sine første multer. I kanten av myrerne stod bærene, paa tuerne hvor der hadde været ly mod nordvesten; under granerne stod de derfor størst, med frodigt græs og høi stilk, dækket av baret. Hun flød ud uden grænser, som en fra byen gør, yr over de rødkindede bær. Og i denne barnslige fryd vilde hun tydelig gøre det godt igen ligeoverfor faren: hun sanked multer til ham, og hun tagg faren at han skulde ta imod, hvergang han sa nei. Han maatte spise for hendes skyld; hun spiste næsten ikke! Hun var selv en multe med de røde kinder.

Men her under trærne blev han staaende, mens hun sprang om og plukked, og han sank langsomt hen i underlig sviende tanker igen, i de hedenske anfægtelser; der kom seilende allevegne fra, ligesom lunete høisommer-vindpust her i de lubne multe-tuer, løse spørsmaal og svar, i en dialektisk rækkefølge — først som en slags fortsættelse paa noget han og Anna hadde rørt ved; og det arbeided inde i ham, han rynked panden og brynene: . . . Det er stolthed, som avholder én fra at bedrage sin hustru; thi éns selvfølelse forbyr én at gaa med en søleskætt paa ryggen: er ikke den bevæggrund av udelukkende hedensk udspring? . . . Saa svarte det præstelig: hvem har saa stemplet utroskab som søle og smuds, om ikke den kristne morallære! . . . Saa sa det paany: begrebet utroskab og bedrag var til tusener av aar før Kristus! . . . Der kom andre tanker: Var barnet idag sendt med som detektiv, som fonograf, for at udfrittes under aftenturen til uren, om alt man hadde snakket om? - Ja, det var i valg av midler at éns stolthed kendtes! . .

Denslags viltre spørsmaal, som reiste sig og saa sank og blev væk, de frigjorde ham ligesom; de løfted ham langsomt endog op over alle hensyn til hans barn — til dette søde multe-fjæs! Og stundevis opover stien mellem tuerne blev han rasende: faren i ham fordamped som dugg for solen og steg tilveirs, for at bli en fri sommersky høit paa himlen! Han tænkte uventet paa pastor Berg, som i sansesløst sinne, lig en vandal, saged sig helseløs

paa lønnetræet, saa blodkar brast, for selv at være den høieste paa gaarden i livsudfoldelse . . .

Da han i kvældingen naadde frem paa sætren, var det musestille mellem selene av hemmelighedsfuld forventning og spænding; man vidste jo hvorfor præsten var kommet hid op, at han skulde snakke pagteren tilrette. -Man svarte ham, at kallen ikke var kommet tilbage fra slaatten endnu. Og de adstadige gik en tur bort paa sætervangen med han far og talte fortrolig om tilfældet. Imens satte Emma sig paa en sten og vented et stykke væk. - En sa at det var blit rent galt her forrige kvælden, da der var kommet en fant over fjældet: de to hadde slaat lag og fór paa fjældet efter jenterne som ungdommer, begge; og fanten var nu ung nok, maavite. De hadde samlet sig til igaar aftes og jaget fanten av slaatterne, saa han var ialfald borte herfra, hvor han end ellers holdt til. Men kallen blev heller værre og ikke bedre: ja Lilleækreenken kunde fortælle! for hende hadde han eltet midt paa klare dagen her imorges op gennem slaatteskaaren bag Hestanut-kampen og frempaa, og det var just paa nippet at han ikke hadde skræmt hende udfor. Saa hun var nu strøket hid til selene fra slaatten for at være i fred. —

En sa bent ud, de kunde ikke ha et slikt levendes gaaende længer løs her oppe paa sætervidden. - Og Lilleækre-enken stod færdig paa volden til at fortsætte for han far, som hovedvidne: nu var hun saa sørgelig leitt av ham igen! Hun gik i detalj, uhyre sedelig opskørtet, hvordan han fór udover fjældet som et dyr, fordi hun holdt sig ren; saa folk maatte le sig plent ihjel: selve husbond! sa de . . . Det var denne fanten sin skyld: hun saa straks, det var noget illt han spiklerte paa. Men da kallen saa kom tilbage paa slaatten, saa skal du ha tak! — da fik han ikke komme til saameget som saa! sa hun; nu kunde han nøie sig med gamle Mari idag der borte ved høistakken . . . Et fint bøle! . . . For hun selv vilde holde sig ren, nu ti gange mer end før! . . .

Nils lytted til ordene og oprøret; han skilled tydelig glimt av skinsyge bag den sedelige harme: hendes strikte optræden idag var hævn over ham, som i den grad ingen kostforagter var at han elted vildt udover heien, og nu endog nøied sig med gamle Mari.

Men som hun dunsted ud i dette ivrige hvisk om kallens færdelag ved de forskellige leiligheder, kom Emma til; hun kom stikkende frem med en mine, som her hadde hun ret og pligt at være tilstede, ja i fornødent fald, gribe ind. Hun trak faren tilside og sa halvt hviskende, men der var den samme instinktive skælving ligeoverfor dette menneske som da hun snakked om maleren, den vigslede uvilje og hellige modsigelses-lyst: — Hun Lisbeth er fæl!

Han svarte med stræng fars-stemme og høit, saa de omkringstaaende paa volden hørte irettesættelsen: — Nu kan det være nok med din næsvished!

Da gik Emma fra dem og satte sig fornærmet.

Og de andre blev ved; — han kunde ikke være rigtig, kallen, sa de, og derfor mente Halvor Bratthus, de helst skulde til doktor med ham: hadde de ikke lov at ta ham? — Det er lidt svært at trække op grænsen her paa det punkt, svarte Nils. — Ja, det var ikke forbudt i loven, ta én til doktor imod éns vilje? spurgte de; for de vilde jo éns bedste? Men nu kunde han gaa bort i Hestanut-skaaren, hvor han huserte, og selv se.

Og de viste ham stien. Hvorpaa han far med den rigtige, beslutsomme sjælesørger-mine la indover til slaatten.

Der stod smaagran bortover avsatsen, som førte til slaatten. Og blaabær-ris. Hvidlægget

bjærk. Slaatte-skaaren laa trangt og lunt og imod syd, lige i synet for den som kom kørende nordover dernede i dalen. Han hørte stemmer foran sig bag smaagranen; derhenne var teigen ryddet, og han gik forsigtig nærmere, og stansed saa. De trætted visst derhenne: han hørte kallens stemme. Han saa mellem buskene at de holdt paa med en høistak; den første var gaat av paa midten for dem og laa revnet rundt om, og nu maatte de sætte op en ny. Kallen skældte som en tyrk paa gamle Mari: det var hendes skyld, sa han, siden hun ikke vilde være oppe og ta imod! han var for tung. — Hun svarte harm at det var ikke raad at være oppe, naar han, som stod under, fór slik ad: - Skæmmes du inki, gamal man! sa det. — Saa sutred han og var saa blød i stemmen som til en unge; saa tuted det som en hund, kvinked, peb: - Vil du slettes inki væra snil daa? - Stadig skiftende; begyndte paa igen; retted sig pludselig, skældte som en tyrk: — Vil du væra snil, dit helvetes spøkjelse! . . .

Komiken tog Nils; han vilde først rømme, og han snudde. Men straks henne paa stien mødte han Lilleækre-enken, som var fulgt efter ham av nysgærrighed; hun klukked: — Høir!

høir! sa hun, med de snedige brune øiekast, som Anna ikke likte. Han lod som det var hende han kom for at stanse: — Jeg ønsker at tale med ham alene, Lisbeth! sa han myndig.

Han vendte tilbage, kræmted og traadte saa præstelig frem paa den aabne slaatteteig. Gamle Mari randt sky væk. Pagteren og præsten satte sig jævnsides under høistakken, og kallen fandt sig andpusten et straa. Han var hvidhaaret og skægløs; Nils la idag især merke til de blaalige, visne læber, som suged og spytted sultent; ansigtet var blegt og ligesom lidt prikket i huden, som han hadde hat kopper engang i en let grad; en stor hvælvet pande; en krum, liden smule ørne næse — et pragteksemplar av blond arisk race; smaa lyse staaløine, nu skvættne — Nils trodde — av syndsbevidsthed; det var ellers sønnens, Kalvehagens, øine.

Høistakken kalved for dem, sa han stakaandet og glipped med blikket, idet han skotted efter gamle Mari, og øinene var ikke jente-olme.

— Her er nok ikke alt som det bør være, min kære Ivar, begyndte Nils værdig og med rynkede bryn. Kallen randt paa emnet straks og gik løs paa alt dette sladder og fanteri, som kvindfolkene fór med; — og nu tilsidst, ja saa var det da det at hun Lilleækre-enken skæmte sig selv ud ved at si at han hadde eltet hende og fornærmet hende!

— Jamæn hadde du ikke ogsaa det, Ivar? — Men han vented ikke paa svar; han godsnakked vekt med synderen, mild og utrygg: — Du maa da ikke finde paa den slags, du som er slik en klog mand . . . ødelægge dit gode navn og rygte . . .

Kallen strøg sig bortover munden og mumled ligesom med sig selv, at uf! han var saa saar paa læben!

Nils blev ved uforstyrret som første gang:
. . . Gøre dig selv til nar for bygden! Du maa
vise selv lidt respekt for dine hvide haar. —
Han snakked saa lun i tonen at gamlingen
gang paa gang skotted varsomt over denne
matte skrape, mumled saa paany: . . . saa saar
paa læben at —!

— Er du saar paa læben? sa Nils pludselig. Det var alt det kolde vandet én drak i sig heroppe paa fjældet, svarte det.

Om der ikke var nogen ting som hjalp for det?

Da svarte kallen med en rolig selvfølgelig stemme: — Jau, pattemjølk! Naar du kunde faa dæ ner i næven din, elde og paa ei skaal.

Nils forstod ikke helt: — Pattemjølk?

- Fraa eit kvindfolk, ja!

Præsten famled ligesom svimmel ved det uhyggelige gufs nede fra en avgrund: — Ja?
... jeg forstaar fremdeles ikke ...? hvorl —?
— Saa reiste han sig braatt, avbrød det hele, sa: — Saa ses vi ved gudstjenesten imorgen, da, Ivar!

Han randt hjemover stien til sætren, forbi Lilleækre-enkens forslukt lyttende øine. Han sa til dem som stod paa volden og vented, at han maatte være alene i aften i selet — han skulde tænke lidt over teksten til imorgen. Han la sig tidlig.

Men han blev liggende vaaken i det skumre sel. Det rev i næsen av lugten fra gammel sot og røk, det dunsted raat og fugtig melk. Han tænkte paa kallen. Han laa længe vaaken og lugted ind den raa melk — det var tilsidst ligesom et levende væsen herinde, som det oste raat av, det og kallens arrede ansigt flød sammen — og han hørte sommernattens varsomme vindpust pusle ude om sels-hjørnet og bortefter de gule og grønlige smaa vindus-

ruter; lille Emma laa ved hans side i den brede sels-sæng og sov tungt, efter idag at ha gjort sit første lille barne-forsøg til farens redning. Han tænkte: Var han ikke ret og slet hedning der han sad, kallen? hvor var blusselen og blygheden henne? . . . Var det bare den senile erotik, som var saa ustyrlig? . . . Eller var det han som var bygut, som ikke opfatted dette urædde natur-gufs rigtig og la for stor vægt paa det? . . . Men var ikke denne naive, naturlige skamløshed netop skillemerket mellem hedendom og kristendom, at «dyret i mennesket», som det hed, hadde selvtillid og var myndigt? . . . Han laa vaaken til det igen var fuldt dagslys derude paa sætervangen. Der skalv et rødt solskær, som om der smælted og drypped løs hidsige smaa fræsende draaper stod ind i sængen til ham gennem de smaa ruter; han hørte det skrike i en sels-dør ensteds, et melkespand sang. Og først i denne uudtømmelig sprutende ildmyrje kendte han sig med ét dødsens tung og træt; det kunde ikke kaldes tanker tilsidst — spørsmaalene drypped blødt og smælted løs ustanselig som sol-dryppet der ude. Da sovned han ind en times tid.

Han vaagned av at én stod indenfor og varlig trak døren i efter sig igen, næsten løfted i den, ligesom for at ingen unødig skulde vaagne. Det var Halvor Bratthus.

- Den karen saa flittig? gæsped Nils.

Og Halvor fik det propre, spidsbrynede hunde-blik, da han svarte; han vilde finde han far og snakke lidt om kallen; han hørte de klaged at han ikke hadde været fri for at ha været ude og løbet inat igen: nu vilde de til doktor med ham! sa han. Og han skulde jo sydover alligevel til sagfører for at faa det gave-brevet i rigtige juridiske former. Saa kunde han ta kallen med.

Nils stod op; han svarte at det trodde han der ikke kunde være noget egentlig til hinder for — at si, hvis han da selv godvillig gik ind paa det. For tvinge hadde de naturligvis ikke ret til.

Da blev den anden pludselig udfordrende haard i stemmen, kamplysten: var han kanske vel bevaret, nu, kallen? . . . Emma vaagned av stemmen og satte sig op i sængen: — Den fæle pagteren! sa hun hæftig ud i luften, før hun endnu var vaagnet. Men Nils holdt sig uryggelig rolig og vasked sig, mens han svarte, kold i øiet under de rødkantede laag: det var ikke saa lige til at trække skillet her, — men, hvad mente han egentlig? — Jo, om han far

ikke vilde sætte ham det som betingelse for at bli staaende som pagter, at han skulde søge doktor for det? — Nils smilte lunt og sa, for at slippe over i nyt emne, siden datteren sad der: — Eller ogsaa faar han bli redaktør som pastor Berg! — Men Halvor Bratthus gik ikke med paa nogen munterhed: ja, om de fik lov til at true ham med det, siden præsten ikke vilde skride ind? — Det hadde han ingen særlig grund til at nægte dem, svarte han; — men pagteren hadde nu sin klare kontrakt. Og gik ud av selet fra de to.

Han stilled sig ud paa sætervolden i morgensolen; han hadde endnu den grosvangre raa melkelugt i næsen. Der kom allerede kirkealmue paa stierne langt derinde i nord, og søndenfra kom der ogsaa. Mens han stod og saa paa dem, steg Halvor og Emma ud av selet, og hun gik hen til faren og sa at hun vilde hjem — der var næsten hysterisk trods i ordene. Han svarte haardt: — Vi gaar, naar den tid kommer, bassen min! —

Volden sad hvidspraglet av skjortærmede mennesker, da han hadde spist frokost og var færdig til gudstjenesten. Der stod igen ligesom levninger av en grundmur nede paa vangen, som sagnet fortalte, efter en kirke i ældgammel tid; dernede hadde man samlet sig for at høre præken, for der var der indviet grund. — Han begyndte straks opbyggelsen. Han holdt en av disse prækener, hvorav han vidste der gik tusenvis paa en søndag, om fald og synd og genreisning ved Kristi naade.

Det var sollys, stille dag. Himlen var uden en sky. Der var striber blaa fjældvande indover heien, og aasrygger gik til sneds og ind i hverandre, stængte av utallige smaa høifjælds-verdner. Og et par steder reiste fjældet sig, saa ingen skog kunde slaa følge uden det sølvgraa vie-kratt opefter bækkeløbene, og hver kampesten blev her grønlig graa av den veirhaarde mose. Blaaere og blaaere blev det, jo længer borte det var; og hist og her høit oppe laa der hvide sneflækker og myste blinkset gennem soldisen. - Nils saa ogsaa paa disse, som nu sad her omkring ham. Gutter og jenter hadde skilt sig som i kirken og sad hver for sig. Her sad «arieren» med de kridhvide haar og de sultne læber. Der sad unge vakre jenter med de lattermilde tykke øienlaag og de skøieragtige mundviker, færdige paa første vink, og smilet napped allerede i de let opbrættede læber, naar de skotted bort paa kallen, den uvorne stor-synder. Her sad unggutter og skuled

under brynene bort paa jenterne, for at møde deres øie, naar det vendte tilbage fra storsynderen . . . Skælvende sommerlys var der over disse. Søndag! sollys! Og hans sjæl slog pludselig ud i flamme, blussed — den uerfarne byguts sjæl, som slog ud i ekstase, fri murvæggerne. Hans øie saa bare hvidt! — det maatte være slik blindheden kom over menneskernes syn, at alt hvad man saa, blev hvidt lys. Hans sjæl var som et vinkar, som gæred og skummed boblende over alle bredder: den flød ud i synsranden, ud i alle synsrande!

Hans præken blev visst en eneste distræt ramse; han tænkte hele tiden paa siden av den, og ingen levende magt i verden kunde hentet ham ind igen. Det var de gamle «anfægtelser», som kom i nye klær. Han tænkte pludselig paa naturbegeistring: i byerne hørte den til de «ædle nydelser». Ædel nydelse hed altsaa en saadan fryd, som tog sans og samling! Men den hadde jo i egenskab av verdslig hensunkenhed ingen tilknytning eller hjemstavn eller ret i religionen og den hellige skrift; altsaa: den var udelukkende menneskelig, eller hedensk! . . . Men en seminarist svarte: jo, den hadde en ubevidst tilknytning, idet den indirekte indebar en hyldning av skaberen og

^{13 -} Kinck: Præsten.

hans værk . . . Vel! Men da kunde jo ikke den menneskelige natur være i bund og grund ond, siden et slikt sansesløst opkomme av nydelse, som sprang direkte som en drift ud av den menneskelige natur, ikke var syndigt. Thi en i bund og grund ond natur kunde selvfølgelig bare gi fra sig onde følelser - ialfald hvergang den saa ustyrlig var sig selv . . . Og tog man først bort djævelen og vor naturs bundløse fordærvelse, tog man overhodet skillet bort; thi da blev det som hed religiøsitet og liv i gud, en vilkaarlig udryddelse av natur-egenskaber og jagt paa drifter, som i sin vilkaarlighed og ytterlighed kom til at ligne den, menneskerne i natur-riget opmutred ligeoverfor rovdyr: her inden kirken var skudpræmien løftet om evig salighed efter dette . . .

Præstens hjærne arbeided vildt og frit. Han kendte nok sine læber røre sig over præknens ord, men han syntes det var andres og ikke hans; og han hørte ogsaa sin stemme oppe i solriget, men den lød som en fremmed. Det var i det hele et under, at han ikke rent kom ud av præknen. Men alle disse tankevildelser hensatte ham i underlig stigende henrykkelse, løfted ham op og ind under en ny, rig helheds-følelse, som var selve livets, hvor

der var spil og modsigelser og perspektiv, saa han svæved høit over trægrænse og gudsriget — et frit menneske i rummet, uden gud over sig, uden djævel under sig!

Da han var færdig, saa han sig forsigtig rundt paa almuen, med de kolde smaa øine; han syntes i det samme der sad en flok døde omkring sig -- han tænkte pludselig paa det forheksede slot i eventyret: var de ikke alle som stunget av søvn-tenen? Hadde de siddet slik i hundrede aar? eller i fem minuter? . . . De sang en salme. Han sad hensunken efter talen, næsten mat; — det var et under at det gik som det gik med præken! - Der var dem i almuen som nikked til hverandre, da de reiste sig, med taarer i øinene, at aldrig hadde de hørt en mer gribende tale. Nils opfanged nikket, og han mindtes pludselig doktorens forfarne ord, da Kalvehagens blødning stansed trods ham: det var nett det jeg spiklerte i! -

Nils gav sig tidlig paa hjemveien. Den lille blev i begyndelsen efter og vedligeholdt den fornærmede, lidt trodsige mine. Men da han var vel ude av sætervolden og unna folk, sagtned han straks sine skridt — han var endnu i sjælen svævende og seilende som en

sommersky. Men nu fik Emma hast og satte foran ham paa stien. Han vilde stadig sætte sig og hvile; men hvergang han ledte efter en sten, begyndte hun at mase, at mor vented Han svarte aldrig, han med middagsmaden. lod som han ikke hørte. Og hun gik ustanselig videre i stundesløs iver. De naadde tilsidst ned til myrerne, de gik i kanten av dem; der var et lidet fjæld-vand. Saa naadde de frempaa, og de hadde Juvet med den tætte granskog under sig og Hestanut-uren søndenfor. De saa ned i dalen langt ude, der den laa med sine aasrygger som vekselvis gik til møtes, stængte av og stykked op dalføret i de smaa verdner som hed «sôkn». Her oppe paa rabben var der blaabærtuer; den laa saa høit at der endnu vokste tufser av stutt, trindt fjældgræs her, og lavstammet, knudret bjærk vred sig trodsig frem gennem livet ligesom kæmpende under en banlysning, for de kolde vinterdage huserte nordenvinden stygt her frempaa; de stod krøket udover brækken som vældige knagger. Nu var der familje-liv og troste-skvatr oppe i de stussede kroner: i blaabær-tuerne under var der jo mad lige ind i husdøren for fuglen! - det var rundt om paa blade og sten raad til at se, at familjerne ikke var kostforagtere. Men endog

paa en stille dag som idag var der ligesom fjern fossesus i luften her paa den vindhaarde rab; det blaaste forresten bare med et og andet vindpust, som da gik rislende gennem bjærkerne, saa de viste sine blades hvide vrange.

Her la Nils sig ned, med en blaabærtue til hodepude, og blev liggende og stirre frem for sig indover mod fjældet og vidden; indpaa heien saa de endnu herfra en blaa stribe av et fjældvand. — Hans lille pige blev staaende og gnaalte at de skulde gaa. Han svarte at han var saa doven.

Da fik hun med ét sin veslevoksne mund og sa: — En faar gøre ogsaa det som ikke er sødt for kød og blod!

Men han lod sig ikke forstyrre av komiken. Han svarte bare at hun var da stor nok nu til at finde hjem alene; hernede begyndte jo straks Juvet, saa der ikke var tale om at ta feil — brede veien!

Hun sprang. Han blev liggende og stirre. Det var som hans sjæl fimred med blinde barnefingre for at hitte paa udtryk for henførelsen. Han ledte ogsaa efter papir — fandt et brev; han skrev ned linjer paa konvoluten, med lange mellemrum:

Sig fjældvinden kasted om glatslipte nut og fløi over solfyldte skolter rapt, den rusked og rev i lyngen trutt og bøied og slet i græsstraaet kjapt.

— Og myrsnipen peb iblandt.

Men tæt bagom rabben var stille liv:
der tjernet sig speilblankt spandt, og ind mellem sølvlyst, vindbøiet siv laa hvideste vandlilje-skaale.

Forst øverst i tjernet fik brisen magt og knuste — den dævel! — dets sovende ro og kruste i blaafriske rosser hen, mens smaabølger klasked og lo. — og smatt saa — den viltring! — sin vei ind i lyngen igen . . .

Jeg strakte mig ud i bærlyngen træt, og oiet drak vin av brungrønne vidde med sneprikket blaafjæld som bæger rand: Aah! fjældbrisen lufted og feied let, og minnesløst timerne rann! . . .

Slik svir alene paa heien at sidde!

Men da han var færdig og hadde gentat og gentat verset for sig selv, var det ham en plage, som en sugende, ustillelig tørst: — Nature morte! blaaste han haanlig. En blev saa ulidelig tørst av natur uden sjæl; han hadde aldrig skønt maleren dernede i Juvet saa levende som nu idag! — Han snudde sig i

bakken, han la sig skuffet og dødsens trist næsegrus i mosen og ønsked sig døden; han vilde ialfald sovne helt væk fra pligter og sogn! Og han reiste sig paany, rabled trodsig tversover konvoluten:

Jeg sprælled lænket, rykked vildt i jern og bolt, som Loke, smedet fast paa graastens-hellens egg: mig ingen Sigyn skaalen imod ormens edder holdt!

Han la sig igen næsegrus. Han tænkte, med ansigtet boret ned i mosen: dyrene var lykkelige! de steg ikke som sommerskyr imod himlens blaa, for i næste nu at grave sig gennem mose og lyng ned imod jordens indre. De vassblanded heller ikke sin smerte med literære billeder

Som han laa der slik, hørte han en stemme over sin rygg; det var Auna's. Hun forsøgte sig paa humoret først: — Den karen saa flittig! sa hun. Han rørte sig ikke og blev taus som før. Saa tog hun i ham: — Du sover da ikke, Brosme? sa hun, og hendes stemme var lidt skræmt.

Da snudde han sig og reiste sig.

 Hvor blir det av dig? sa hun og strøk tvilraadig én gang med haanden nedover hans kind.
 Maden venter paa dig hjemme: kylling og deilig salat!
 Emma er visst allerede nede. Men hans øie saa fuldstændig fremmed paa hende; han skimted paany denne tvil i hendes ansigt, fordi han igaar hadde ledd høit av kallens erotiske tilnærmelser. Han sa:

— Man skal ikke sende børn i korstog, at udrive den hellige grav av hedningernes hænder. Fru Berg har lært os, at de gaar bare ynkelig til grunde. — Hun studsed. Han tog sig hurtig for panden og spilled ligesæl: — Jo. Ja. Du har ret! Jeg sov visst . . . Ja den pagteren vor, du ved, er virkelig for galant mod det smukke køn . . . Gør haneben i øst og vest . . . stormkur selv til gamle Mari!

Da sa hun pludselig tørt: — Du tar det fremdeles fra den komiske side?

Han blev ved: — Men nu skal din erkeven Halvor Bratthus ta ham med sørover til lægebehandling.

Hun retted sig og ligesom avgav tjenstligst melding — han skimted det kendte blunk av fryd i hendes øie over, at hun hadde nye opgaver til ham: — Fanten er set nede i dalen idag. Imorges blev Bol skræmt, da hun var ude i Hestanut-hagen for at melke hjemmekoen. Han kom helt op forbi broen efter hende . . . Men du forstaar naturligvis hans stormkur, ogsaa, du!

Allerede samme kvæld naadde der nye rygter om fanten til Røysland præstegaard. Lilleækre enken kom ned fra slaatten ud paa eftermiddagen; paa Leite hadde de fortalt hende at en mand hadde været bortom hos maleren i Juvet og bedt om mad; men der hadde jenten stængt som sedvanlig — han hadde faat sig leveret en brødskive ud paa dørhellen. Der var nok ellers snart plads for ny fant deroppe, la enken til, — efter som folk vilde ha det til: der var graat og tænders gnidsel og dyb sorg, fordi maleren tænkte paa at reise — hihihih!

Og sent om kvælden, da præstegaards-Bol kom med melken fra hjemmekoen, hadde hun ovenfra postveien set noget bag udslaatteløen paa flaten ud ved uren — hvem det nu var: en kar stod der, sa hun: . . noget illt han spiklerte paa, fyren! — Der blev stor opstandelse om kvælden, det stod som et gufs av gru ud av øinene paa alt hvad kvindfolk var: fant nede i bygden! Kanske det var han som netop var rømt fra distrikts-fængslet! der brød jo altid ud nogen ved høisommer for at lufte paa sig. Og de kærringer som sad igen hernede i dalen, fór gaard imellem, klumped sig sammen og snakked; ingen turde ligge alene paa gaardene den nat. Jenterne flytted ogsaa ind fra stabburene. —

Men det Lilleækre-enken egentlig vilde putte i Anna om kvælden, var at præsten hadde saa at si bare skøiet med kallen -- for hun var kommet til at staa slik tilfældig bag smaagranen og høre det; tog én saa lemfældig paa en grov synder, kunde nogen hver forudsi, hvad granneskabet hadde i vente, naar nu høsten og de mørke kvælder for alvor kom. Der fór en dydig hoffærdighed i de træske øine og hun reiste nakke: det var særs bagvendt at én ikke skulde faa gaa i fred for selve præstepagteren. Ikke engang gamle Mari, hihihih! — Det eneste blev om Halvor Bratthus kunde ta ham med sig til doktor . . .

Anna spurgte ogsaa Emma nøie ud, om det ikke hadde været moro paa sæter-turen. Men den lille hadde bare git nogen mutte svar, som moren ikke fra først av forstod, fordi hun ikke vidste, om vrantenheden gjaldt hende, som udfritted, eller selve turen. Men efter det indblik Lilleækre-enken nu gav, saa trodde nok Anna at hun forstod den lille. —

Og da det tidlig i otten næste morgen blev meldt i køkkenet at fanten nok hadde været indom selve præste-stabburet inat, hvor en spekeknok var blit borte, og Bol saa lidt efter kom springende udenfra uren, rød av sved, og meldte: nu hadde fanten eltet hende helt fra hølen opover til broen! — da fór Anna op: — Nu skal der skrides ind!

Nils var vaagnet i kontoret av snakket derude. Bol forklarte videre, at hun hadde vasket sig i hølen, og da maatte han staat paa lur ensteds bortunder granbaret: hun stokk slik, at hun hadde ikke faat klærene skikkelig om sig, før hun var her over broen!

Anna sendte ilbud op paa fjæld-slaatterne, at folk maatte samle sig til dalen øieblikkelig og se til at fakke udyret, — jage det ud av bygden ialfald! De maatte fremforalt naa Halvor Bratthus, før han forlod præstesætren, — hilse og si at han fik reise sydover straks med kallen og saa paa gennemreisen faa meldt fanten til lensmanden. — De fik hjælpes til, alle

som kunde nu; de hadde nok med den fanten der var før i bygden! . . .

Nils stod hurtig op, tilintetgjort under dette voksende skred av pligter. Og Emma holdt sig i begyndelsen sky unna al den energi, som pludselig stod ud fra moren. — Han mødte Anna, som hun kom ind igen fra alle beskederne og ordrene: — Er der fant i bygden! sa han med et mangetydigt smil.

- Jeg sætter al min kraft ind paa at genreise dig! Hun brydde sig paany ikke om at datteren stod herinde og hørte paa; for nu var det skedd saa alligevel noget mer, noget mindre, hvad vægt laa der paa det! Jeg har sendt ilbud op efter Halvor Bratthus: han skal køre sydover og melde det og ta kallen med til doktor!
- Men først maa han jo op i øvredalen og hente hest og karjol.
 - Han kan ta vor!
- Nei! Jeg har selv brug for vor engang idag.
 - Du er syg paa sjælen, Brosme!

Han saa op, begeistret som dengang han saa op mod den revne stormhimmel og sa at der vokste liljer paa jorden: — Tænk, fant i bygden! — Og tørned ud av spisestuen uden at ha rørt frokosten.

Anna fulgte efter og var høimælt: — Forunderligt at det netop kan komme til ligesom at spille en slik rolle for dig. Der er jo andre i bygden. Der er bra mennesker, hædersmænd, kærnekarer, der er øvredøler: Jeg synes rigtignok ligesom at de maa ha vel saa stort krav paa éns interesse.

Han dukked sig snedig: — Hyss hyss! Ja du har ret . . . Skal bare ud, prøve at male . . . den tidlige morgenstemning med sol og fløiels-graa dugg i græsset — jeg har ikke forsøgt paa det endnu.

Da kom datteren til, og der skalv den hellige, fanatiske modsigelses-syge i hvert ord: — Du tar jo heller ikke malergreierne med!

Han ligesom flagred væk fra dem, flaksed endog med armerne: — Aaja, det er ikke saa nøie.

Emma sa igen, som han gled over tunet, med tydelig foragt for hans paaskud: — Der er heller ikke spor sol idag! Overskyet, jo!

— Hjælpe til med at faa udyret ud av dalen! ropte han tilbage.

Nils tog avsted paa fastende hjærte; han gik ud alléen og svinged saa sydover mod uren. Han fór snart. Men da han var vel over broen, steg han ned fra veien, over grøften, og gik langsomt bortover til slaatteløen. Han saa ind

døren, hvor der for et par dage siden var stappende fuldt av høi helt opunder; nu var der blit et hul eller en gang under dørbjælken som efter én, som var krabbet ind. Høiet var sunket indenfor ogsaa: der hadde tydeligvis ligget folk i utløen om natten. Han dukked nakken og krøb ind; der var et dybt bol midt i løen, naar man kom ind. Nils satte sig her i høiet. Han hørte vindtrækket pusle i tørre høistraar op paa beten og indunder spærrerne. Det blev saa lydt i verden av den puslingen, det blev ligesom med én gang ogsaa saa mange lag indover i det som hed samfundet. Og det ene lag var ikke daarligere end det andet; hvorfor skulde det være det? Men her sad han, en repræsentant for dette lille brutale bygdesamfund som kræved fanten fakket, for alle disse selvgode, storsnudede -- «bra folk» kaldte de sig selv! - som siden hadde forret paa at dø «bramfri»! det var egentlig indædt nid som nu gjorde sig gældende hos disse, fordi fanten gik og slang ledig midt i strængeste høiaannen, fordi han seiled sorgløs som en spaan for indfaldenes vind og vove . . . Og som det pusled rundt om i de tørre høistraar, skrælled han

bete — tommerstokken tvers over fra langvæg til langvæg.

langsomt av sig alle sine pligter som sognets sjælesørger: . . . Der var fant i vore sind! Sjælen inde i en nordbo's bryst blev aldrig andet end en luskende fant — at si, hvis det var en sjæl! I andre lande, der syd, var det kun forbryderen som drev omkring slik rotløs fra folk; men her var det fredløse liv selve den levende, frihedstørste sjæls usle, forudbeskikkede kaar! . . .

Nils sad længe derinde. Da han tilsidst krabbed ud, følte han det som han nu for første gang i sit liv virkelig hadde laast sig inde i lønkammer.

Det var graaveir herude. Det lugted alt kløversødligt av alle volde — de veired regn. Han gik op paa veien, han rusled paa maa faa udover. Han kom over broen; han saa ovenover grantopperne ned i den lumre sorte høl: der hadde altsaa Bol vasket sig, da fanten stod paa lur. Der var spor av nøgne ben i sandet. Han rusled videre udover gennem uren mellem disse husvægge av kampesten, han gik paa veikanten, hvor der ikke var støv. Nedenfor uren begyndte furumoen.

Det var stille og folketomt overalt og lummert av kommende regn — det kunde hænde at der rasled en kongle nedover stammernes bark, ellers var det stille. Her var veien bred og flad; der var rum til mange stier i veikanten her, og den var ogsaa blit brugt — de løb jevnsides avsted sydover gennem moen; det var ligesom to tre kendinger bestandig skulde ha gaat ved siden av hverandre fra gammel tid her og pratet sammen; — og det var vel faa steder paa jorden folk mindre gik jevnsides og prated sammen.

Det var alt begyndt paa eftermiddagen, da han var ude av moen. Sydover laa der gaarder; men først laa der en husmands-plads. Der var ikke folk hjemme her, der stod bare en svær solsikke op til tømmervæggen og passed huset; der var ellers saadd lidt erter derinde bag det stakit av ener-kæpper, — og dem hadde manden gjort sig umag med og flaadd barken av, i mangel av hvid farve, vel forat gærdet skulde være lysende og fint som hos præsten. Her paa denne søndre side uren og moen kom en ny elv ovenfra heierne, og der var en gammel rødmalt træbro over — den ligned en vældig teglsten, som var lagt fra bredd til bredd.

Der faldt allerede lunkent regn her, der var graa flækker av draaper i veistøvet; og det stille regn faldt opover i det udtørkede elveløb, hvor olderen strakte sig frodig udover og gjorde

det trangt som en sand-gang i en forsømt uklippet park. Der var en stor sandevje deroppe paa den ene side av elven, og der risled elvevandet sparsomt avsted mellem rødlige rullestene, og av og til grened en side-strøm sig saa langt paa avveie, at vandet blev rent borte i sanden. Stenene var alt mørke av regnet nu. — Han stansed midt udpaa broen og hælded sig udover og stirred nedi; broen laa høit i luften; han undred sig: kunde vandstanden nogengang være saa svær, at der virkelig kunde bli brug for den høide? . . . Han hælded sig mer udover; det drypped av brostokken; og ørretkøen gik lat dernede og våkte efter de brustne blærer fra dryppen, glefsed borti saadan paa maafaa . . .

Han saa nu at der sad et menneske indunder broen; han sad paa et bærg og holdt benene ud i elven; han smaatralled visst, og teljed lange kødspaaner av en spekeknok og aad. Nils luted sig udover og saa længe paa ham; han sad som en oter, som var kommet paa land med en fisk: det sorgløse dyreliv dernede, som ærgred de bramfri kærnekarer, var ikke det et pust fra det evige liv! . . . «Bramfri!!» — man var sig selv, var man! Og han dernede var en av de faa, for hvem livet ikke

^{14 -} Kinck: Præsten.

var et stykke dilettantisk fyrabens-arbeid, men ganske enkelt var det hele! . . . En bramfri oter!! . . .

Nils gik tilbage over broen, gjorde en sving og kom varsomt indunder til ham. Det gav et sæt i manden, som om han vilde sprætte op til forsvar, og øinene stod som runde oterøine, klipped én gang. Men Nils satte sig rolig paa bærget lidt ovenfor ham. Da reiste den anden sig og saa paa ham; han hadde lyse graa staaløine, sorte barter; senerne laa i tørre folder paa halsen, var ligesom paa vei til at tørke ind til taug. Han snakked hodestup og støtvis, næsten gneldred, som folk som ikke har snakket paa længe — han spurgte hvad han vilde?

Nils svarte — ordene var tonløse av bevægelse og spænding: — Er du den fanten, som elter jenterne?

Den anden pakked ilsomt sammen; det kunde nok hænde det! svarte han og smatt i skorne.

Nils tog sin jakke av sig og rakte ham den, idet han ligefuldt søgte at holde den salvelsesfulde præstestemme: — Sæt østover fjældet og synd ikke mer. Lensmanden er snart efter dig. For du er en altfor farlig kar at ha gaaende løs her. Ta spekeknoken med.

Fanten blev væk indover skogen uden at svare. Men han tog østover, som præsten hadde sagt. Nils sad og saa efter ham; han var tynd i benene, der han fór i tassende hæleløse skor... tætte skridt, sid i buksebagen — gav ligesom fan i det hele! sa hvert skridt. Han skotted ikke tilbage efter ham, ikke engang inde fra tykningen.

Nils blev siddende tilbage en lang stund her indunder broen og saa indover mellem furustammerne, hvor fanten blev væk: Gud, hvorfor var menneskerne flyttet saa langt nord! . . . Men det evige liv var dette pust — samme, enten han slentred halvnøgen langs Ganges, eller han sad under en bro med en stjaalen spekeknok en sommerdag i Røyslands sôkn! — Det regned stilt videre, i en dalkløft langt ude laa der alt en hvid taakedott dødsens stille og betænkte sig.

Nogen kom kørende ud av moen og ind paa broen; han hørte det skrangled i en løs fjæl: det var præstegaards-karjolen alligevel! Hans vilje og nei gjaldt ingenting længer!.. Det dured over hans hode av hovtramp. Veien svinged lige i den søndre ende, saa han saa hernedenfra hvem kørte. Bagpaa karjol-fjælen sad kallen, som en bagbunden fange og skulde

til doktor. Opi sad Halvor Bratthus som slutter; han tog altsaa avsted fra travleste høiaannen, brydde sig ikke engang om forinden at bærge ind tørhøiet for regnet! Kallen sad lutende som en forbryder. Han blev naturligvis døvstum ogsaa, naar de nu naadde frem, som brødefulde skal være, og lod den anden føre ordet. De hadde hast. Det skingred i en løs karjol-fjæl, de blev borte udover en brække der sør

Nils vaagned ved det billede: var ikke livet her et stykke natur-rige? som en dyrefabel? som et grotesk folke-eventyr? med de store, udødelige komiske træk indblandet? -Han vaagned helt ved komiken og reiste sig: Halvor - pligten, som en trygg kakse opi præstegaards-karjolen! kallen bag paa en skingrende fjæl - elskoven, som kom for sent til orde, den skyldbetyngede sjukling paa vei til læge: rider dævelen dig! - For derinde tassed friheden i hæleløse skor, fredløs som en hareunge! . . . Var eventyret ikke vældigt, naar man saa paa det med det rette blik! var der ikke pragt over billedet, over dette sceneri, pragt fra alt hvad der fandtes av farve mellem himmel og jord! Thi alle bevæged de sig i hver sit lag i det som hed samfund, stulled uforbederlig hver med sit . . . Kanske denne komik til syvende og sidst egentlig var naturens sjæl? . . .

Han titted frem under broen. Det smaaregned som før, og vilde ikke gi sig. Saa gik han ud i regnet i bare skjortærmer. Han drev hjemover veien, forbi solsikken, som glodde forundret efter ham, ind gennem furu-moen, hvor der nu var vaadt allesteds; langt inde her mellem stammerne laa der ogsaa nu hvid taake, som betænkte sig. Han blev gennemvaad, mens han gik; hans hvide skjorte blev graa som en strisæk av væten.

Men hjemme paa Røysland præstegaard hadde mor og datter lekt den hele udslagne dag.

Idet faren vandred udover alléen og svinged sørover, hadde moren først ikke kunnet styre sig og ødelæggelsens flom tog hende paany et øieblik: — Hans hellighed! gæped hun. Det hvisled videre ind i ødelæggelsen: om saa hele verden forgik, skulde giften ud! — Skal vel ud og se hvor Bol baded! sa hun. — Rigtig en nydelig far og præst! . . .

Men da var datteren gaat sin vei ud paa jordet, og der hadde hun sat sig trallende, med ryggen til præstegaarden; hun hadde tat paraply med for at kunne bli siddende der længe. Da

moren saa det, sansed hun sig og det slog om i ynk; hun kom bortover til hende, syg i hjærtet, og de rappe store brune mors-øine ligesom klipped løs rædde tanker; det blev ligesom bare øinene som talte, og hun gisped og søgte hikstende at ta i sig igen hvad hun hadde sagt. Først sa hun til hende: - Du traller bestandig, Emma? - Men datteren bare smilte, stirrende avdød i blikket, og blev saa ved med en forurettet mine. - Kan du ikke la være at synge slik? det gør saa vondt at høre. jeg ber dig? . . . Kom, saa skal vi leke oppe i løen, i høiet! - Og som de gik opover laavebroen, hadde hun igen sagt, og forsøgt at smile skælmsk: — Du er visst ligesom blit saa fæl til at tralle nn?

De hadde lekt formiddagen udover. Først hadde de lekt i høiet; de kløv op paa bjælkerne og hopped ned, dalende blødt som i en svær dyne. Det syn, da moren flaksed ned første gang fra bjælken, gjorde datteren rent yr, hun skrek, lo, — og det var jo det hun skulde, for det gjaldt at læge hvad vunde der var; hun tralled heller ikke længer. Bol kom og sa, de fik visst ikke lov av pagteren — de ødela høistaalet og slikt; men moren vilde ikke høre

høistaal — fasttrampet lag av høi i en løe.

paa det: pagteren hadde saamæn nu nok med at passe paa sig selv! lo hun. Og de blev ved. De hadde næsten ikke hat tid til at komme ind for at spise middag. Da var de dyvaade av sved, og deres hoder saa ud som høisaater, med haarbunden graa av græsfrø. De hadde med vilje ikke undret sig over faren, som ikke kom til middagen; aå, han kom nok! mente moren; han vilde jo finde fanten og gi ham en skrape, og fanten er ikke let at finde, for ellers fandt én fanter nogen hver! laged hun ordlek. — Efterpaa hadde de badet fra top til taa paa salen og kæmmet høifrøet ud av sit Salen hadde staat i en eneste latter. Saa gik de en tur udover mod Hestanut-uren, for at bli varme igen efter badet, sa de. regned da, og de bar paraply, men de gik. under hos hverandre.

Nordenfor hølen fik de øie paa faren bort i veien. De undred sig at han kom i skjortærmer nu i regnet. Men han slog munter op med begge armer mod dem. Og da de kom nærmere, saa de at ansigtet smilte av friskt humør; han virked som en unggut med de røde kinder og sin steile pande og det askeblonde tætte haar, som stod saa ungt ned i begge tindinger; næse-tippen var vaad av reg-

net, og en liden smule rød, skalled av i huden.

— Moren ropte, de skulde se hvem naadde ham først! Det gjorde de, de satte avsted og kom springende indpaa ham.

- Gaar du i skjortærmer! sa de.
- -— Det var saa varmt, svarte han, der var fest over ansigtet. Men nu da han snakked, kendte han, hvor han skalv indvendig forkommen; han hadde jo heller ikke nydt mad endnu idag, og var vaad indtil skindet. Han satte med ét i at synge, for at døive skælvingen, og han sang høit, som han aldrig pleied, næsten skraalte, idet han tog begges hænder:

Først øverst i tjernet fik brisen magt og knuste — den dævel! — dets sovende ro og kruste i blaafriske rosser hen, mens smaabølger klasked og lo, og smatt saa — den viltring! — sin vei ind i lyngen igen.

— Hvad er dette for en vilter vise? sa Anna.

Men i Emma hadde pludselig imens det løierlige, trættekære væsen rettet sig, som moren ikke før hadde set, — men det var straks, klart som dagen! et barn av det børstede utyske, som ogsaa huserte inde i hende selv: — Det er isende koldt idag! sa det imod faren.

Men det bed ham ikke det spor nu. Men moren svarte — og hun hadde tillige merket at den lille var hæs av al leken; det greb hende: hun hadde simpelthen braaket barnehjærtet hult idag! Hun sa lunt staggende: — Naa naa, Emma! . . . Men det regner jo, Brosme?

Det gik ligesom pludselig op for ham: — Ja det reg—ner!

Datteren var fremdeles veslevoksen: — Hvor er saa jakken?

Og faren kunde ikke gøre rede for sig; han hadde ligget og hvilt ensteds inde paa moen . . . kanske fanten, den viltring —! Han hadde den ialfald ikke længer. — Hans læber blev ved at plapre, mens han snakked fremover veien, og han hugg i dem et par gange med tænderne, for at holde dem rolige.

Men datteren gled grum, næsten ustyrlig, efter, fordi hun følte skælvingen, og tillige uklart ante, at her var et saarbart punkt: — Latt fanten stjæle den fra dig, da?

Moren derimod sa, for at dække hvad dækkes kunde: — Og saa har du været uden mad i hele dag! Er du ikke sulten!

- Sulten?! sa han langsomt og stansed

op, forundret veirende, som om den glose steg ned paa jord først nu i denne stund.

Da blev hun opmerksom. Men Emma sa haardt som før og slap hans haand: — Var du dernede, hvor fanten saa Bol bade!

- Men Emma! men Emma! sa moren.

Men ingenting bed paa ham idag: . . . Er det du gaar og pjutrer om for noe? sa han bare.

Anna gik videre ved hans haand; for hans skjorte var dyvaad, saa han ikke vilde ta hende under armen.

— Er det ikke deiligt, sa han en gang, — naar det begynder at regne!

Det var jo som ingenting naadde ind paa ham idag gennem dette muntre skall. Var han beruset? Og han ligesom saa sig rundt, underlig forsonlig stemt imod alt. Han sa pludselig mildt, og der var enslags festlig anger i den opløste stemme: — Jeg er blit alene her i dalen. Og saa begyndte jeg at pine paa dig! — Det lød næsten som ved drukne folk, naar den sødladne angerens taare-strøm begynder at risle indover dem med de første lunkne dryp.

Da de naadde saa langt, at de saa frem i svingen, blev de var meget folk, som nu var naadd ned rundt om fra fjældslaatterne for at fakke fanten. De stod der i regnet under pagter-stuen eller ved indgangen til alléen, nogen med taug, nogen hadde en ladet rifle. De agted allerede straks at begynde at lete; men de snakked ivrig og var endnu uenige hvor de skulde begynde. Nogen mente at de skulde vente paa lensmanden.

Anna fortalte Nils at lensmanden var ventendes hvert øieblik. — Nu rapper han sig nok, svarte han ligeglad, — naar det ikke gælder bygdefolk og urvælgere!

De i veien undred sig, da de saa præsten komme slik i dyvaade skjortærmer, hvordan det kunde ha sig. Men de saa efter ham endnu blinkende av tak for den livsalige præken igaar. Og Nils skar en benvei over jordet for at undgaa at gøre rede for sig; det eneste var, han ropte til dem langt borte fra stien, at han trodde bestemt, fanten var tat vestover fjældet. Vestover! gentog han ivrig.

Men det varte ikke længe, saa var ogsaa det udover kirke-bygden at fanten hadde stjaalet præstens trøie, mens han hvilte sig i moen. Spekeknok og trøie! — det var tydeligt at se, fanten var den, som rømte fra distrikts-fængslet

i sommer! Des glubskere skulde jagten bli, naar lensmanden nu kom!...

Men dette festlig glitrende ved hans blik, mens han sad og spiste, den flagrende lystighed i alt hans ansigt sammen med den røde, veirbidte næsetip, gjorde Anna mer og mer opmerksom: han gik tydelig i en rus! Og da han reiste sig fra bordet, sukked hun i løn ligesom av uoverkommelig tvilraadighed.

Rusen gik ikke av ham; han snakked hele tiden som ind i den samme fjerne tanke eller oplevelse: — Ja, sa han henrykt ud i løse luften; — vi mennesker hamrer sammen nye himmelhvælv; og vi sætter nye stjerner i de gamles sted!

Men der var ikke ro i huset for Anna til at komme til bunds i sagen idag; der var saadant rend frem og tilbage paa gaarden av folk som ledte efter fanten, gik ud og ind i udhusene og traakked over tunet. Hun og Emma gik tilsidst, trætte efter dagens lek, ovenpaa salen og la sig.

Nils sad tilbage inde paa sit kontor, hvor hans sæng stod. Hele den første del av natten blev uroen ved derude; lensmanden var kommet. Han hørte dem snakke at de vilde ikke ta vestover heien, før de ialfald var sikre paa at fanten ikke opholdt sig i en av slaatteløerne her midt i kirke-bygden: han var jo troendes til alt, naar han først var kar om at stjæle trøien av selve præsten, mens han sov! — Av og til tændte de en lukket lygt ensteds, for at lyse inde i høi-staalet, og den lyste rød som en tyriflis i sensommer-nattens forslukende grønlige mørke. Det var næsten bælgmørkt bortover flaten, da det blev stille om gaarden.

Nils sad fremdeles og saa ud. Det grønne borred sig ædende ind i hans øie; der forrest i alléen stod nogen sorte træstammer, dystre som herrer som gik for sig selv i sorg og kvide; en tyk paale i stakittet stured ligedan. Huldre-eventyrets lys, da man stødte paa skrømt Bag den sorte fjældrand og underjordiske. i nord laa der en let himmel-lysning, saavidt én kunde se, der hadde været dag. var bare vandspringet i kummen, som risled ude paa tunet med en lys perlende lyd gennem det grønne mørke, skælvende som en tynd, hvid sølvtraa. Saa sugende hadde aldrig sommernattens farver nogen gang staat imod hans blod.

Det tog i kontor-døren, det sang i den gamle klinke. Han stod ude i gangen; og det gamle gulv var slidt, saa det gav sig, naar

han traadte. Han blev staaende lidt, tænkte løst: det var til reparation her han først skulde bruge aaboden — den aaboden, ja!! . . . han traadte langt og forsigtig for at undgaa lyd. Han steg op paa sals-trappens første trin. Det skrek og hven brutalt ud i natten. stod stille, og var ærgerlig paa trappen ogsaa; men hjærnen arbeided susende. Han mindtes med ét tydelig den første aften her paa Røysland præstegaard, da kørekarene traakked ustanselig op og ned og koketterte med sit ædelmod. Saa blev han sint: én kunde da ikke ta hensyn til en trap, alligevel! Uforskammet! var han ikke paa retfærdigheds sti! laa ikke hans retmæssige madam der ovenpaa! Han tog øieblikkelig et trin til. Det skrek, hven, peb, hujed! — alle optænkelige ulyd! Blodet suste i ham. Han haded denne trap — det ublufærdige asen som laa slik og bæljed midt i natten! Nei! det første aaboden skulde bruges til, var da minsandten ny trap! - Han stod længe, forat denne bestialske lyd skulde faa tid til fuldstændig at forta sig i bælgmørket. Der kom nye minner seilende, mens han stod; han husked pludselig, hvor det lød utrolig uhyggelig, den første gang han som nygift hørte en ægtemand spøgefuldt kalde sin frue «madam»:

det var helligbrøde, syntes han dengang, naar man saadan i bred husbonds-humor bemægtiged sig sit hjærtes skat i alles paasyn! var det elskovens borgerlige endeligt? hadde han tænkt, var det det sidste trin? Og her i dalen hadde han nu selv sagt «kærringa»: der var visst som dræbende trappetrin i selve kærligheden ogsaa! . . . Han stod længe paa trinnet, og tankerne gik til ro inde i ham. Tilsidst begyndte igen vandpostens hvide sølvtraa at skælve i den sorte stilhed. Saa tog han to trin i ét skridt, fordi det skrek saa bestialsk; han blev pludselig munter i tanken: man fik gøre lidelserne saa korte som muligt! man fik ikke seigpine kærligheden! . . . Han stansed alligevel op, og vented atter paa at skriket skulde viskes ud i natten. Men han smilte nu her i mørket over sin egen skikkelse: en Kristi stedfortræder her paa jorden paa vei til sin madam, stigende som en forvildet sjæl op gennem en skrikende trap: om der i dette øieblik pludselig faldt lys dag over figuren! . . .

Først var det disse fire trin i trappen; saa kom der en avsats, og der stod han nu. Saa var det paa'n igen: nu var der syv trin tilbage, før én var helt oppe. Det var ellers ikke høit under taget i præstegaarden; men inat var det en tindebestigning! - Han tog tre trin med én gang. Og det skrek ligesaa vildt som nogen av de andre gange; for det skrek i de mellemliggende trin ogsaa -skrek for dem alle tre! og hvert trin hadde sin udprægede karakter i ulyden: kæmped man ikke forgæves mod et slikt uanstændigt asen! . . . Men nu da han gjorde ny stans, blev det pludselig en liflig lyd; det kom over ham som et stormende fjernt mylr av stemninger: dette løse skrik, som om alle tænderne var ude, bragte ham til at minnes stabburs-trappen paa Bratthus hin sommernat . . . Anna . . . Ana dyomene . . .! Han stod længe paa trinnet og svam med hodet i det minne. - Men da vandspringet paany perled og natten kom til sin ret igen, tog han et nyt skridt; han la fremdeles paa, og denne sidste gang strakte han sig helt til fire trin, tog dem i ét eneste vældigt skridt: han var oppe! Hjærtet banked, saa han maatte aabne munden. Det slog susende om ham som en fuglesværm.

Men der trilled noget fra ham. Var det en knap som sprang i hans dragt av det vældige skridt? Eller kanske det var en skilling? en nøkkel? . . . Det trilled trin for trin nedover; han stod dødstille som en tyv: det lød jo i hans øren som en kampesten fra Hestanuten rulled udfor trappen! Det bæst stansed jo ikke heller! vilde den helt ned gennem bælgmørket! Han blev rasende: vilde den bentfrem ødelægge ham for al menigheden! - Og blodet steg støtvis til hodet. Han stod saa løst paa fødderne at han var ved at miste balansen, det var tilsidst som han stod paa en svaiende line . . . Hvad! misted han virkelig -! Han greb sig for i mørket; han fandt ikke rækværket netop der hvor han søgte det. Det bar udover med ham. Men han hugg sig fast i det længer nede; det knaked og brast i det - det vilde ligesom slide sig løs fra selve tømmer-væggen. Og i den gamle trap skrek det, saa det var barnespil, det foregaaende. imod dette; det dunked ogsaa nu, det dured; det blev et forfærdeligt rabalder! - Rider dæ-æ-velen dig! hvæste han.

Men han blev hængende igen paa avsatsen, hvor han kom baglængs og siddende ned; med den ene næven tog han sig for, den anden holdt krampagtig fast om rækværket. — Der sad han og summed sig lidt. Han syntes det skratted gennem hele den gamle præstegaard.

Han hadde visst været et par timer om denne vandring! . . .

^{15 -} Kinck: Præsten.

Saa reiste han sig. Og nu gik han uvorrent paa: naar man blev slik behandlet, tog man ved gud ingen hensyn! Han aabned døren ind til salen, hvor de to laa og sov, og steg lemster ind, skaket av vanhæld og forsmædelse.

Der var visst en skygge mod ruten — den tegned sig mod himmel-lysningen i nord. Han famled sig derhen. Anna sad paaklædd ved vinduet. — Han hvisked sine hete, bønlige hvisk udover hende: — Anna . . . Anadyomene . . .!

Hun svarte urokkelig: — Jeg hørte du kom. Og saa stod jeg op og klædde paa mig. — Saa retted hun sig pludselig, ligesom krænket, og sa langsomt, teatralsk og hul i stemmen som fru Berg: — Er du sanselig imod mig, Nils Brosme!

Han stammed befippet: — Der sprang en knap . . . vilde faa sydd den i . . . den uldtrøien . . . som du strikked . . .?

- Knap i uldtrøie!
- Seleknappen . . . ja?
- Nu?! inat?
- Jo. Ja.
- Har du knappen?

Han hakked bare endnu mer fortumlet:

— Nei, det er sandt! . . . Det var forresten bælgmørkt nu i gangen . . .

Hun lo en hvislende, kort latter: — Sprang den først nu i gangen, mens du allerede var paa vei hidop? Lyver du ogsaa —?

— Jeg skal lete! blev han fortumlet ved og tassed av: — Kanske jeg kan —.

Han gik ned trappen. Han passerte knappen — eller det var skilling eller en nøkkel — i den bælgmørke gang, skænked den ingen tanke. Han satte sig inde paa kontoret, saa gennem vinduet ud i den sugende mørke grønhed.

Der slog det om; han kendte raseri, aarerne banked, blodet suste. Han gentog: «Er du sanselig imod mig, Nils Brosme?» Han gentog for sig selv endog den hvislende, smaalige latter:

... Var ikke dyrefablens komik skrikende vældig? . . .

Et par dage efter hørte Nils fra kontoret Bol og tjenerne more sig ude i kjøkkenet over Lilleækre-enken, at hun alt begyndte at tykkes stuslig efter kallen! — hun sad sørgmodig, skæmted de, deroppe paa pladset og stirred sydover dalen, savned hans frieri og længtedes. Der sad nu visst forresten som en slags enke til om dagen, sa de, og tyktes stuslig: folk sa at maleren op i Juvsleite var reist. - Lidt efter hørte han det gik i ytterdøren; Bol blev alene i køkkenet. Og han gik ud fra kontoret den vei; det var som en vældig bølge løfted ham uimodstaaelig i veiret, bar ham, og han gentog Anna's hule ord for sig selv, idet han aabned døren: «sanselig imod mig, Nils Brosme?» For var han nu ikke en frigiven ægtemand! - Han sa skælmsk, idet han passerte hende:

— Og du tykkes vel stuslig efter fanten? Hun saa tvilraadig op og vidste ikke hvad hun skulde gøre med præstens ord og dobbelttydige smil: . . . Noget illt han spiklerte paa, karen . . .! sa hun nummen.

Han mødte hendes øie, saa tungt ind i det: -- Baded du dig helt dengang, Bol?

Da slog hun øinene ned og blev stum som fjæld under de vældige øienlaag. Men hun saa dog pludselig rig ud, tulled sig rund og tyk sammen, saa han atter tænkte paa en rognfisk. —

Længer ud paa eftermiddagen sad han igen og fulgte med hvad der foregik ude i køkkenet. Da var det Anna som snakked med Bol om bringebær-sanking ude i Hestanut-uren; de blev enige om at Bol skulde gaa derud nu med det samme med sit spand.

Nils Brosme hadde ikke rørt sine malersager siden den gang ude i hølen, da Halvor Bratthus og Anna søgte at forstyrre ham; hun hadde ogsaa siden haanet hans «mani for farve». Nu i eftermiddag tog han skrinet frem; han hadde, som hun vidste — mumled han — av sin ven redaktøren faat anmodning om bidrag til et julehæfte, og det hadde han lovet. Nils søgte at være ligeglad og snaksom: han ønsked en tegning, eller en sæter-idyl, eller en for-

tælling . . . nedtegnelse av et eventyr, eller hvadsomhelst! Hans ven var en praktisk mand, som kun henvendte sig til forfængelige dilettanter om bidrag, for der fik han bidraget gratis. — Nu agted han sig til fjælds; det var lidt sent paa dag, men det var netop sætergrænden i skumring han tænkte paa.

— Da kunde jo Emma faa lov følge? sa Anna.

Han blev pludselig hidsig: — Nei! — Han blev endog hvid om læberne: — Hvis jeg forstyrres, blir jeg forfærdelig sint! — Saa blev han forlegen over sit pludselige sinne og søgte at dæmpe indtrykket, men den skælvende stemme røbed lige fuldt hvor det kokte inde i ham: — Jeg mener: det blir for langt for hende; hun blir bare grætten og træt. Du ved jo hvordan det løb av sidst.

Anna blev stum. For det slog hende, hvor oprøret var av samme umotiverede art som den aften i haven, han laged sig istand til at male Bol med tragedie-himlen.

— Og desuden, stagged han sig, — denne gang vil jeg længere — helt langt langt indenfor sætergrænden! — Han stak en chokoladeplade til sig som bevis, og gik saa ud i gangen og ledte tillukket efter et hodeplagg.

Hun kom ligesom tilfældig forbi ham her ude i gangen, og han syntes, det hvisled spydig av hendes lavmælte ord: — Du ser hemmelighedsfuld ud som du agted at delta i et elevsinsk mysterium.

Men han svarte ikke paa det. Han lo bare høit bortover tunet av sin listige ven redaktøren: dilettanterne, sa han, de var glade, bare de fik komme til!

Han tog sæterveien opover brækkerne til Leite, og kom ind i Juvet. Men her svinged han ind paa Juvsleite-bøen og tog sydover lien. Denne gang følte han sig helt hjemme her paa bøen foran malerens vinduer; han fik ligesom medhold i det som han hadde fore, --- endda det kanske var noget i det at maleren var reist; for dette hvide spøkelset hadde han ikke set den sidste tid . . . Et stykke ude satte han saa nedover langsmed Hestanut-uren. Men han saa ikke Bol her oppe. Stod hun kanske langt nede og plukked, midt op i bringebær-ris til over bæltet? . . . Der stod et ensomt spand paa en sten og blinked dybt nede i den graa Han kom helt ned paa veien og gik over. 11 r. Der baded noget nede i hølen. Han krøb hen paa sin sten, i ly av granerne, som stod som levende hegn nedenunder veien. Han stilled sig

bag en stor sten, saa han saa bare hendes hode. Og han blev selv staaende slik at ogsaa hans sten dækked hende til hodet.

Han snakked til hende; — og det var som Anna's ord 'den nat oppe paa salen vokste, saa gammel medynk og alle hensyn stivned, rydded hver betænkelighed av veien; hendes hvislende, korte latter var ham simpelthen et æggende kamprop. Han sa stammende og fingererte nervøs ved sin malerkasse:

— Staa! . . . Ikke noget illt jeg spiklerer paa, Bol! . . . Slik mellem grenene! . . . Jeg vil se det legeme som hører denne natur til! Min drøm, min drøm . . . male levende kød ude i det grønne . . . badende kvinder i maaneskin! — Og eftersom han snakked, steg hans ord til høimælt fanatisme, til veltalende henrykkelse — det var ætte-fornyelse i bare synet! — han stammed: . . . Det menneskelige legeme, som er al naturs sjæl!

Hun saa op, forundret over disse aabenhjærtige længsler, der de stilled sig bag dette baal av høitidelige talemaader som aldrig brændte ned — hun som ellers var vant til ordknap kærlighed i mørke høstnætter, til tause pust, til natteløberiets tunge umælende støn.

- Kom længer frem! sa han pludselig,

kasted hatten av sig i iveren og vinked: — Jeg trænger den hvide glans længer frem. Du er jo væk bag granen og stenen, Bol!

Hun traadte frem modig, myndig; sprang ud imod ham som en moden kala; søgte bare at dække sig med spøgefuld tone: — Sjaa du, berre! sa hun; — det var ikke noget at ta slik paa vei for! . . .

Denne spøgefulde tørhed i hendes stemme likte han ikke; men den gjorde ham alligevel ikke ædru. Han blev bare stum av den og malte. Dagens hete stod endnu ud av stenene. Der var lummer sommerkvæld rundt om. Han forlod pludselig sin malerkasse, kom akende nedover stenen, ud i vandet; han vassed barhodet fremover i hølen, umælende, med den ene haand rakt bedende frem mod det lyse, med stemmen limet fast i struben over at være det vidunderlige saa nær.

I det øieblik skrangled der noget forbi der oppe paa veien, et blegt bredkindet ansigt høit oppe mellem to grantopper i det levende hegn. Det var kirkesangeren, lærer Kalvehagen, som kørte forbi; det var av de høie giraf-cycler han hadde, fra cyclernes morgen, avfældig, købt antikvarisk, som det skrangled i ligesom av løse tænder; men man sad høit paa slike, saa vidt.

Han fortsatte nordover . . . hadde visst alligevel ingenting set! — Vilde gi dig chokolade! sa Nils, greb ligesom ned i lommen; men snudde sig samtidig, vassed hurtig tilbage, kløv op paa veien — vidste ikke hvorfor, gneldred fjollet, sprang efter: — Kalvehagen! Er du bra igen i armen din nu?

Men saa følte han at denne optræden ikke var værdig sognets præst: springe hatteløs efter folk paa landeveien for at faa en passiar! — især ligeoverfor Kalvehagen, kredsens forsømmelige lærer, og det til og med nærmeste naboen, som der var anledning til at faa snakke med hver dag! Han summed sig.

I det øieblik blev han var Emma, som kom udover veien, vel for at hjælpe Bol med bringebærene op i uren. Hun gik hurtig forbi faren. Han ropte og ba Kalvehagen vente lidt: han hadde malergreierne sine herude! Han gik tilbage for at pakke ind, mens Kalvehagen krydsed frem og tilbage i veien og drev øvelser paa cyclen.

Men da hadde den lille skøvet grantopperne tilside for at se ud paa odden til sin brune haug av baad-emner, og derved faat øie paa Bol i hølen, som kasted plagg om sig og klædde sig i al hast. Hun snudde øieblikkelig og satte hjemover igen, indvendig fraadende av en uklar harme; men hun sa med sin veslevoksne krænkede mund, som hun passerte faren indover: — Vi trodde rigtignok, du skulde langt langt indenfor sætergrænden, vi!

Han svarte ikke. Han pakked fortumlet malergreierne sammen. Men saa betænkte han sig pludselig, stak skrinet snedig ind i en gran. Han kom springende tilbage til Kalvehagen: — Nei, det var hatten jeg glemte, du! sa han fjollet blid. Og han gik jævnsides med cyclen og snakked fornuftig op til kirkesangeren, som sad høit paa sin giraf; han vrikked med den og holdt den an for ikke at sprænge præsten. Derinde saa Nils sin datter skynde sig fanatisk benveien hjem tversover jordet. Men længer ud i alléen, hovedveien, kom Anna gaaende imod dem.

De to snakked først om doktoren, som rev forbindingen av armen. Det blev høirøstet snak uden skellig grund; saa det ordentlig fyldte dalen i den stille sommerkvæld. Nu indrømmed præsten medgørlig alt: han var for uvorren, doktoren! det lod sig ikke nægte: — Jeg sætter at han var naadd frem til en barselkone i den tilstand! sa han . . . Du snakked om at søge avsked? sa han saa. — Ja hvis du nu fik en kontorpost i byen paa dob-

belt saa stor løn? Min kones far sidder oppe i en stor forretning.

Anna mødte de to just i veisvingen: —
Ja jeg sendte Emma ud for at se om du ikke
var derude, sa hun fast. — Men malerskrinet?

Han glemte hvad han nyss hadde sagt til Kalvehagen: — Det er sandt, ja! det glemte jeg, Kalvehagen. — Og Kalvehagen svarte, han hadde set det staa paa stenen ude i uren, da han fór forbi.

Nils sa blid, næsten bønfaldende: — Jeg ropte Kalvehagen an: du, Anna, maatte jo kunne skrive ned til din fars forretning og forespørge om der ikke var post ledig for en dygtig seminarist.

Anna forblev ubevægelig: — Har han nu tat avsked?

Kalvehagen skar i om malerskrinet, han skulde nok —! det stod ikke længe paa! . . . Han svinged oppe paa sin cycle og traakked avsted udover i fuld fart.

De to, Anna og Nils, fulgtes saa indover alléen, stumme. De gik ind. I stuen sad Emma i en stol, gynged sig med veslevoksne stramme læber, opblaast til en hel dommedag.

Herinde i stuen tog de to, mor og datter,

ham for sig. De overdænged ham først med spørsmaal:

- Du skulde jo langt langt indenfor sætergrænden? sa Anna.
- Og saa er du dyvaad til knæs? sa datteren. Hvordan —?

Han stammed: ... Gled ud i! — Og nu saa han at ogsaa den lille hadde Halvor Bratthus's spidse, moralske hunde-bryn.

Hun satte paany ind paa ham: — Hun Bol baded sig visst i hølen?

Da stivned Anna i ansigtet, blev knivsegg-kvass i stemmen: — Langt fra! det gjorde hun ikke! — Skældte sin datter, skøv hende ned av gyngestolen: — Vil du si sandt, din uskikkelige unge! . . Næbbenose, der du sidder! — Men pludselig slog det ud ligesom i røde luende ord, idet hun pegte haanlig paa ham: — Der ser du din far! . . . din . . . din — hun svælged «sanselige», saa det var bare han, som opfanged det — og gisped igen saavidt oven vande: — Din fa-ha-har!

Han gneldred fortvilet imod hende: — Det var bare som farve! . . . Farve!

Og hendes ansigt stirred igen i taus smærte, og tillige overvældet av angsten; thi det var jo den skinbarlige fru Berg med den giftige gule hjørnetand som hadde snakket! Hun bare hutred, idet hun gled ud: — Ja man taler om stolthed!

Han gik ind paa kontoret og stængte.

Men ikke før var han stanset derinde paa gulvet, saa sang det skranglende i Kalvehagens cycle, som svinged ind paa tunet. Han laaste hurtig op og gik ud i gangen. Men den anden hadde ikke malerskrinet; han fandt det ikke, ropte han — det laa ikke der paa stenen nu længer.

Nils trak ham ind i kontoret: — Ja jeg husker virkelig ikke alle detaljer! mumled han. For bort paa flaten saa han Bol komme krybende benveien til gaards som en mørbanket hund, og det ærbare bringebær-spand blinked forgæves og saa taabelig over jordet. — Men Kalvehagen hadde liden tid, svarte han; han skulde ikke sidde ned, slettes ikke! Og præsten nøded han til ingen nytte.

Men han fik da sagt saameget derinde, at han hadde betænkt sig: han vilde dryge med at indsende avskeds-ansøgning. Han hadde hug først se dom i sagen! sa han med et underligt smil; der var mange som blev siddende i sine embeder, som hadde mer paa samvittigheden end som han!

Nils saa efter ham, som han gik ud: han skød skuldrene mistænkelig selvgode i veiret!

— Og han rulled ned begge gardiner i sit kontor for ikke at se hans smil, naar han nu passerte Bol; han sad i det likklædes hvide halvlys og tænkte: vided han sig ud øieblikkelig, den mand! Han vilde altsaa i tilfælde føre vidner om andres levnet, som rolig blev siddende i sine embeder?

Det var musestille ude i køkkenet; bare et skyldbevidst blikspand blev skøvet ind paa bænken. Det var musestille i hele huset.

Men som han sad der for nedrullede gardiner, og det alt begyndte at skumre herinde paa kontoret, hørte han pludselig en kendt stemme ude i køkkenet; det var Halvor Bratthus, som spurgte Bol efter præstefruen. Han fór sammen, straks han opfanged stemmen, og blodet steg susende til hodet; det rykked ham tilbage, ind i det umyndige og hjælpeløse; det minned ham saaledes skærende om stemmer fra hans tidligste barndom, naar nabogaardens grætne eier pludselig stod sint ude i entréen og indberetted for moren om en ny vindusrute, «indkastet av Deres herr søn», mens han selv gemte sig i stuen værgeløs og avmægtig av ond samvittighed. . . . Han var kommet

kørende gennem Hestanut-uren med kallen nu i kvældingen — han fortalte høirøstet og omstændelig, og hvert hans ord var for præstens øre som sten, som plukkedes løs og faldt ned fra selve hans tilværelse —; og saa hadde han set noget gult lyse inde i en gran; han steg av karjolen og stak næven ind under baret: var det ikke malerskrinet hans far! Kunde da ikke begribe, hvor i verdens rige det var kommet did?

Men da Anna bare tog imod malerskrinet og ingenting til retledning eller forklaring gav, fortalte han først videre, og ligesom vented paa oplysning i mellemtiden, om sin og kallens reise til doktoren; han hadde ført ordet for han Ivar, sa han. Men doktoren hadde bare fliret og geipet; han hadde tilslut ledd slik at han maatte ta av sig brillerne og taarerne hadde Saa den doktoren var de ikke længer tjent med, nogen! . . . Men saa slog han pludselig om og sa, at naar de nu hadde faat slaatten fra sig, maatte de faa finde han far; de oppe i øvredalen forlangte en avgørelse paa alle sagerne nu til høsten, baade skolesagen og det andre hun vidste. Og naar slaatten var over, hadde de just tid til at drøfte det. præsten var vel nervøs ikvæld, kunde han

tænke? — Nils syntes, at der var noget tvetydigt i stemmen her.

Anna svarte nu, og hun var høirøstet, forat Nils skulde høre hvert ord ind til sig i kontoret; der stod næsten en embedsmæssig kølighed av ordene: - Det finder jeg høist rimeligt, Halvor Bratthus. Nu kan jo ikke jeg gøre mer med gavebrevet. Jeg har paa pastor Brosme's vegne og i vidners nærvær modtat gaven i den form hvori den er fremkommet, nemlig som skogteig. Men ved den endelige udfærdigelse av dokumentet faar pastor Brosme være tilstede selv. - Jeg kan heller ikke gøre noget ved det andet: doktor-affæren og Juvsleite-historien eller Kalvehagens avsættelse. Dere skal være velkomne, naar dere kommer! -

Nils sad knækket og hørte ham gaa. Han fik malerskrinet skøvet ind til sig gennem døren uden at se mer end en haand; men den haand puffed det slik frem paa gulvet, at det faldt. Han gik paa taa og ligesom lytted udover aftenen.

Han følte, hvor bygden samled sig langsomt, men truende, som en tordenbyge nede i horisonten. Det snøred sig om ham: de hadde tag paa ham, og han kunde ikke komme væk,

^{16 -} Kinck: Præsten.

og nu maatte alle sager løses saaledes som de ønsked. Stod han f. eks. ikke, i egenskab av sognets præst, pludselig og uventet midt oppe i en større skogdrift, som han nu ikke kunde komme ud av uden ved øvredølernes naade!

Han holdt sig indendørs denne ventetid, til de kom; han holdt sig simpelthen indelaast. Han saa ingen; og gardinerne var helt nedrullet de første dage. Han indfandt sig sent og snigende ved maaltiderne, efterat mor og datter var gaat og maden var blit kold.

Der kom heller ingen denne ventetid og søgte «han far» paa kontoret. Og det ogsaa øged hans spænding: Var der ikke barnefødsler længer? var der da ikke dødsfald engang? . . . Hadde han endda været «gild til at messe», som pastor Berg! . . . Naar vilde det brake løs? Hvormeget vidste de? tro Halvor og Kalvehagen hadde mødtes? Og hadde ikke de mødtes, saa var jo den sladdersyge Lilleækre-enke lærerens nærmeste nabo, saa det var nok ikke længe om at komme ud . . .

Anna gik stum omkring; hun nævnte ikke sagen en eneste gang. Men han hørte hende stormkurtisere deres lille datter om dagen: hun skulde faa en kaabe med skindbesætning til vintren!...hvad mad hun ønsked paa sin geburtsdag?... Hun greb efter hende med enhver optænkelig opmerksomhed; og den lille syntes igen at glemme og bli glad. Men naar hun kunde, satte hun sig alligevel langt bort paa jordet alene til at tralle, eller gik helt over veien og satte sig øverst paa en haug. —

En dag trak han gardinet lidt tilside. Han stilled sig til at se paa lønnetræs-stubben, og det syn risled pludselig indover ham som det symbol den gamle doktor hadde antydet den-Han satte sammen et tredje vers til gang. deres høstsang fra byen. Men som han stod slik, saa han Bol gli sky ud til vandposten og ind igen, med øinene bodfærdig ned for sig, men med et hemmeligt smil om munden, med en dulgt oplevelse gemt i øiet; det var gennem al brødefuldheden noget betrygget i minen, ligesom formuende, - som de faar som ved med sig selv at de har noget liggende paa kistebunden.

Den dag heiste han gardinet halvt op. Han begyndte at tænke rolig igen. Han var sunket dybt ned i livskundskab nu; det gjaldt at arbeide sig op igen, ud av dybderne; for der var slam og ælte hernede, hvori fødderne

sad fast. Det gjaldt selv at holde sit hode oven vande; for gjorde man det ikke selv, gjorde saavisst ingen anden det denne gang! - Det slog pludselig ned i ham: hændelsen maatte bearbeides humoristisk! Der var ingen anden redning eller udgang; for den moralske fordøielse, den gode mave som kong David, eied man nu engang ikke længer. Wergeland eied den, men hitted paa den samme udvei i sine «Hasselnødder», for at kunne stedes med rolig samvittighed for den retfærdiges trone. Der laa kuren: det gjaldt at se spøgefuldt paa skuffelsen og vanhældet, trevle op i smaat alle de oplevelser som sad som blødende torner igen i éns sind. Da gjorde man ogsaa skikket til paany at ta fat paa livet. Det gjaldt at hamre sammen et nyt himmelhvælv av det haardeste malm, og fæste stjerner derpaa - humorets flygtig blinkende stjerne, flakkende, spillende, saa ingen øvredøl rigtig kunde gribe den med klypen . . .

Dag og nat arbeided hans hjerne med dette. Kanske den avlagte brede jargon-tone fra hans studenter-dage kunde hjælpe ham? Hadde han ikke ogsaa av sin ven redaktøren faat anmodning om bidrag til julehæftet?
... Men ret som det var de første dage, kom

denne Kalvehagen og greb forstyrrende ind, kom ligesom paany skadefro skranglende forbi midt op i det, som en skingrende virkelighed.

Men en dag satte han sig virkelig ned for at arbeide sammen humoresken, til sin egen frelse og redning.

Det var en kølig blaasende nordvest-dag vel en uges tid efter. Præsten holdt sig fremdeles indendørs; det hadde nu søndag endog været messefald, for han far var upasselig. Men idag var der igen folk paa kontoret. Kallen og Lilleækre-enken gik netop ud herfra; de var her inde og ba om lysning for sig - de var da tilsidst kommet som til en slags enighed, sa han med selvgod tungsindighed i smilet, da han steg ind. Og han hadde med selvfølelse fortalt som eksempel paa en anden, simpel og uhæderlig, løsning paa den slags, at idag var der kommet pengebrev til Juvsleite helt fra udlandet, at nu var maleren reist for godt; enken forsøgte sig i det morsomme, idet de gik: der var mangeslags løsning maatru, sa hun: løsning med lysning og uden! - Nils steg hen i vinduet og tænkte: i modsætning til de andre

hadde den kunstner levet sit eremit-liv for sin egen mund, uden at lage det direkte og plumpt om i kunst, som jargon'ens udadvendte livsdilettanter i landet gjorde. Han hadde vel ikke løst spørsmaalet med «den dekorative type»;
— lod det sig montro løse? . . .

Men som præsten stod i skjortærmer hen i vinduet, saa han et par mand svinge ind alléen fra postveien; de kom i en støvsky, som de langsomt arbeided sig frem av. Han studsed. Lidt efter svinged der én til ind. Lilleækreenken snudde sig paa tunet: — Her blir rektig folksamt her idag! sa det, og hun hadde samme snu skøier-kast med øinene, som da hun slog hen paa bygde-besøget hos pastor Berg, dengang der kom fem mand «her ruggande fra øvredalen». Der svinged flere ind derhenne.

Saa! Der var de!

Og han rulled gardinet langsomt ned. Han spaserte hurtig én gang rundt kontoret, tæt indved væggerne; han spaserte i rette vinkler efter hjørnerne, som urolige rovdyr gør i bur: nu gjaldt det om humørets malmhvælv stod sin prøve! Han trak hastig frem sin malerkasse av hylden, hvor den nu laa underst, sammen med gamle aviser og præstegældets forsømte arkiv-rot, lukked den op, slet billedet

fra hølen løs av tegnestifterne, stak det ind i den gammeldagse ovn, tændte paa. Som det laa der og ilden aad sig frem fed og rød, blev han var, at kødfarven paa billedet var overmalt med sort; der flagred i farten nogen løse spørsmaal gennem ham: overmalt av Bol? av Anna? . . . var det én som vilde ham en tjeneste? Kanske Halvor Bratthus selv, da han kom over skrinet inde i granen, hadde aabnet det og vilde udslette ethvert spor, som kunde vække forargelse? - det ligned muligens ham, som ved al optræden hadde saadan spidsbrynet ømhed for moralens officielle facade. var jo først, da lønnetræet sagedes og skandalen blev aabenbar, at han kom ruggende ind til pastor Berg med de fem mand . . .

Han stilled sig igen hen i vinduet og titted mellem gardinet og vindus-karmen udover alléen. Han stirred i stigende rædsel: bygden kom rigtig mandstærk derhenne! Han hadde ikke set før idag, hvor de var langhaaret og skægget, hans sognebørn. De kom lodne ruggende indover alléen; hoderne laa bortover ligesom mosedotter hoppende paa en elvestrøm, forskelligfarvede, hvide og graa og gule, ja ildrøde, men allesammen nu for at lægge sig paa tverke ensteds og dæmme op: hm, der var mus

i pylsa! hed det paa deres lumske sprog . . . De kom enkeltvis drivende derhenne og ikke i klump: det var bare, fordi det var saameget klarere hvad de vilde ham; det var paa forhaand avtalt spil! De hadde i forveien sat hverandre stevne og holdt møde! De var saa enige, at de behøvde ikke engang følges nu! . . .

Men som flammen aad sig fræsende udover billedet, begyndte det at stinke maling over hele kontoret. Han slog døren op til stuen — det fik luftes ud den vei idag! Og han satte kroken i paa indsiden av den dør, som gik fra kontoret ud i køkkenet.

Han rulled gardinet op igen; for de skulde ikke se at han var rædd eller krøp i skjul. Han stilled sig alligevel en smule ind i værelset, men slik at han kunde se udover de vuggende mosedotter til hoder; han satte sig paa huk, og han følte sig saa myg i alle ledemod, idetsamme han satte sig. Der var nu disse kørekarene igen, de som han endnu ikke hadde gjort op med. De nytted vel paa nu, siden han alligevel sad i klemme! Der kom ogsaa pladsmanden, som eied solsikken og flækked barken av eneren for at faa hvidt stakit just som præsten. Og saa var der øvredøler; de kom i følge med Halvor Bratthus, endda de rugged hver for sig.

Nu gik de der og gotted sig i skægget — «faat præsten ordentlig i gleksa!» hed det visst. Saa idag hadde han paa den kant valget mellem at gribe energisk fat paa den moralske udluftning, eller ogsaa paa sognets vegne at ta imod Tyskeskogen, som nu med de 5 procent paa testators levetid var blit av høist tvilsom værd: hele Røyslands skolevæsen en nøddeskal for de fluktuerende trælast-priser paa markedet! . . . og dertil: i hvilken bank fik man 5 procent for sine penge nu omstunder? — og en slik kærnekar fra øvredalen faldt jo ikke for nogen naturens aldersgrænse! Paa det vis kunde folk leve av at skænke sit gods og guld til de fattige! Halvor Bratthus var en trontale! . . .

Han slog om og søgte at være munter for sig selv, smaasnakked skælmsk og reiste sig fra huk: — Dette er en spænding som lige foran en voldsom tangforretning! . . . Kommer sig an paa om én ikke kommer mutileret fra affæren!

Der var hoder udover saa langt han saa: Mobiliserte hele bygden idag? var der flere end kørekarene og de fra øvredalen? . . . Halvor hadde visst sat dem alle stevne her idag! for den karen sætter ikke sit ædelmod under en skæppe:

gleksa — rævesaks.

Hans gavmildhed maa skinne i al sin glans! hans selvgodhed fordrer publikum! - Nils gik stolt helt frem i vinduet, stilled sig trodsig til skue: Der kom disse mosedott-hoder med al sin ved askese opsamlede sjæls-grumhed! og nu skulde denne deres skrutryggede ustraffelighed gaa ud over ham! ham!! Fordi han en gang hadde været lidt uforsigtig. De kom der, hver paa sin maade, med den bile gemt under armen, som alle raa-tamper hadde ret til, den som hed det almene omdømme: øksen ligger snart ved foden av træet! . . . I det smaa var dette et helt samfund som kom for at kværke den enkelte. Og han mindtes pludselig med vemod alle dem i verden, som allerede laa vel forvaret under mulde og hadde udstridt, --endog dem med «bramfri» ristet i guld paa sit gravkors; han gad nu gerne byttet!

Den forreste av dem var allerede ude av alléen og frem paa tunet. — Nils stod pludselig og stirred paa lønnetræs-stubben, hvor pastor Berg hadde raset sig helseløs den dag, og han blev atter vemodig. Men mens han tænkte i den retning, plapred han skælvende med læberne, hutred: . . . Indrømmer . . . gik lidt langt . . . burde ikke . . . Syndens sold! . . . Men saa greb han sig i at han snakked høit med sig selv;

det gik an at synge høit, men ikke at snakke! Han gik bort fra vinduet, steg igen paa taa omkring i kontoret og ligesom lytted. Der kom flere ind paa tunet; det rugged forbi vandposten; det traakked tungt ind i køkkengangen.

— Han rulled gardinet ned.

Det slog pludselig paany om; han blev rasende. Han gik rundt paa huk, regned hvæsende sine sognebørn op: — Han, ræven fra Tveit! . . . han, skrubben fra solsikke-pladset! Dyr — dyr! . . . Han, skvaldrebamsen fra Bratthus! — Hærmed: «gave-bræve!» — Han slog hænderne sammen, lo høit: — Gik de ikke i katteskinds-lue midt paa hete sommeren! . . .

Det traakked urokkelig videre ude i gangen. Om lidt snakked det rolig derude i køkkenet. Anna gik og laged middags-maden til. De sa goddag, og han hørte at Anna svarte ligedan. Han steg paa taa og lytted: hvormeget vidste de? Der blussed jubel: hadde de overhodet tæften av noget? . . . Nogen forfærdelige, vilde minuter, lig dem som følger, naar skuten har stødt og man endnu ikke er paa det rene med hvor stor skaden er. Saa var det én som sa noget om aarveien. Der faldt da flere høirøstet ind, ligesom nu var trolddommen løst: Ja det hadde rigtig været en velsignet sommer for

Røysland præstegaard iaar! . . . De snakked pludselig i munden paa hverandre bare om dette . . . Der var sur myr-jord paa Røyslands-flaten, som netop likte de tørre somre! — Og de gav over sig: aa du, aa du! for meget høi de fik paa Røysland iaar! . . . Ja det voks grovelig fint hernede iaar.

Saa sa en anden — det var en skøierstemme blandt kørekarene — at jamæn voks det grovelig fint paa Røysland iaar: nu skulde jo kallen og Lilleækre-enken giftes og, sa folk? — Anna svarte ja; de hadde just forlangt lysning idag. — Hun tog ham for god nu, blev det ved; hun betragted nok den reisen til doktor som en prøvesten eller skærsild eller pant paa hans reelle hensigter: sad syken saapas fastgrodd at ikke selve doktoren kunde ta det, saa gav hun sig ligesaa godt, hun og!

Snakket reiste sig fra disse katteskindshoder, steg; det stod pludselig tykt opunder taget derude, saa én kunde skrape det ned med kniv! Der var den ustanselig øgende oprømthed bag snakket, som stundom pleier gribe øvredøler, naar de mødes med slettebygdens folk, men som Nils Brosme, som bygut, ikke forstod; i hans øre snakked de med vilje braakende om ligegyldige ting. Snakket ramled med

festivitas gennem hele huset, som rimeligt var, naar en stor begivenhed forestod. En høimælt, smittende festivitas, hvori han bare saa deres egen spænding. Snakket vælted sig rundt og blev et eneste ragget utyske. En vældig kæmpe-kætte med klør, som blev ved at bugte sig knurrende om den varme grød! Han hadde aldrig i sit levende liv hørt make til snak! . . .

Han satte med ét i at synge; det var det ny vers han hadde laget til deres lille høstsang fra byen. Han sang verset høit og sørgmodig som en salme; han næsten hujed av og til; det ligned sangen fra en gal mand den første uhyggelige stund som syken naar til udbrud:

> Imod kvældsol, du, vil vi pege og gemme — ja gemme somt. Vi skal lege, vi — vi skal lege paa livets lønnetræs-tomt.

Og faldt saa idiotisk sammen paa en stol, plapred mod taget: — Livsudfoldelsens gud! Malmhvælvet synker i grus!

Men ude i køkkenet stod øvredølerne længe andægtige over salmesangen. —

Saa ba den lystige kørekar-stemme om at faa finde han far.

Det greb i køkkendøren udenfra. — Gaa

den anden vei! ropte han inde fra kontoret. Han hørte at budet kom rundt, gennem stuen; han sprang op, mødte det i døren, for her oste det jo saa av brændte olje-farver.

Det var Anna selv; han syntes han saa en glo av uudslukkelig stille skadefryd i hendes faste blik: — Kørekarene ønsker at gøre op med pastor Brosme! avleverte hun.

— Ja. Ja. Straks! straks! Be dem vente lidt!

Snakket reiste sig paany derude; det var en kørekar, som kunde fortælle om fanten han hadde nyss været sydover efter lass og vidste aller-sidste nyt: fanten var hukket! -Der faldt flere ind: fanten var fakket i nabodalen der øst; han hadde hat en jakke paa sig, som han ikke kunde gøre rigtig rede for. Han hadde ikke stjaalet den! han svor sig ind i hete helvetet paa at han ærlig og redelig hadde bekommet den av præsten i Røyslands sôkn. — De lo ude i køkkenet: — Ha-ha-ha, slik storlygar, du! — det kom nok op under forhøret; en slap syte for det! - Men som snakket stod paa som værst derude, spurgte pludselig en fast stemme — det var Halvor's - efter han far; han la noget til, lavmælt, saa alle blev stille av nysgærrighed. - Og det glemte sig igen derude og greb i køkkendøren.

— Den anden vei! — Og nu skrek han det.

Det blev stille i køkkenet ved det skrik. Det blev lang lyttende stilhed, ligesom ovenpaa salmesangen. Og Halvor spurgte: kanske han far var nervøs idag og? — Han hørte Anna mumle noget til svar, — og der var ligesom et ondskabsfuldt spørsmaal i den fremmede tone, som om det fik de nu selv undersøge: — Nei; tror ikke det heller! Nei da. — Og saa gik det i stuedøren, og han mødte hende for anden gang; — Halvor og nogen taksations-mænd fra øvredalen var her.

— Straks! straks! — Hun hadde visst sin store more av at rende ærend for disse katteskinds-hoderne! . . .

Hun sa med et haardt blik, idet hun gik igen: — De vil selvfølgelig ha endskab paa sagen. Som du ved er deres livs sag.

Halvor spurgte igen ud om præsten, hvad det egentlig var for slags syke han far hadde? For nu var her messefald sidst søndag, og blev det ved, var det vel likest at faa én isteden saalænge, til han kom sig ordentlig. Han snakked rolig, som det var nøie overlagt hvert ordet. Men der blev ingenting svaret. Og saa var det én, som fandt paa at snakke om fanten igen. Imens satte Nils sig ned og skrev nogen linjer til distriktsfængslets overordnede betræffende hvad der var kommet ham for øre i anledning fantens anholdelse, og erklærte at det i alle maader hadde sin fulde rigtighed med hans forebringende om den jakken: den var fantens retmæssige eie! . . . Det gjaldt for Nils snarest at stanse sagen, saa den ikke ved forhør flød ud og skabte mer skandale.

Saa sa én derude høit oppe i diskanten, at her kom slikt et gufs av maling just? — Adskillig til snek? spurgte det.

Nils reiste sig, stod paa én fod og lytted; det blev dødsstille ovenpaa spørsmaalet; han kendte gennem køkkendøren, hvor de træske øine skotted op i taget uden svik og med de glattede uskrømtede bryn.

Da svarte Anna rolig: — Det lugter altid saa vondt første gang én lægger i.

— Lægg de i omnen alt no! spurgte det forbauset. Men andre svarte til, at ja det var kold nordenvind — det var sandt! En især vilde ligesom til beroligelse si en stor behagelighed: den maling-sneken var nu noget med den bedste sneken han vidste!

^{17 -} Kinck: Præsten.

Saa sa Halvor, ligesom forklarte for de andre, at han hadde slikt lun og lag med maling, han Brosme! Pastor Berg hadde det ikke paa den maaden. — Anna svarte nu ikke et ord til og gjorde derved samtale-emnet tungt, næsten skæbnesvangert. — Og saa naturlig han fik det til! blev de ved. De snakked i munden paa hverandre ligesom for at rose, baade de som hadde set hans tegninger og de som ikke. Det môl derude! Det môl frem og tilbage i tunge dynninger. Det môl som et oprørt hav udenfor skærene en ægte stormdag, naar det vilde indover land og skylle bort!

Saa hvisled Halvor's stemme, som en høi skumsprøit tilveirs, om han far plent var sluttet gaa i uren og male nu?

Anna svarte ikke til her heller. Hun bare mumled noget om Brosme, som rigtig blev sen nu, og skyndte sig ind til ham den rette vei gennem stuedøren, — men skadefryden laa i hendes øie, at der nu ikke længer var henstand mulig:

— De venter! sa hun blot.

— Nu har du jo omsider den anledning du har søgt til at be din erke-ven til middag!
. . . Saa venter de nok videre.

lun — interesse, lyst.

- Men jeg maa be de andre; og jeg har ikke mad nok til allesammen.
- Mad nok?! Hvorfor skal de ha mad nok! Saa slog han pludselig om: Vi vil gøre noget for bygden engang. Vi har jo endnu aldrig hat dem hos os. Vi skal engang forsøge at slaa dem sammen, uden forskel og persons anseelse: kørerne, øvredølerne og kærnekarerne! . . . Men bring dem ovenpaa, paa salen, og la os spise der. Det lugter saa stærkt maling hernede.

Hun gik, men med et blunk, som om hun gennemskued det hele, at det var et paaskud for at forhale det store opgør. Han hørte at hun ba dem til middag derude, og hvorledes de saa kom med de formaliteter som hørte skikken til, men saa til aller sidst lod sig overtale. Og hun ba dem gaa ovenpaa. — Snakket reiste sig igen — de begyndte av forlegenhed paany om aarveien; og det holdt sig høimælt ind gennem stuen, ud gennem gangen, op over den skrikende trap. Og oppe paa salen slog det ud med sine vældige dynninger.

Han hørte, man bar dækketøi og tallerkner ovenpaa. Der blev ogsaa baaret mad op. — Om en stund kom Anna ind med madbud.

Han fór sammen og svarte: - Kommer

øieblikkelig! . . . Er de forresten færdige deroppe? har de faat fra sig ceremoniellet, krusedullerne og roccoen — «inki setja kostna» og alt det der? . . . Be dem ta plads!

Om en stund kom hun med nyt madbud. Samtidig meldte hun at Halvor Bratthus's datter var ude i køkkenet og ba om at faa præsten i tale; fra Paris var der kommet brev med 1000 kroner indlagt og klar besked at maleren ikke vendte tilbage. Nu var hun her nok for at be præsten lægge ind et godt ord hos faren: — Men jeg svarte, at pastor Brosme skulde spise først. . . . Ja nu sidder de tilbords deroppe! — Hvis da ikke pastor Brosme muligens skulde foretrække kold mad idag ogsaa?

Da tog Nils sig for panden, rulled forvirret gardinet op, styrted i skjortærmer ud i dagligstuen, derfra ud i gangen og saa op den gamle trap. Han kom stupende ind paa salen, hvor øvredøler og kørekarer sad raadvilde over tomme tallerkner og vented. Han stod et lidet øieblik fortumlet herinde, som én, som uventet er kommet ud av en mørk tæt krattskog og frem paa en lys rydning med blændende sol; han kræmted for at komme til ro og greb sig foran brystet ligesom for at knappe sin jakke.

Men han hadde ingen jakke paa; og det igen gjorde ham endnu mer fortumlet; han smilte aandssvagt og søgte baglængs op til væggen med sin rygg — det gjaldt at værge sig lige-overfor jotun-kætten! . . . De saa at han var blit bleg, mager, paa denne halvanden uge; han stod der avdød i hele ansigtet, som hans rige ikke var av denne verden! Og han selv følte at han sprælled som en spiddet makk paa sine sognebørns øine: . . . «mus i pylsa?» . . .

— Den karen saa flittig! hakked han først. Slog saa om: — Bare sid ned! sid ned!

Og de satte sig igen. En spurgte i en godlidende og beroligende tone, og Nils vidste ikke klart hvorvidt der laa noget bag, — om han alt la i ovnen, præsten? . . . Og endda gik han skjortebærærmet? sa en ny i samme tone. Men saa smilte én skælmsk at ja det var sandt, trøien hans var nok paa en anden kant den, efter som folk fortalte.

Det blev godmodig latter og langtrukken knis av dette. Og Nils kendte tydeligere, at der nu alligevel gemte sig tilgjort godlidenhed bag skøierstemmen. Han satte derfor i en høi latter: — Og dere gaar i katte-skinds-luer midt paa hete sommeren! — Men saa slog han hurtig om i ny ytterlighed, blev truende, færdig

til udfald: — Send bud efter pagteren og hans brud! — For nu vilde han skaanselsløst bore dem og deres selvgode skøierstemme i sænk med den nyomvendte kallen: — Her skal idag ikke gøres forskel eller persons anseelse! sa han.

Anna ropte beskeden ned til Bol. — Nils la til: — Kom straks! si.

- Men vi har ikke mad nok, mumled Anna.
- Det skal jeg sørge for! sa han med hul holdning. Men han følte øinene: vilde han kanske gøre et mirakel som det med de fem brød og to smaa fiske?... Og han svinged tilbage under et smil: Det er da ikke for at spise sig mætte man søger sin sjælesørger, skulde jeg tro! Han mumled, faderlig sukkende: Vi faar dele med hverandre som brødre. Desuden, mennesket lever ikke av brød alene. Og Anna skotted op ved det citat, for han pleied ellers aldrig bruge skriftsteder paa bønnemands-maner.

Men de andre bøied ydmyg sine hoder ved skriftstedet. Og i ly av denne sukkende enighed satte han sig ned ved bordet hos dem; han endog saa henover mosedott-hoderne. Og han følte pludselig en overnaturlig kraft; han la sit ansigt i uralvorlige præstefolder, og han kendte at hans øies blik i den stund var blege, kanske hvide av bare kraft, mens ordene næsten smaldt:

— Jeg ønsker ikke at faa fanten straffet for en bagatel — jeg har alt tilskrevet rette vedkommende desangaaende. Han har tilvisse nok paa samvittigheden forinden, om han ikke ogsaa —!

— Han famled videre i overnaturlig kraft: — Jeg har idag modtat kallen i inderlig omvendelse: er han ikke som én av os? — De sukked paany for bare enighed, og de tog sig alle eftertænksomt om munden og holdt næven der længe: Mestred han pludselig kæmpe-kætten? . . .

Med ét fór der en stille tanke listig gennem ham, den første rolige tanke han hadde hat, siden disse svinged ind alléen. Og han fik den givendes, som en digter faar en idé. mindtes tillige den behændige doktor, som hadde naadd rutine i at gi begivenheden den rette vending, der han folkelig svarte, da blødningen stansed av sig selv ved patientens egen skræk: «Nett det jeg spiklerte i!» - Nils ante i det øieblik tonen: Her sad hyklere og kærnekarer sammen, og nu saa han i et blink hvad toleranse og fordragelighed egentlig vilde si. Fordragelighed, — det var nemlig den menige mands rædsel for det uigenkaldelige opgør, for udskillelse, for baandenes avriven: det var menigmands rædsel for ensomheden, for tomrummet, som for ham var ensbetydende med ørken-øde, eftersom han selv var en eneste tomhed: det gjaldt at undgaa udskillelsen og bevare al sammenhæng. Og derfor var den modneste grad av dannelse ikke denne haardkogte dømmesyge, som skilte ud, og ifølge hvilken karakterer ikke kunde omvende sig, bare udvikle sig; men dannelse, det var at ta hykleriet for god fisk, thi det var ogsaa en av livets ytringsformer. For vilde man først skille ud, kunde man ligesaa gerne lægge paa høifjælds-heien med det samme. Hvortil al den formastelige logik og skarpsind! hvortil lighed for loven! Stolthed, det var bare borneret. gold trass! Nei, det gjaldt at arbeide og knade det hele uløselig sammen til en eneste stor, frugtbar, udifferentieret ælte, som var livets egen, - som var livet! Dette var fordragelighedens hemmelighed, som gjorde baasen rummelig nok for bukke og faar, for de mange, som paa menigmands læber hed «bra folk», hvor der egentlig talt ikke var forskel paa hykleren og det sanddru menneske, eftersom der altid var anledning til omvendelse. dette øieblik blev der, paa sin vis, for Nils Brosme selvoplevelsens bævrende mening i de skriftens ord: dømmer ikke, at I ikke skulle fordømmes! Det alene gjorde fra nu av tilværelsen taalelig; thi der var syn for den store sammenhæng i de ord: ælten maatte for guds skyld holdes gaaende! . . .

Han sa — og han hørte allerede de tunge traak dernede i trappen av de nyforlovede: — Han har omvendt sig. Det gamle er forbigangent, se alt er vordet nyt! Den som er ren, han kaste nu den første sten. — Og som kallen og Lilleækre-enken traadte ind paa salen, sa han høitidelig: — Vi av menigheden som her sidder, hilser Jer og ønsker Jer begge til lykke. Vi glæder os over det som er skedd. Vær saa god, ta nu plads iblandt os her ved bordet!

Enken smilte ligesom blyg, idet hun satte sig, og kasted med blikket bort paa Halvor: — Saa blei det som et slags fôrhold imellem os da! — Men saa slog hun om, sukked selvgod, nikked næsten hidsig med det brune falske øiekast, som vilde slaa fast at i levnet hadde hun forspranget for den vordende ægtefælle: — Den som har holdt sig rein, kan fulla gifte sig trygt. — Og kallen sukked skyldbevidst til de ord, men alligevel som den, som nu paa det punkt grundig hadde avgjort sit mellemværende med sin gud.

Præsten blev ved: - Vi glæder os mere ved den ene, som omvender sig, end over de 99, som ikke have omvendelse behov. - Det var første gang at han henvendte sig privat til en kompakt masse og ingen bestemt; under præken i kirken gjorde han det naturligvis, men der var det noget andet: der gjorde han det paa embeds vegne som den offentlige repræsentant for den offentlige kristendom. denne stund skedde det privat. Men han gik ikke til den enkelte med sit blik, for da mødte den enkelte igen. Ligeoverfor det, som hed «bra folk», passed det glidende, upersonlige geled-blik, det militære front-øie, som ikke stansed paa sin vandring, endnu mindre fortabte sig, men altid glipped ved den enkelte. fik ogsaa det blik pludselig givendes - præstens allemands-blik!

Og han saa, hvor øvredølerne igen tog sig eftertænksomt om munden og undred sig saare: saa ung og alligevel saa bøielig i ryggen! saa velsignet langt ind i selverkendelsens underfulde mysterium! Ja de hadde ordentlig tat feil av sin præst: han var jo bare synderes og synderinders ven! han var ikke hovmodig, men myg som en vreden vidje. En varmhjærtet sjælesørger var han, som med ét fol-

ded sig vidunderlig ud, tog del i deres ve og vel, skifted med dem sorg og glæde. Et allemands-menneske! deres ven og trøstermand!...
Mestred han dem kanske ikke? — Anna reiste sig forundret ved det blik og saa hid paa ham; og hendes letbevægelige ansigt tiltog med rynker, og hver rynke hadde ligesom sin særegne historie.

Da rørte Halvor Bratthus sig pludselig paa stolen, stod opreist og ledte rundt nede i sin trøies vældige indlomme; trak saa høitidelig frem en lang konvolut — den var gammel og slidt: — Gavebræve! sa han; — nu hadde han gaat med det paa sig renskrevet i al sommer og ikke faat leveret det til præsten, saa det kom i behørig stand . . . Gult av sveite! smilte han. Men det var nu lige godt for det. Taksations-mændene satte Tyskeskogen til 20 000, la han til.

Nils greb det nervøst, la det uaabnet hen ved siden av sig paa bordet, og sa, som det var en forstyrrende biting: — Aa ja tak! Aa ja tak! . . . Vær saa god, sid ned, forsyn dere! — De sad lidt; de sad visst med tunge, trutne øienlaag. Man spiste ivrig, i dødsstilhed . . . 20 000! og ikke 10 000! . . . 1 000 kroner i aarlig rente paa levetiden! . . . Hm, han vided sig eftertrykkelig ud! — Nils la pludselig kniv

og gaffel fra sig, reiste sig fra bordet: — Vil dere vel ha mer mad? sa han.

Og de svarte myge i kor: — Nei heldes tak! — nu var de forsynt sopas atte —!

Han stod og ba høitidelig bordbønnen efter maden. — De reiste sig rundt bordet og sukked ydmyge. Han vidste at de reiste sig sultne; men de raped servile, som pant paarigeligt traktemente! Med tom mave raped de! — for mange kunde ikke engang ha rørt maden paa denne korte stund. Han mestred dem endnu! . . . Han nytted øieblikket, kasted hen, krypende forsigtig:

— Fem procent? . . . Men er ikke det en noksaa uforholdsmæssig vel høi rente av sine penge, min kære Halvor?

Den anden skød skuldre: laut ialfald ha sopas, skulde han ha noget! — Og de blaa blikke flakked uhyggelig lyse mellem øvredølerne; Nils tænkte pludselig paa fjerne lyn, som drypped ædende ned gennem uveirs-banker langt ude i himmelranden. I et par øine sad der visst en seirsstoltskælm: hadde Kalvehagen altsaa været ude med hentydninger! vidste de noget sikkert? og især: vilde de bruge denne viden til sidste slut? . . . Han gik og kræmted omkring paa salen, han pusted, han rensed sin snadde og

blaaste i den; han humred og ba dem finde sig en rigtig god stol. Han vilde gøre det moralske hovmod rigtig trygt i sit sofahjørne; han fyldte salen med al den lune godlaat, som man raar over ansigt til ansigt med dømmesyge sognebørn i en præstegaard paa landet. Han fik gøre op med kørekarerne nu, endelig! snakked han; de kunde gøre det nu her paa salen, de hadde da ialfald ingen hemmeligheder! Og han førte ordet hele tiden: De hadde jo ødelagt redskapen den gang, saa det var rimeligt de fik dobbelt betaling . . . tre øre pr. kilo? . . . Det var jo midt i førefaldet, og én vidste hvordan det var. Præsten var saa fremifra raus i opgøret, - kronen sad ikke fast her! De satte sig plent ned paa halen av forundring over al denne gemeinslighed og fik ligesom ikke pust for sig; og han som snakked om disse tunge bogkasserne, kom saa rent for sent og virked bare løierlig med sin klage. Nils nævnte ikke engang auktions-gælden til pastor Berg; bare betalte ud, uden at blunke.

Men som han gjorde det og flot undgik pastor Berg, kendte han paany pludselig at der randt blaa øiekast bag hans rygg: mus i pylsa! tænkte de; krøket kar! . . Det var en skrutrygget ustraffelighed, som igen rørte paa sig blandt øvredølerne, strakte sig trodsig udover stolerne og nok vidste engang at finde en skælm: Mestred han dem ikke alligevel?

... Han følte hvor Anna stod og saa hans pinsel med stigende skadefryd: syndens sold! sa hendes faste øine ...

Og nu begyndte Halvor Bratthus igen saa smaat at snakke om sit. Kørekarerne vilde heller ikke gaa; de sad og pusted langs væggerne overgit av al den rimeligheden; - eller kanske de vilde være tilstede ved det endelige nederlag? For det var aldeles umuligt at komme til fuld klarhed: var de bare renons paa samtale-emne, naar de drev paa slik om skogen? . . . Han hadde forandret gavebrevet et lidet gran, sa han hemmelighedsfuldt; han syntes at i grunden seks procent aarlig rente kunde bli passelig at beregne sig. — Nils tænkte: denne gang var der da ingen rococo i dyd! 1 200 kroner aarlig at udbetale i kontanter!! Doktoren hadde ret, da han advared ham mod at indlade sig paa Tyskeskogen; i hvilken bank fik man seks procent for sine penge! Men nu hadde den anden magten; og der gik glisende hvide blik mellem dem: naar der var mus i pylsa, fik én «halda inaat ham», som det hed, og ikke la ham slippe for let køb!

Men han mumled bare til svar, sprællende paa disse øiekast: — Noksaa uforholdsmæssig høi rente, det, min kære Halvor! — Og bøied av, pludselig hundefeig i de kolde smaa øinene, — og han saa at Anna gotted sig: under dette tryk fødtes der nu et nyt menneske av Nils Brosme, den Nils Brosme som hun elsked, én med blass, blaaøiet præste ydmyghed i sit ansigt! — Han sa:

- Hvor det er deiligt at se alle disse aabne blaa blik omkring sig! Det lød tilsidst som en skaaltale, steg til begeistring: Disse blaa troskyldige øine i denne stund er som rene fjældvand i bris at skue . . . Og disse blonde hoder er som den lyse bredd derved . . . Det er idag første gang min hustru og jeg har den glæde her i dalen . Det gled ud i ujævn, kastende konversation: Skal vi ikke lige saa godt gaa nedenunder? Han var alt ude paa gangen, randt dem ligesom ud av hænderne.
- Gavebræve! ropte Halvor, han kom springende efter med det det var blit liggende igen paa bordet og leverte det; sa, ligesom skøieragtig, at han vilde nu vel ikke løbe fra det?

Nils stak det grættent indunder vesten:
— Aaja tak! aaja tak!

De fulgte efter nedover den gamle trap.

— Men om han ikke vilde se paa det nu idag? spurgte Halvor nede i gangen. Saa de endelig engang kunde faa avgjort sagen, faa underskrifterne og bringe det i behørig stand?

Præsten aabned stuedøren: — Skal vi ikke gaa ind? - Og randt paany fra dem. Halvor og øvredølerne kom forsigtig efter indover tærsklen. - Adskillig til olje-snek! sa først én . . . Ganske rigtig, der reiste kætten sig paany i al sin skrutryggede ustraffelighed. Halvor spurgte saa høimælt, om de hadde faat meget med bringebær ude i Hestanut-uren iaar. For det var sikkert: hadde de faat saapas med bær paa Røisland, som de fik høi, saa nei saamæn om de da kunde kære! . . . Men Halvor vided sig endnu mere ud og snakked nu om doktoren: han hadde nok et ærend til idag, sa han; det var den klagen fra bygden over doktoren. Nu hadde han en mængde underskrifter; der stod i grunden bare ét aabent rum igen, saavidt stort nok til pastor Brosme sit navn: For skoglo han ikke bent frem av de syge, den doktoren!

Nils søgte at renne unna: — Men lidt humor? sa han; — den norske humor, hm? . . . Han tænker sikkerlig aldrig paa at nægte de syge sin bistand. Nu svarte Anna: — Humor ved sygesængen!! Det er ikke paa sin plads.

Og Halvor sa: — Saa at sige lige foran den allerhøiestes aasyn!

— Skal vi ikke gaa udenfor? —

Men her paa det stormende tun stansed de op; Halvor blev uforstyrret ved, og de andre stilled sig seirssikre i ring. Anna stod der ogsaa — hun nød visst det vilde syn av det nye menneskes fødsel. — Jamæn her, da han var fuld og rev fætlet av Kalvehagen? spurgte de.

— Jeg minnes visst ikke det, visst? svarte han, ligesom forundret.

Da han skar navnet til Brosme i bordvæggen? sa de, — mindtes han ikke det! — Den norske humor? gentog han og værged sig med et vekt smil. — Sjaa her! svarte Halvor og rev ham med sig nedover mod vedkommende bygning for at syne ham det; det slog ham at de drog avsted med ham som med den gamle doktor, ligheden besatte ham! Og han mumled forfaren som doktoren: — Men rædd blev Kalvehagen — én kan ikke nægte det! Og den rædslen frelste hans liv. — Han hadde forlængst fyldt bogstaverne med rød maling; men de fandt dem frem alligevel, og Hal-

fætlet - forbindingen.

18 - Kinck: Præsten.

vor tog hans haand og la den ind i de dybe skaar: DETTE HUS TILHØRER NILS BROSME, stod der; — var han kanske ikke fuld?

Men da Nils stod der føielig med fingrene i naglegabet, gav han sig og tog imod bygdens klage: — Ja. Jo. Jeg minnes det nu . . . Nei, jeg indrømmer — Det gaar jo ikke an slikt for en læge. Selvfølgelig! Jeg underskriver! — For han gik nu ind paa alt, naar han bare fik forhalet gavebrevets aabning.

Men øvredølerne blev bare modigere; ikke engang herude i nordenvinden vilde de slippe ham. Halvor mased paany om gavebrevet, at han maatte absolut se det over nu straks; for nu var de forsamlet her allesammen, og naar det gjaldt en almensag som dette, hadde ingen i menigheden hemmeligheder for hverandre.

Nils smilte bittersød og kendte efter konvoluten under vesten: — Faar altids tidsnok se det, sukked han mat. — Men saa greb han Halvor fast under armen, gik fortrolig med ham over tunet og mod alléen, snakked lunt og snedig: — Men doktoren er saamæn klogere end alle vi andre, min kære Halvor! Se nu f. eks. kallen! fik han ikke i grunden ret, da han lo av hans sygdom? Jeg har idag modtat ham i inderlig omvendelse. Og nu om nogen

dage erklæres de to, kallen og Lilleækre-enken, for rette ægtefolk at være! Men forat det kunde ske, maatte kallen ialfald én gang ha følt sig forladt, i rædsel, ligesom Kalvehagen den gang. Baade doktoren og jeg faar ret! — Han næsten puffed ham fra sig og indover i alléen, ropte mod nordvesten: — Jeg reviderer gavebrevet idag! Dere skal faa svar imorgen. — Han vifted til dem ligesom paa stor avstand: — I morgen!

Og Halvor med de andre gik ogsaa nogen eftertænksomme skridt ind i alléen, fortumlet over denne nye lignelse eller parabel om rædselen, som saa uventet forflygtiged den foreliggende sag. Men allerede før Nils steg ind i gangen, saa han at øvredølerne stansed igen derhenne, og blev staaende og snakke og skotte hid. Kørekarerne stansed ogsaa for at høre paa. Om lidt kom de samlet tilbage hidover tunet. De traakked i gangen: Om han hadde aabnet gavebrevet nu? sa Halvor.

Nils slog famlende kontor-døren op for dem, sa avdød i stemmen: — Vær saa god!

Men derinde sad Halvors datter fra Juvsleite og vented paa præsten, opløst i anger og graat; hun sad med hodet tullet ind i tørklær og røde skærf, og det ynked sig med mellemrum inde i plaggene. Præstens tanker sad nu saa løsnet, at han ogsaa saa komiken: --- «Naturens sjæl» har faat tandværk! fløi der gennem ham, og han kom endog et sekund i perlehumør ved synet. -- Men saa slog han om og greb raadvild i farten denne sag. Der var ingen grund til at snakke lavmælt om den. Her var overhodet nu ingen hemmeligheder mer paa jorden at stikke under stol eller snakke lavmælt om. Sagen skulde i denne stund udnyttes som et lidet opgør i menighedens midte eller for guds den alvidendes aasyn; dette var jo ogsaa en menighedssag, en allemands-sag, et emne til opbyggelse, - og det greb han nu i vildelse for at forhale det som trued i den gule konvolut:

— Der kan du se, Halvor! sa han hastende;
— maleren er væk fra bygden! . . . Nett det
jeg spiklerte i! — det maatte engang komme.
Det virker i længden, naar bra folk bare viser
at de trækker sig væk og skyr éns selskab.
Da ser de tilsidst selv rædslen ved det liv de
fører. Rædslen frelser, som jeg siger! — Han
snudde sig til synderinden med sit tomme
front-blik; gutte-næsen stod spids i sky — og
hun graat angerens strideste taarer: — Der
kan du se, det visner! han fyldes nu av den

bundløse tristhed, hvor han end vandrer derude i Europa. Saadan gaar det, naar man vil tilbunds i kærlighedens mysterium. - Og han vendte sig med det samme blik til Anna, som hadde rettet sig av forundring ved at høre sine egne ord fra isommer om den bundløse tristhed: - Og skydd hans selskab, det har vi rigtignok, mor! - Hun blev endnu mer forundret, især ved tiltalen «mor»; men han blev ved: - Vi har ikke saameget som avlagt maleren et besøg, engang! Du husker, mor, da vi betænkte os og snudde ved hans dør? --Hun retted sig endnu mer; der kom ustanselig nye rynker av forundring - hele hendes rige ansigt slog rynker av forundring! Men han fortsatte, og nu lod han som han gned sig i hænderne av seirsfryd: - Vi har simpelthen gjort ham helvedet for hedt oppe i Juvet, har vi! . . . Der ser vi, hvilken opdragende indflydelse det almene omdømme har! Det er som en blank, skarpslipt bile, som ligger ved roden av det stolteste træ. «syndens bøle» lukket sig av sig selv. En faar gi lidt tid, saa kommer selv den ældste og mest forstokkede synder og ber om at bli modtat i inderlig omvendelse; derfor mener jeg ogsaa: hvorfor skulde f. eks. ikke Kalvehagen omvende sig? — ikke sandt, Ivar? Det er syndens egen rædsel som frelser mennesket. Og der er en vis styrelse i dette . . . Og nu i denne stund sidder hun, din datter, her, Halvor, angergiven og ber om at hjemmets døre atter maa aabnes for sig.

Halvor studsed fortumlet ved denne uventede vending; han mumled først noget om at hun var nu ikke den samme som hun hadde været, alligevel.

- Her faar du dit barn tilbage, Halvor, det som du har arbeidet for i hele sommer. Visst er hun den samme, naar hun nu reiser sig genfødt av ruelsens og angerens pine.
- Oi joi joi-j! kor dæ værkje! Datteren bar sig høit over tanden.

Men faren holdt sig stædig og svarte arg til hendes ynk: — Tig still mæ deg! — her var nok alvorligere skavanker at øie sig over end tandværk!

Da sa Nils hidsig, fordi han følte at den anden sprælled: — Hvem vover at slaa den paa kinden, som sygner hen under angerens og ruelsens tandværk!

Det blev stille. Halvor gik omkring i kontoret, studsed, tog raadvild hen i hylden. Men Nils følte at det brygged op til noget; manden vilde hævne sig, fordi han slik blev sat fast, og præsten paa dette vis ustanselig udvisked selve sagen med sine glatte parabler og billeder. Han stødte paa malerskrinet i hylden; da sa han pludselig og smilte, idet han snakked, ligesom glefsed, — at ja det var et under at præsten fik skrinet sit igen! det stod saa underlig vel gemt ind mellem granbaret, saa det var rent et træf . . . Han var kommet til at aabne og se paa bilætet —.

- En sommersky, som speiler sig i vandet! sa Anna skarpt og stilled sig frem til forsvar; Halvor holdt inde og saa paa hende. I det øieblik var det som hun skifted ham: truedes der? hvem truede! Og hun veired at de nu beredte sig til at fange ham inden kærlighedens jagthegn. Alt omkring hende svaied sig jo og bøied sig og bugted sig av hykleri! Hendes store urolige mors-ansigt viste sig fra en helt ny side. Hun mumled først, og der gik som en hvislende bris gennem en moden aker: - Der faar da være lidt stolthed igen paa jorden! — Og saa retted hun pludselig nakke; det var som med én gang alle forundringens rynker tilhobe glatted sig ud - det føltes for Nils som et smæld: — Her maa vel jeg, som hans hustru, ha et ord med i laget! - Hun

rev trodsig klagen over doktoren i to: — Vi kan ikke gøre os medskyldig i et saadant privat hævntog imod en gammel mand!

Nils stod og hørte paa. Og han fortrylledes av dette nye billede av hende: en Storraade som myndig dækked sin mand! Det var som hun omhyggelig sanked skaarene av et fint knust krystal op i en klut: kanske det kunde sættes sammen paany! Hun sa ikke længer «jeg synes ligesom»; og han la ogsaa merke til at det var hans egne ord i sin tid mod at gribe ind, som hun nu brugte. Han bøied sig under hendes vilje, mens hun blev ved:

- Og naar man omvender sig, saa har ingen vondt av at ha været ung!

Øvredølerne gentog det i kor, saa det lød som sus fra en byge gennem kontoret, mens øinene bøied sig under de skulende bryn og munden gapte av forundring: . . . vondt av at ha været ung!

- Og omvende sig gør alle!
- . . . omvende sig gør alle, sa ekkoet.

Saa snudde hun sig specielt til Halvor Bratthus — det lød næsten som hun overhøljed ham; men de som stod her og tog det hver til sig, likte i grunden dette; de likte omsider at faa sig en real skrape; thi de var trods sin skrutryggede ustraffelighed syndere alle tilhope,

gud bedre! — det hadde de været under pastor Bergs styre, det var de under Brosme; og de tørsted mer end de selv vidste efter den stærke, refsende haand:

— Du, Halvor, begyndte med at ville gi 10 000 i kontanter til skolevæsenet. Saa angred du dit ædelmod, og næste gang, du kom, blev det til Tyskeskogen. Saa gik du i dig selv, og næste gang forlangte du 5 procent av summen for levetiden. Saa angred du videre, og idag staar du her og kræver 6 procent! — Det steg pludselig til oprør: — Der findes ikke en bonde i Norges land, som ved hvad stolthed er!

Det blev stille i kontoret efter denne udslyngede sats. De stod stumme rundt væggen og gumled ligesom uforstyrrelig paa satsen; det var saa dødsstille at Nils kunde høre, kæverne hos somme ikke helt klaffed sammen — han tænkte paa Kalvehagens antikvariske cycle.

en dobbelt fast, giftig klump! Det gjaldt at gaa lige paa sagen, kvæle det i spiren, avvende alle angreb; just paa dette punkt vilde han træde til og løfte det hele op i en humoristisk sfære! For der var fra gammelt en hoveddyd til i det borgerlige mellemværende, foruden fordragelig-

hed: det var humor, den magt som bragte al skingrende virkelighed til at fordampe; den hørte netop hid, for ovenpaa omvendelse maatte der paa kølig nordisk grund humor til, ligesom der trængtes et satyrspil ovenpaa den græske tragedie: malmhvælvet reistes paany!

— Han vilde ogsaa dække Anna ovenpaa hendes udfald; og hun paa sin side følte den haandsrækning, at de nu mødtes i farens stund. Han ledte blandt sine papirer paa skrivebordet efter humoresken, mens han humred lunt folkelig:

— Det var forresten rigtig gildt dere nu kom tilbage. For her har jeg laget ihop en skrøne eller en slags fortælling, som jeg har faat anmodning om som bidrag til et julehæfte. Og nu vil jeg gerne høre deres mening om skrønen . . . Sæt dere ned! — Og han lukked op til køkkenet: — Bol, kom her ind og hør, du ogsaa!

De satte sig betænkte ned paa stolerne rundt om langs væggen. Men Bol stod med nedslagne øine ved døren. — Sæt dig, Bol! gentog han. — Han satte sig selv ved skrivebordet og brætted papirerne ud; Anna satte sig paa en krak ved siden av ham. Han læste overskriften ogsaa:

Naturens hvide sjæl eller digterens syn

Den sidste hasselnød

og gjorde en pause; han læste hele tiden høitidelig, men med pauser, som han udfyldte med skælmske øiekast rundt til hver især; for at sikre sig at de forstod, det hele var lun humor.

> Der var engang en digter, han vandred en dag ind over heien i sin byens kappe. Og han gik og nynned og var glad, som digtere de er. Og hele verden var hans eie! Som digteres verden den pleier være. Han bar sin kikkert stolt ved lænd. Det hadde ikke times ham at komme paa landet før i hans liv. Hans øie ledte og hans næsebor spiled sig og veired, han formelig fnyste av livslyst som en ung okse. Heroppe paakom der ham en ustyrlig sult: han tyktes han kunde æde naturen! Thi han var som bygut jo vant til kun at beite sine længsler og drømme og syner nede mellem høie kolde murstens vægge: her oppe fik de pludselig endeløs himmel-rand! - Han stansed frem paa en rab. «Jeg vil skrive et digt om længslernes store ret!» sa han, og satte sig ned i lyngen og slog digterisk flaksende ud med sine arme under kappen.

Nils gjorde en lang pause, hvori han tilkasted hver én et skøierblik. Og de begyndte nu at komme efter i indholdet: — Ein rigtig diktar daa! kniste de. — Ein storlygar! . . . mest lika go so fanten, her fór! — Ein diktar, jatted han med dem. Ein storlygar, ja! — Han fortsatte:

Han la ranselen fra sig, han la kikkerten fra sig; han tog sin lommebog frem, hvor han gemte sine vers til trykning og verdens-ry... Der var snefjælde langt inde, der var blaa tjern, fjældvinden slet i græsstraaet kjapt, og myrsnipen peb iblandt, som den pleier pibe hos unge digtere. Hans aand løfted sig, slog langsomt ud med vingerne til digterisk flugt —

De smaakniste igen omkring Nils. — Digterisk flugt, gentog han.

- og han begyndte:

Jeg strakte mig ud i bærlyngen træt, og øiet drak vin av brungrønne vidde med sneprikket blaafjæld som bæger-rand: Aah! fjældbrisen lufted og feied let, og minnesløst timerne rann! . . .

Slik svir alene paa heien at sidde!

Men mens han sad saadan og avvented digtergnistens videre komme -

Der kom en kort knis.

— digtergnistens videre komme, blev hans øie var en hvid flæk, som bevæged sig borte i en bugt av fjældvandet: der var nogen som klædde av sig i skjul!

Bol reiste sig; gryten kokte over ude i køkkenet! sa hun og vilde ud. Nils stansed hende med et lunt smil: — La den koke! For nu kommer moroen!

Det steg sky ud i. Det klasked og plasked i vandet derinde i krattet. Solen lyste paa et straalende hvidt legeme bag de grønne blade! Den yndige i det grønne, det var huldren i egen høie person som —

Da satte kallen pludselig i en ubehersket, rusten latter-knægg; saa Nils for sikkerheds skyld avbrød læsningen, beroliged stemningen med det lune smil: — Ja det viser sig altsaa, at det er ganske andet levende!

— huldren i egen høie person, som trodde sig uset og baded. Skalden slog ud med sin kappe og blyant og digted et kvad til den skønnes ære:

Du mø, du uskyld skære! O du naturens hvide sjæl! Du glans paa vand og fjære, som gir mig skalde-gaven sæl!

Ensteds du var, paa land, i sjø: dit billed i mig spøgte. Jeg vidste at jeg fandt dig, mø, naar blot jeg søgte, søgte!

Men —? klær du dig, du stjerne-glimt bag krattskog-blades masker? . . . Ak! blot et skimt endnu! et skimt! du marmor-lænd, som plasker!

Og skalden reiste sig, kasted sit digt; ban tænkte ved sig selv at han vilde min sandten! ikke være som hine livs-dilettanter, som av umaadelig graadighed gabed kæven av led før festen, saa de ikke kunde hugge til, naar retterne stilledes frem! Han gled nedover mod bugten. holdt den ene haand bedende foran sig, mumled hete ord. — Men den skønne ropte ham forskrækket an inde fra krattet. «Mø! mø!» sa det. - Hadde huldren røst? og antyded hun ved de ord tillige sin rene, uberørte jomfru-stand? -«Chokolade?» trygled han; «vil du ha chokolade?» - «Mø! mø!» brølte det standhaftig imod ham. Da stansed han sine hurtige skridt; thi digteren var en dannet mand, som intet indbrud vilde gøre, imod den skønnes vilje . . . Men han var heller ingen moderne digter, hvis han hadde glemt den skønne, eller opgit tanken: han skjulte sig derfor bag en sten og satte kikkerten for sit øie, for i det mindste i vandets speil at fange den skønnes billed. Han hørte det plaske med forsigtige lange mellemrum i vandet derinde. Hans kikkert naadde ogsaa virkelig frem til et speil bag grenene.

Men det var speilet paa Ola Noristua's hvide, i eieblikket ikke altfor heviske kvige, som stod ude i vandet, daskende med roven imod klægg, og imens nytted stunden lidt paa naturens vegne, idet den med dybsindige mellemrum lod de klaskende kaker falde.

Det var naturens hvide sjæl, som skænked vandet sin glans og skaldens hans digtergave. De satte i en skratt rundt om Nils; nogen la sig over stolene for latter: . . . Kunde sætte det ihop, han Brosme! . . . kunde jamæn faa det til!— De fandt tilsidst ordet og satte henrykt i kor: — Han æ beint fram ein hummorist, han Brosme! — Og øvredøler og kørekarer nikked skraasikre til hverandre, at det julenummeret vilde de slaa sig ihop i dalen om at købe, hvad det saa skulde koste!

Nils reiste sig under latteren: — Ein storlygar . . . ein diktar! kniste han. Han gik omkring med hodet oppe i latteren, som ligesom skylled al hans brøde væk, og mumled som for sig selv: — Storartet! storartet! — Og gentog, som om det var slutningen, lunt gryntende: «Men det var nok ikke penge det bukken gjorde —» hy — hy — hyh! — Smaakniste ustanselig, skød skøieragtig rygg.

Og Anna slog hænderne om hans hals, sa begeistret: — Nu kender jeg min gamle mun'tre, sun de Nilsemand igen! . . . Jeg synes virkelig ligesom ikke andre end selve Wergeland —!

Men midt under munterheden randt Halvor Bratthus frem paa gulvet i en slags henrykkelse over det nyfødte menneske, som nu hadde fundet sig selv, — napped konvoluten ned under præstens vest, mumled at de trængte

ikke svar imorgen! — Nils blev pludselig stum, og mens Halvor plukked den op i den ene kant, søgte han hen til Anna; han saa: nu hadde hun igen det rige ansigt, de store urolige morsøine! Og de to stilled sig op til væggen. Men øvredølerne stimled tæt om Halvor og hvert deres øies blunk gotted sig. — Du og jeg! hvisked han. Og han la sit hode indtil hendes bryst og lytted; han hørte paany hvor fortærende og kraft forbrændende det arbeided, hendes hjærte av guld. Det var jo maaneder nu siden han hadde hørt det. En hel evighed! — Ja vi er mennesker! sa han nummen.

Men imens kom konvolutens indhold frem; de to stod først og maabed: Halvor Bratthus halte langsomt op 20 lange tusenkrone-sedler. Og Nils sank sammen paa en stol — der kom et lettelsens støn i talløse avsatser, som om det aldrig vilde ta ende: — Bonderocco alligevel! sa det — Nils kunde en lang stund ikke faa fler ord frem for bevægelse: Halvor Bratthus vilde ikke paa ubestemt tid sætte sit ædelmod under en skæppe, det var det hele! — ganske som den første aften, da de kom kørende til Røysland præstegaard! . . .

Men ved en kraftanstrængelse tog han sig omsider sammen, reiste sig og takked hakkende paa skolekredsens og sognets vegne: — Overvældende! . . . Jeg er i det hele en klods til at modta gaver.

Anna risted flauheden av sig, avbrød ham tørt og vendte sin nye, værdige Storraade-mine til de forsamlede: - Slik er det vel for de flestes vedkommende, tænker jeg: det er større kunst at modta gaver end at gi. - Hun blev pludselig veltalende, og Nils stod igen forundret over den nye udgave, snudde sig stum imod hende; øvredølerne stod og lytted velvillige, og opfatted slet ikke at hendes ord til syvende og sidst gik ud over dem: - Derfor ser man jo saa mange gavmilde mennesker, hvem det er rent ud en mani at gi bort, - at det ofte i verden er de usikre mennesker — opkomlingerne! Man ser dem især overhølje vildfremmede med gaver, veltalende og storladne — og de gælder for høvding-naturer. Men gi de mennesker en gave! - de blir hakkende og stammende, og det hele gaar istaa, som der kom fliser og taugstumper Der skal sikker dannelse til for ind i hjul. at modta gaver . . .

Hun følte at hun som fornuftig præstefrue bare rodde sig uhjælpelig langt ud i dybsindigt snak. Tilsidst søgte hun redning i pianoet ude i stuen; hun begyndte resolut midt i sin tale at spille,

19 - Kinck: Præsten.

for at dække over forvirringen og naa tilbage i naturlige folder igen. Hun nynned sangen som han hadde skrevet den gang nede i hovedstaden. Og han søgte efter ud i stuen og sammestedshen, stilled sig bort til hendes stol og faldt stærkt ind med:

> Du maa lyse Gud, du maa lyse: vi gaar os en tur, vi to, over jorder bortgemt i dise i solskær-farvellets ro.

Øvredølerne snudde paa sig hinsides dørtærsklen ude i kontoret og lytted til de to. Og de syntes alle at det var rigtig en vakker salme.

— Men Emma, Bol! sa hun og reiste sig fra pianoet. — Hvor er vor egen Emma idag? De gik alle ud paa tunet, hvor vandspringet stod som en flagrende hjelmbusk i nordvesten, og de to spurgte overalt om ikke nogen hadde set Emma. Men nei; ingen hadde lagt merke til hende i eftermiddag — de hadde desuden været inde og hørt paa fortællingen en stund allesammen. Men som de gik omkring derude i vinden og undred sig, var der én, som fik øie paa hendes spinkle pige-rygg ytterst ud paa odden under Hestanut-uren.

De to fulgtes med almuen udover alléen — længst bag kom Bratthus-jenten krypende, med hodet tullet ind i uld-skærf og tørklær. Snakket gik oprømt mellem dem og almuen. Men naar de kolde vindkast kom, stod veien i en støvsky, og de bed læberne sammen lange stunder ad gangen. Det var især Anna som snakked, og hun snakked ligesaa meget til al-

muen som til Nils, for hun var endnu forlegen over sit udfald mod Halvor; men i stemmen lød det for ham som om hun endnu sanked op i klut de knuste skaar. Der var saamæn nok at sanke: omvæltningen var skedd, og derunder var mangt gaat i stykker, selv om humorets malmhvælv holdt stand. Hendes oprømte stemme gik ustanselig, naar ikke vindkastene satte støv, og hun holdt sin arm om hans som den første tid her i dalen.

— Det første embedsmands-aar man lever i en dal, — dere kan tro, der er ikke lidet nyt at lære! Det tar sin tid, før man tilegner sig den rette omgangs-tone . . . Vi er jo fra by begge to. Vi er jo heller ikke gamle folk, netop . . . Man er naiv. Man er barnslig. I begyndelsen.

Nils svarte borgerlig til: — Akja, man er ung.

— Ja man er ung, tog hun ledelsen igen

. . . Det første skridt som koster . . . Men
naar enden er god, er jo alting godt . . .

De tog avsked i svingen; Halvor og datteren gik nordover med øvredølerne. Og de to svinged sydover postveien mod Hestanut-uren, tæt arm i arm. De kunde ikke nu en stund se skikkelsen ude paa odden, men de styred i fryd udover. Hun sa, ligesom overfyldt av hændelse:

— Man skulde tro, det hele var et eventyr med mange spøgelser! . . . og saa er det visst bare en hverdags-historie, Brosme. Vi kæmper den gode strid til ende, som mand og kvinde har kæmpet den, Brosme, fra Adams tid og til nu.

Men fra broen saa de paany ryggen paa odden udenfor hølen: — Sidder hun mutters alene derude! sa de. — Besynderligt! mumled han. Det er jo netop denne himlen som hun er rædd. — Og de blev urolige over den ensomme barne-rygg. — De stansed oppe paa veien, der uren begyndte, og skotted ned mellem grantopperne, og hadde pludselig ligesom ikke mod til at gaa nærmere.

Den lille sad lige der ytterst ud paa odden og var i ivrigt arbeide. Hun sad mellem to stene, ved siden av den brune haug av tør furu- og gran-bark, som hun hadde sanket sammen i sommer; hun hadde sat sig oppaa et lag lønneblade, forat de ikke skulde blaase sin vei i nordvesten, og i hendes fang laa et helt knippe starrgræs. Hun sad med en tollekniv og arbeided, hun bored hul og satte pinder i til mast, saadan som hun hadde set faren gøre, og spidded lønneblad indpaa til seil; det var et helt skibsværft i rastløs virksomhed,

For nu var der bør for seilere! Hun la barkskuterne foreløbig fra sig i sanden, efterhvert som de blev færdige.

Men tilsidst tog forældrene mod til sig, kløv ned av veien, kom frem under granbaret, langs hølen og ud paa odden. Datteren skotted hen, da hun hørte det knuspre i sanden, og saa de to komme arm i arm; hun sad og tralled hen for sig og var langt fra dem og saa avdød i blikket. Men da hun saa dem forlikte, blev hun sky i øiet, ligesom delikate mennesker, naar de flytter sit blik bort fra elskendes kærtegn, og hun stirred ivrig ned paa sine skuter og bored, sad skrutrygget av travlhed. Hun sad med en gammel, tyndslipt tollekniv og bored imod knæet.

De stansed hos hende, og moren sa blid:

— Det er sent nu, Emma?

Da de snakked, skotted hun én gang til, og nu var hun fiendtlig i øiet. De saa at hun var blit rød og forfrossen i fjæset av nordvesten. Hun bored: — Jeg har mange skiber endda, mumled hun, uden at snu sig, og muggen, som om morens blidhed var lutter falskhed.

Moren sa: — Det er køligt i aften.

Hun svarte som før, uden at se op: — Aa. Det er ikke saa farligt.

- Du kunde forkøle dig! Og hun la sin cape om den lilles rygg.
- Aa. Det er ikke saa farligt. Og hun lod den lempelig løsne av skuldren og falde ned, mens hun tralled hen for sig.

Da saa de voksne paa hverandre. Men ingen av dem hadde mod til at si at hun var uskikkelig eller kalde dette egensindige nykker. De bare stod og følte at noget var visnet sin vei og et nyt væsen i færd med at skapes.

— Men saa famled moren efter nye midler, overdryssed hende med alt optænkeligt krus:

- Men mad? Du har jo ikke spist engang, Emma!
 - Aa. Det er ikke saa farligt.
 - Du! Nu gaar vi hjem og slaar æggedosis!
 - Jeg liker ikke æggedosis.
- . Og saa skal jeg købe dig en nydelig kaabe til vinteren. Jeg skal sy skindbesætning paa rundt halsen.
- Jeg synes ikke slike skind-greier er vakre.
 Det prælled av, hvad end moren hitted paa.
 Faren sa da: Passe dig nu, Emma, at du ikke stikker dig i knæet, naar du borer!
 - Aa. Det er ikke saa farligt.

Da slog han om og kniste ligesom oprømt, for ved en gemytlighed at løse ud dette fanatiske stivsind, som nu leved videre i hende, underlig herreløst herjende: — Er det ikke saa farligt at stikke sig i knæet — hahahah!

Men ved den gemytlighed følte de begge først til gagns sin avmagt.

— Ikke tralle slik, Emma, — er du snil! sa moren nummen.

Og de drypped væk som to taabelige bajadser efter en forsmædelig flasko.

Men oppe paa postveien stansed de igen, og faren ropte mellem grantopperne ned til hende, som det sidste middel, idet han pegte op mod himlen: — Men det var jo slike skyr, som du var saa rædd, Emma?

— Jeg er ikke ræd dem nu længer! skar et trodsigt skrik gennem nordvesten. Det kom pludselig, med hul pathos, med en ustyrlig høitidelighed; faren saa den veslevoksne stramme mund og kendte igen blikket fra sæter-turen, dets skælvende hellige modsigelseslyst, som her idag gjaldt dem begge. —

Hun blev tilbage og tralled, mens de to gik hjemover mod den hvide Røysland præstegaard alene, arm i arm. Moren sa tilsidst, syg i hjærtet av mismod:

— Hun traller sig visst ligesom lise til . . . For under denne kamp, da vi to har nærmet

os hverandre og igen naadd hverandre, har vi visst ligesom puffet hende ud og mistet hende.

Han svarte ikke.

Der stod fremdeles skinnende vaadt av taarer i de urolige mors-øine, som hun snudde sig og saa tilbage imod odden: — Aa! en slik skikkelse er visst ligesom saa skør... som den første bange lærketrille over frosne jorder en tidlig vaardag... Og saa gav vi os til at kaste sten op i luften efter lærken!

Han svarte grætten: — Det er ikke et stykke fyrabens-arbeid at leve! —

De to steg tause op den knirkende trap og ind paa salen, og de stilled sig tause i vinduet, som vendte mod syd, mod uren og vandet. De stod en stund i sals-vinduet og stirred barnløse paa den ensomme rygg med det forfrosne fjæs, som nu sad og seiled skrøbelige farkoster ud i den farlige vide verden. De stirred ud paa flotillen, som stevned sydover Røyslands-vandet for de fulde lønneblads-seil. Det var ikke længre end at de kunde skimte de smaa seilere.

Det knaked i det gamle hus under nordvesten, den hev sig susende over trækronerne i haven, og saa ned i volden — én kunde helt her oppe paa forhaand saadan omtrent si, hvilke rosser vilde bringe forlis og død dernede.

Men den lille sad med sin spinkle, trodsige rygg og seiled. Der hersked travlhed paa værftet. Hun skar barkstykket spidst forud, Der var mangen bark som ikke hun bored. engang trængte mast, naar lønneblads-stilken var stiv nok i sig selv; men ellers saa spidded hun jo bladet ind paa masten. Og tilsidst gjorde hun et lidet snit agter, saadan som hendes far hadde lært hende, og klemte et langt starrgræs ind i sprækken til ror, saa det striked efter i vandet og holdt skuten unna vinden, paa det at den skulde stevne ustanselig fremover, som faren sa. Iaften var der gunstig vind! iaften var der fralandsstorm! Hun gjorde stadig nye skuter seilfærdige og satte paa vandet til at udfylde hullerne efter forlisene — til undergang! trallende, og med ødsel haand som selve na-Hun blev yr av at seile dem ud i den vide verden: her var jo hav! og her var jo bølger! De var ikke saa store, seilerne, som langt derudenfor Røyslands-vandet; men de var da ialfald store nok til at finde sin vaade grav! . . . Det gjaldt at klare pynten først, den store sten som laa udi, - og vinden strøg tæt langs med land, saa det netop faldt vanskelig, og mange fandt allerede der sin vaade grav, eller drev iland igen op i hølen. Men ligesaa mange var hældige; for hun satte starrgræsset skævt i bagstavnen, saa det striked mest paa yttersiden og holdt skuten tilsneds saadan lidt op i vinden. Da seiled de modig tilhavs.

Der var skuter av de forskelligste typer, og de fik da ogsaa sin livslod derefter. var tynde lystseilere, saa én næsten kunde set myggen gennem dem paa Juvsleite, og lette som fjær, som pilte stundesløse hid og did, straks de kom paa vandet, og saaledes røbed sin mangel paa selvsikkerhed og varsled om slemt endeligt, - og kølvandet stod som en stribe efter dem, hvergang rossen kom sendende; men naar de naadde udenom pynten, skar de ud til siden og fik sjø paa dæk og blev vaade og kantred langsomt: Rene smaa livs-dilettanter! . . Og der var dem, som hadde gode skrog, men som timedes for store seil, og naar saa nordvest-kastene kom derude, satte de rent avsindige avsted, saa de tog vand ind forud, og tilsidst stak hele forstavnen under, blev staaende et øieblik med agterstavnen i veiret lig en ivrig and med stjerten, naar den roter med næbbet i bunden, --- og la sig saa naturligvis over paa siden og fandt sin vaade grav, de

ogsaa . . . Men der var jo ogsaa tunge, trygge, tykke farkoster, som laa solide som en smakke og rugged sig og holdt sig lige godt oven vande, om de tog ind lidt sjø. Kanske nogen av dem naadde helskindet frem til nedre-enden av vandet . . .

Solen var seget ned av stormhimlen for længe siden. Nordvesten la paa imod natten. mørke, rundslidte skyr, glatte om Der var kanterne som rullesten i en elve-os. Der var især en sky saa begsort av uveir og gru, som det sig hør ved tunge skæbne-avgørelser eller mod natten forud for et blodigt slag, hvor stormen ildevarslende slaar feltherrens flagrende teltdør op. Men ellers var himlen bagenfor i fjældranden nord stirrende gul og klar, langt borte og høit oppe. Vest-aasen var mørke-mørkeblaa, akkurat som den endda randt av fersk farve, og saa kulsvart i skaarene - med et rosen-skimmer i luften nedover lien alligevel, let som skælvende spindelvæv, vigende for éns blik: det var og det var ikke. Den vandpost paa tunet blinked urolig i vindkastene og uden stans med sit gule, lumske trold-øie. Og det skælvende rosen-skimmer avsatte sig som streif av blod i det gule øie.

Nu steg maanen op der sydpaa, for enden

av dalen. Og maaneskinnet med sine sorte skygger grov bølgedalene dybe, skabte tunge dynninger for éns øie av den krappe smaasjø, skabte simpelthen svært hav med rene avgrunde i. Flotillen laa splittet derude, seiled for livet med hver sine evner; Nils saa fra vinduet hvor det nu gik vildt for sig og paa livet løst, de forliste i flokkevis derude i maanens gyldne kulde. Men som de smaa skrøbelige seilere kom hivende op paa dynninge-ryggen, med den visse død ensteds der forud, — de ligned alligevel et eneste lidet ellevildt seirs-hvin udover Røyslands-vandets vesle hav-verden: menneske, nyd din vilje! menneske, sank liljerne paa jorden! . . .

Og Nils gik væk fra vinduet, mumled: — Hun fortjente en ørefik, der hun sidder! — Strakte sig pludselig paa taa op paa linnedskabet efter forgængerens efterglemte ris; lukked saa sals-døren op og ropte ned: — Bol! Spring ud paa odden og hent Emma. Si det er sængetid! — at hun øieblikkelig kommer hjem. Ellers vanker bank!

Bol skønte ikke dette. Hun steg forundret op, magtstjaalen, ligesom suget mod ham av denne nye, haarde klang i stemmen: — Haa? . . . «vanker bank»? gentog hun famlende. Han mødte hende med flint i øiet: —
Ellers faar hun stryk! — skar han i: . . . Fær .
ho pisk! . . . hogg! . . . Ta hende med magt!

Hun randt ned igen de gamle, hvinende trappetrin, forfjamset over dette nyfødte menneske deroppe, men i grunden tilfreds med vendingen, — og pilted hastig benveien over jordet mod Hestanut-uren. Der hun pilted, fór der alligevel som løselige anelser uklart gennem hende, at naar slik skingrende virkelighed fordunsted i humor, blev det giftdamp, og draaperne faldt kanske ned igen som huslig grættenhed eller saadant . . .

Men Nils vendte tilbage, brummed energisk indover sals-gulvet: — Faar da være lidt orden i huset! — Slog sig selv susende i haanden med det gamle præste-ris.

Anna saa forundret paa ham med alle morseiets urolige blunk og husked hvad han engang hadde sagt om riset som en antik museums-genstand: — Vi har endnu aldrig slaat vort barn, Brosme?

Han blev bare ved med sit: — Vi skal ikke ha disse nykker! . . . Maade paa stivsind og trods!

Og da taug hun og tænkte, til selvtrøst: Jaja; i ethvert fald maatte jo skeen nu tas i den anden haand. Den slags var vel kanske ikke til at naa for en mindre pris . . .

BARS E KINCK: PRESTER

nighted by Google

AT HANS E. KINCK er for udlommet:

HULDREN. Et vestlandsbillede. Pris kr. 3,00, indb. kr. 4,25.

UNGT FOLK. Pris kr. 4,25, indb. kr. 5,50.

FLAGGERMUSVINGER. Eventyr vestfra. Priskr. 2,75, indb. kr. 4,00.

SUS. Den yngstes ungdom. Pris kr. 3,25, indb. kr. 4,50.

FRA HAV TIL HEL. Pris kr. 2,25, indb. kr. 3,50. MELLEM TOGENE. Skuespil i fire akter. Pris kr. 2,25.

HUGORMEN. Pris kr. 3,75, indb. kr. 5,00.

TRÆKFUGLE og andre. Pris kr. 3,00, indb, kr. 4,25.

FRU ANNY PORSE. Fortselling. Pris kr. 4,00, indb. kr. 5,50.

VAARNÆTTER. Pris kr. 3,50, indb. kr. 4,75

DOKTOR GABRIEL JAHR. Pris kr. 3,50, indb.

NAAR KÆRLIGHED DØB. Pris kr. 4,75, indb. kr. 6,00.

ITALIENERE. Pris kr. 3,00, indb. kr. 4,25. EMIGRANTER. Pris kr. 4,00, indb. kr. 5,25.

Ovenstagende bøger fages i alle boglader.

H. Aschehoug & Co.

